

ROČNÍK XV

2 / 2009

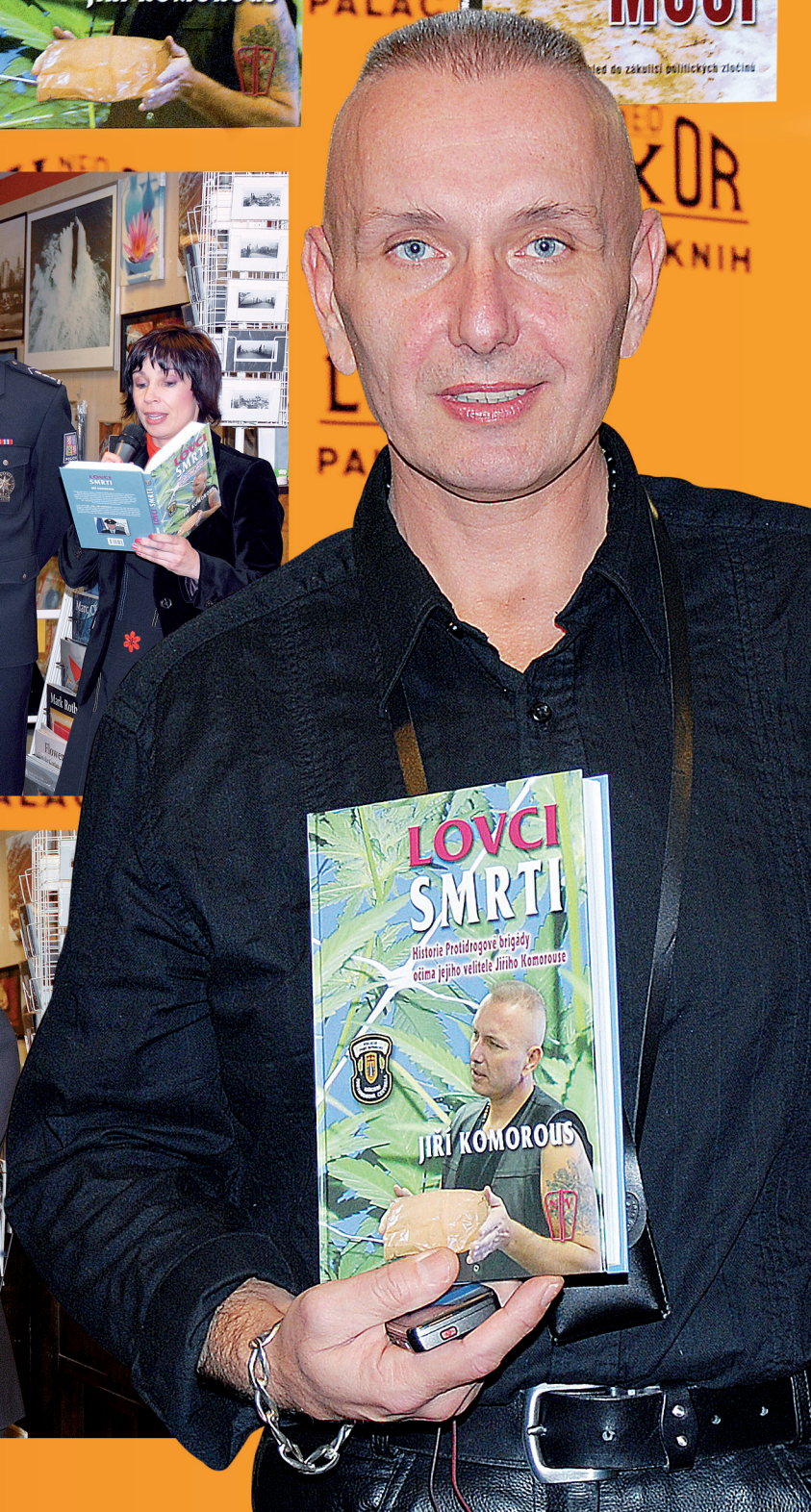
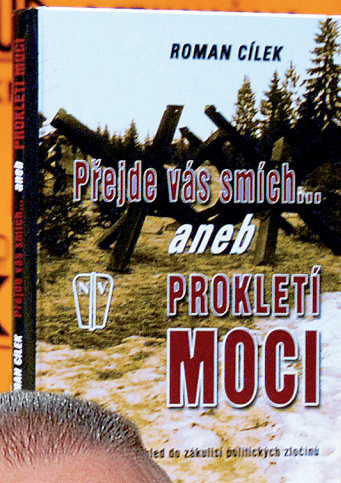
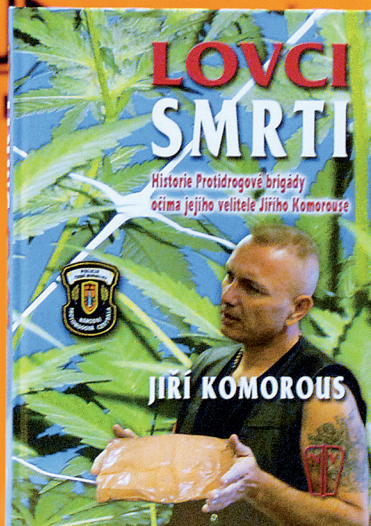
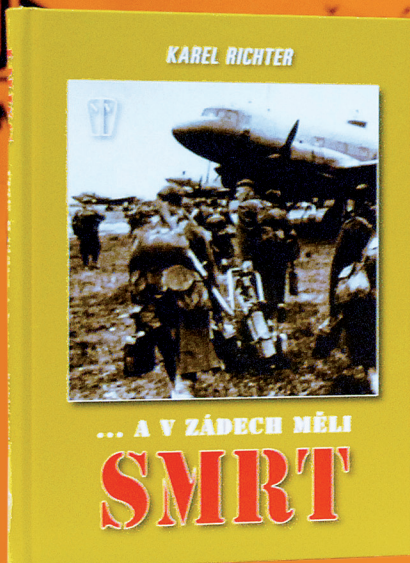

B U L L E T I N

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

KŘEST KNIHY LOVCI SMRTI V KNIHKUPECTVÍ LUXOR.

BULLETIN NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Vydavatel:

Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Redakční rada:

plk. Mgr. Jakub FRYDRYCH
plk. JUDr. Jiří KOMOROUS
plk. Ing. Petr KOČÍ
pplk. Mgr. Břetislav BREJCHA
Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA
Doc. JUDr. Jozef ČENTĚŠ, PhD.
Doc. JUDr. Jozef METENKO, PhD.
Doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ
PhDr. Miroslav NOŽINA
Jaroslav ŠEJVL

Vedoucí redakce:

Miloš VANĚČEK
Tel. 974 835 853, 603 191 408

Adresa:

Policejní prezidium České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC
170 89 Praha 7
bulletinnpc@centrum.cz

Vydává:

oddělení vydavatelství obchodního odboru
Tiskárny MV, Bartůňkova 1159/4
Poštovní schránka 10
149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 341, 974 887 335
Fax.: 974 887 333

Tiskne:

Tiskárna MV, p. o., Bartůňkova 1159/4
149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 312
Fax.: 974 887 395
Vychází 4x ročně, cena 70,- Kč
Roční předplatné 280,- Kč
Plus distribuční poplatky

Objednávky přijímá a vyřizuje:

Tiskárna MV, p. o., obchodní úsek
Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 334, 974 887 335, 974 887 341
Fax.: 974 887 333
e-mail.: pavel.komarek@tmv.cz

Distribuci vyřizuje:

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

Ze věcnou správnost příspěvků ručí autoři

Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce

Podávání novinových zásilek:

Povolila Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha
Čj.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996

Určeno pro služební potřebu Policie ČR, Obecní policie,
Státního zastupitelství, soudů a vybraných institucí

Povoleno MK ČR – 7834

ISSN 1211-8834

Grafické zpracování:

Pavel VLASÁK

OBSAH:

3. VÝROČNÍ ZPRÁVA NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY ZA ROK 2008
Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování PČR
25. VÝROČNÍ ZPRÁVA OSN O DROGÁCH: STO LET MEZINÁRODNÍ KONTROLY DROG – ÚSPĚCHY I VÝZVY
Informační centrum OSN
28. LÉČBA NEBO DISTRIBUCE DROG?
MUDr. Karel HAMPL, Ordinance AT pro prevenci a léčbu závislostí NsP Mělník
30. DROGY V SILNIČNÍ DOPRAVĚ
doc. PhDr. Kamil PAVLÍČEK, CSc., rada pplk. JUDr. David ZÁMEK, Policejní akademie ČR v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, Katedra bezpečnostních služeb, rada pplk. JUDr. et ing. Marek BLAŽEJOVSKÝ, Národní protidrogová centrála SKPV
35. SOUD ROZHODL – ŠALVĚJ MŮŽE I ZABÍJET
František Kaluža, Peter GABAL, Petr KUBERA, komisaři SKPV Praha IV
38. PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ – GAMBLING III.
Mgr. Jana POSOVÁ, NPC
42. PŘED STO LETY BYLA ZAHÁJENA MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V BOJI PROTI DROGÁM.
Miloš VANĚČEK, NPC
44. CHARLES HENRY BRENT (1862–1929)
ANGLIKÁNSKÝ FILIPÍNSKÝ BISKUP
Miloš VANĚČEK, NPC
46. Z HISTORIE BULLETINU NPC
 - 159/1922 – MEZINÁRODNÍ OPIOVÁ KONVENCE
 - Zákon č. 128 ze dne 29.května 1923 o provádění Mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod čís. 159 Sb. z. a n. z roku 1922.
 - Vládní nařízení č. 147 ze dne 18.června 1925, jímž se provádí zákon o mezinárodní opiové konvenci.
56. BOJ PROTI UŽÍVÁNÍ OMAMNÝCH PROSTŘEDKŮ U NÁS A V AMERICE
Policejní rada Josef Vaňásek
58. POUŽITÍ ZBRANĚ PŘÍSLUŠNÍKY ČETNICKÉHO SBORU II. DÍL
Tomáš HERAJT, Městské ředitelství PČR Plzeň
60. CIKÁNI
kpt. Bc. Radek GALAŠ
63. KNIHOVNIČKA
Miloš VANĚČEK, NPC

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do ruky druhé číslo letošního ročníku Bulletinu Národní protidrogové centrály, který již patnáctým rokem přináší odborný a vyvážený pohled z oblasti boje proti drogovému problému v České republice. Uplynulý rok nebyl pro Policii České republiky ani pro Národní protidrogovou centrálu jednoduchým rokem. Pokračující reforma policie, výrazný nedostatek policistů, opakované systémové změny struktury a spousta dalších faktorů řadí rok 2008 pro policii k jednomu z nesložitějších období od roku 1989.

Národní protidrogová centrála vstupuje do roku 2009 jako personálně stabilizovaný celorepublikový útvar Policie ČR s vysokým odborným kreditem a respektem u veřejnosti i na mezinárodním poli. Po 17 letech budování jednotky odešel počátkem února mimo aktivní službu dlouholetý ředitel Národní protidrogové centrály plk. JUDr. Jiří KOMOROUS, jehož nepopiratelná zásluha tkví nejen ve vybudování efektivní, proaktivně nastavené policejní jednotky, ale

i v neméně důležité oblasti vytvoření argumentační protiváhy proliberalizačním aktivitám, která s neochvějnou trpělivostí a razancí stála na straně vysvětlující, že drogy jsou jedním z největších civilizačních problémů moderních společností, přinášející pouze lidskou, morální a zdravotní devastaci a v neposlední řadě i astronomické náklady spojené s minimalizací následků jejich užívání. Jméno Komorous je a zůstane synonymem pro nesmiřitelný boj s lidmi, kteří drogy vyrábějí, obchodují s nimi, parazitují na jejich distribuci a hazardují se životy a zdravím lidí v této zemi, stejně jako s lidmi, kteří hledají v tomto tématu pouze mediálně vděčné politikum.

S odchodem bývalého ředitele skončila epocha, nikoliv Národní protidrogová centrála. V novém personálním obsazení vedení jednotky jsme jednoznačně odhodláni vést NPC v duchu dosud uplatňovaného směru vývoje s tím, že budeme i nadále prohlubovat a zkvalitňovat odborné kompetence našich příslušníků, přímou spolupráci s rezortními i mimorezortními subjekty a rozšíříme úroveň přímé mezinárodní spolupráce. S ohledem na kompaktnost a historii naší jednotky bychom i do budoucna chtěli rozvíjet „esprit d' corps“ – duch jednotky, který je nejen významným morálním regulativem života útvaru, ale i profylaktickým štítem vůči profesní a osobní defekci. Nadále a v neméně intenzivní formě budeme vůči odborné veřejnosti i médiím zastávat pozice, které se slučují s posláním policie chránit občany této země před nebezpečím drog.

Překotný běh událostí je trendem a zároveň determinantem dnešní společenské reality. Bez soustavného vzdělávání a schopnosti učit se novým věcem, stejně jako nalézání nových cest, procesů a řešení nemá žádná organizace ani lidé, kteří v ní pracují, reálnou šanci na trvale udržitelnou existenci. O organizacích v pomáhajících profesích to platí s ohledem na vyšší míru nebezpečí stereotypních a byrokratizovaných procesů dvojnásob.

Děláme svou práci, děláme ji profesionálně a rádi a hluboce věříme ve smysl jejího poslání.

*plk. Mgr. Jakub Frydrych
ředitel PČR NPC SKPV*

VÝROČNÍ ZPRÁVA NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY ZA ROK 2008

SLUŽBY KRIMINÁLNÍ POLICIE A VYŠETŘOVÁNÍ PČR

Vážení čtenáři,

celá česká policie v roce 2008 procházela a dosud prochází zásadními změnami, které si jako klíčové předsevzalo vedení Ministerstva vnitra. Změny mají za cíl vytvořit z Policie České republiky sbor, schopný efektivně, profesionálně a systematicky čelit stále složitějším úkolům, které jsou na něj kladeny. Aktuálně Policie České republiky trpí nejvíce nedostatkem kvalitních policistů a zájmem o tuto službu vůbec. Absence systematického policejního vzdělávání, odchody zkušených policistů, současně probíhající reorganizace a systémové změny různých složek, útvarů a procesů, přeskupování územních členění a zásadní legislativní změny řadí toto období pro policii k nejkomplikovanějším od roku 1989.

Zastávám názor, že práce na problematice odhalování nelegální výroby a obchodu včetně dalšího nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy je vysoce specializovanou činností, která vyžaduje po policistech soustavné doplňování odborných znalostí a dovedností za využití invenčního přístupu, který je nenechá ustrnout. Je to práce, která odhaluje vysoce latentní trestnou činnost a klade vysoké nároky i na jejich operativní dovednosti, zejména při práci s informačními zdroji, operativně - pátracími prostředky a informacemi vůbec. Jsem rád, že linie toxikologické, kterou má Národní protidrogová centrála tu čest v rámci České republiky odborně zajišťovat, je v každodenní práci až na výjimky reprezentována na dnešní dobu neobvykle stabilním personálním obsazením, policisty, kteří své práci rozumějí a dobře si uvědomují její význam.

Rok 2008 byl rokem nejen změn, ale také tvrdé práce a kromě 37 ukončených operací v oblasti represe a snižování nabídky drog v ČR bylo pozitivních výsledků dosaženo i v mnoha jiných oblastech, na kterých se významně podílíme. Setrvalý multidisciplinární i mediální tlak PČR NPC SKPV v součinnosti se SÚKL, Lékárnickou komorou i příslušnými evrop-

skými i vládními strukturami přinesl posun v podobě opatření k omezení dostupnosti těchto látek v ČR s účinností od 1. 2. 2009. Došlo k obnovení a rozšíření funkčnosti mezinárodní pracovní skupiny „CRYSTAL“, do které jsou aktuálně zapojeny všechny státy sousedící s ČR, zaměřené na výměnu informací o výrobě a obchodu s metamfetaminem. PČR NPC SKPV byla pořadatelem mezinárodní expertní konference na téma metamfetamin, které se zúčastnili policejní experti ze všech sousedních států a Velké Británie, Austrálie a USA. Podařilo se rozšířit multilaterální dohodu se Svazem chemického průmyslu ČR. Významným zapojením do projektu testování žáků a studentů škol na přítomnost OPL se podařilo docílit návrhu změny legislativy, ve spolupráci s Antidopingovým výborem se podařilo ovlivnit dopad novelizace dílce paragrafového znění novelizovaného tr. zákona v oblasti anabolických látek a látek používaných ve sportovním doping, ve spolupráci s KÚP Praha, SPŠ Praha, švýcarskou federální policií a univerzitou v Lausanne byla PČR NPC SKPV navržena a spuštěna pilotní fáze projektu „Reliéf“, který je zaměřen na mechanoskopickou profilaci jedinečných znaků na lisovaných zásilkách OPL.

Koncem roku také oznámil odchod od Policie České republiky náš dlouholetý ředitel plk. JUDr. Jiří KOMOROUS. Byl to on, kdo se zásadním způsobem zasloužil o dnešní podobu a směřování naší práce a skutečnost, že Národní protidrogová centrála je respektovaným policejním útvarům v České republice i v zahraničí. Patří mu za to velké poděkování a úcta k sedmnácti letům života, která strávil aktivním bojem proti drogám.

Personální změny bývají prostorem k ohlédnutí, bilancování a úvahám o dalším směřování. Rozhodli jsme se posunout výš již tak vysoko nastavenou laťku úrovně práce, odbornosti a angažovanosti pracovníků Národní protidrogové centrály v boji proti drogám. Víme, jakými prostředky toho chceme dosáhnout, tuto práci jsme si zvolili jako poslání a hluboce věříme v její smysl.

*vrchní rada plk. Mgr. Jakub FRYDRYCH
ředitel PČR NPC SKPV*

I. OBCHOD S KOKAINEM

Policisty Policie České republiky Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen „NPC“) byla zaznamenána zvyšující se obliba dováženého kokainu (současně se projevující v pouliční distribuci sníženou cenou i kvalitou), kdy se na zmíněné distribuci kokainu nejvíce podílejí osoby původem ze Západní Afriky. Dále byl zaznamenán nárůst využívání českých občanů jako kurýrů pro přepravu kokainu z Jižní Ameriky do Západní Evropy, a také zapojení albánsky hovořících zločineckých skupin do obchodu kokainem, a to na úrovni tranzitní distribuce v rámci Evropy.

Z etnik žijících na území ČR jsou to Afričané ze západního pobřeží, převážně Nigerijci, kteří se stále více zapojují do dovozu kokainu z Latinské Ameriky do ČR a zemí EU, přičemž využívají české kurýry. Kokain ukrývají do speciálně upravených zavazadel a tak minimalizují možnost odhalení při kontrolách na letištích.

Akce „SILVER“

Po předchozím ročním prověřování trestné činnosti byla v Praze a Neratovicích zadržena dvojice osob, která je podezřelá z organizování dovozu drogy kokain z Jižní Ameriky do Nizozemí a dalších zemí včetně České republiky. Policisté NPC tak ukončili operaci s krycím názvem „SILVER“.

Uvedené osoby spolupracovaly jako součást organizované skupiny, působící v České republice, Velké Británii, Brazílii, Argentině a Nizozemsku, přičemž se pohybovaly ve středním stupni této organizace. Společně s dalšími osobami pocházejícími z Nigérie najímaly kurýry, kteří za slíbenou finanční odměnu v řádech desítek tisíc euro vycestovali do Nizozemska, odkud byli vysíláni letecky do Argentiny a Brazílie. Zde převzali několik kilogramů kokainu, který byl ukryt v zavazadlech a vycestovali do Evropy, nejčastěji do Nizozemska a Velké Británie, kde kokain předávali dalším Nigerijcům. V říjnu 2006 tato skupina zorganizovala vycestování třech českých občanů do Argentiny, avšak ti byli zadrženi na letišti v Buenos Aires se 3 kg kokainu. Zprávy o jejich zadržení proběhly v tisku a médiích na podzim 2006. Ti si v současnosti odpykávají dlouholeté tresty v argentinském vězení.

Finanční profit této skupiny se dle odhadů pohybuje v řádech milionů Kč, rovněž zajištěný kokain odpovídá ceně kolem 18 milionů Kč před úpravou. „Čistota“ kokainu, tedy obsah účinné látky v droze, byla mezi 80 až 90 %. V rámci pouliční či klubové distribuce by z něj bylo možné vyrobit až 32 000 dávek v hodnotě cca 72 milionů Kč.

II. OBCHOD S HEROINEM

Na české drogové scéně byla v roce 2008 ve srovnání s rokem 2007 zaznamenána snižující se obliba heroinu (saturace domácí poptávky realizována albánsky hovořícími zločineckými skupinami, v nižších úrovních distribuce i romskými a vietnamskými skupinami). Nejčastější způsob dovozu byly zásilky přepravované v osobních vozidlech v rámci Evropy v množství do 10 kg. Jako kurýři jsou využíváni občané Maďarska, Bulharska, Slovenska a ČR.

Obchodováním s heroinem se na území ČR zabývají především etničti Albánci, zejména z Kosova a Makedonie. Nadále tedy zůstávají dominantními obchodníky s heroinem v ČR, který dopravují po Balkánské cestě. K přepravě využívají převážně osobní motorová vozidla a kurýry české národnosti. Turci jako občané zdrojové země se podílejí na přepravě heroinu kamionovou dopravou, ČR využívají zejména jako tranzitní zemi na cestě do západní Evropy.

Akce „CAN“

Koncem července 2008 ukončili policisté Národní protidrogové centrály operaci s krycím názvem „CAN“. V průběhu měsíčního prověřování podezření z trestné činnosti muže pocházejícího z Kosova, který nebyl v minulosti trestán za drogovou trestnou činnost, bylo zjištěno, že jmenovaný v odlehlém zalesněném prostoru v okrese Mladá Boleslav, poblíž obce Skorkov ukrývá heroin. Po vymezení zájmového prostoru byl podezřelý dne 15. 7. 2008 zadržen poté, co z úkrytu vyzvedl menší množství drogy. Na místě byl ve spolupráci s psovodem Správy hl. m. Prahy nalezen umělohmotný barel obsahující celkem 3,6 kg heroinu a sypká směs určená k jeho ředění. Odhalený úkryt sloužil k úschově heroinu jako mrtvá schránka před dalším prodejem drogy. Při domovní prohlídce byla u pachatele nalezena a zajištěna krátká střelná zbraň včetně 160 ks nábojů. Zbraň je nyní předmětem expertního zkoumání. Ze zajištěného heroinu by bylo možné pro účely pouličního prodeje vyrobit až 92 000 základních dávek drogy v ceně 4 600 000,- Kč.

III. OBCHOD S CANNABISEM

Velmi výrazný nárůst byl zaznamenán v případech odhalených indoorových pěstíren Cannabis sativa, se zapojením občanů Vietnamu (produkce určená jak k částečnému pokrytí domácí poptávky, tak pro vývoz do západní i východní Evropy).

Konkrétní zájem vietnamských občanů na území ČR o hydroponní pěstování rostlin rodu Cannabis byl registrován v jednom případě již v roce 2005, kdy bylo v Praze 9 zadrženo 9 osob vietnamské

národnosti v pěstírně zřízené v bývalém skladovém objektu. V roce 2006 byl policií registrován jeden případ převozu drogy ve větším množství občany Vietnamu v rámci ČR v západních Čechách. V roce 2007 bylo odhaleno 8 hydroponních pěstíren a celkem zadrženo 17 osob vietnamské národnosti, převážně na území severních a západních Čech a v okolí Prahy. V roce 2008 byly zahájeny úkony trestního řízení v souvislosti s hydroponním pěstováním konopí ve více než 70 případech, z toho se v drtivé většině na této trestné činnosti podílely osoby vietnamské národnosti.

V úrovni procesních zjištění bylo doposud potvrzeno propojení Vietnamců žijících v ČR na občany Vietnamu žijící v Nizozemsku a na občany Vietnamu žijící v Kanadě a vývozní aktivity do SRN. V úrovni operativních poznatků jsou registrovány informace o možném „výkupu“ kanabisu ve vietnamských tržnicích, shodných technických parametrech používaných technologií a shodnost technického způsobu nelegálního odběru energie.

Situace ve světě je obdobná. Analýzou dostupných zdrojů včetně informací získaných od zahraničních partnerů bylo zjištěno, že Velká Británie se zhruba od konce roku 2005 také potýká s masivním nárůstem zapojení vietnamských státních příslušníků do pěstování a obchodování s kanabidem. Zásadní problémy udávají také USA, Kanada, Švédsko, ojedinělé případy jsou zahraničními partnery registrovány i v SRN a Rakousku. Partnerské policejní orgány uvedených států byly v této věci kontaktovány a ze strany NPC byla jednoznačně deklarována poptávka po informacích majících vztah k aktivitám vietnamské komunity v oblasti pěstování a obchodu s kanabidem, se zřetelem na Českou republiku, případně s ČR jakkoliv souvisejících.

IV. OBCHOD S METAMFETAMINEM

V oblasti omezení dostupnosti volně prodejných léčiv s obsahem do 30 mg pseudoefedrinu, která jsou nejčastěji zneužívána k výrobě metamfetaminu, byla koncem roku 2007 založena pracovní skupina garantovaná Ministerstvem zdravotnictví. Členy skupiny byli zástupci Inspektorátu omamných a psychotropních látek, Národní protidrogové centrály, České lékárnické komory, Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a Státního ústavu pro kontrolu léčiv. Během jednání probíhajících v průběhu roku 2008 se podařilo dospět k závěru a shodnout se na formě realizace zásadního opatření restriktivního charakteru. Na základě nového zákona o léčivech vznikla kategorie léků vydávaných s omezením, do které budou, kromě jiných, zařazena i dotčená léčiva. Již během prvního čtvrtletí by jejich výdej měl být vázán na splnění několika podmínek, které dle našeho mínění

v důsledku povedou k výraznému snížení možnosti zneužití k výrobě drogy.

V souladu s očekávanými změnami v oblasti prodeje volně dostupných léků s obsahem pseudoefedrinu v České republice od 1.1. 2009 byla zaznamenána silící tendence dovozu těchto farmaceutik do ČR ze Spolkové republiky Německo, Polska a Slovenska. Dále se projevila tendence ke zvyšujícímu se výskytu malých výroben metamfetaminu s produkcí určenou k saturaci domácího trhu, příhraničních oblastí i určenou na vývoz.

Došlo ke snížení „velkovýroby“ z důvodu nedostupnosti efedrinu a pracnějšímu a složitějšímu získávání pseudoefedrinu z volně dostupných léků. Stoupl počet tzv. „malých“ varen, které se zaměřují na menší množství, k uspokojení potřeb své blízké komunity. V mnoha případech došlo ke zkvalitnění činnosti tzv. „vaříčů“ (výrobců), kteří jsou schopni u metamfetaminu dosáhnout i 80% čistoty této drogy při výrobě látky z volně dostupných léků. Byl zaznamenán i případ, kdy pervitin z ČR směřoval do Velké Británie.

Akce „LOTOS“

V průběhu akce s krycím názvem „LOTOS“ byla policisty NPC zadržena organizovaná skupina celkem pěti osob, podezřelých z výroby a distribuce metamfetaminu (pervitinu). Jednalo se o tři osoby české národnosti a dále dvě osoby státní příslušnosti Velké Británie. Tato skupina pachatelů, jejíž činnost organizoval občan z Velké Británie, se na území České republiky zabývala výrobou pervitinu a jeho následným vývozem a distribucí do Velké Británie. Jeden z podezřelých Britů posílal finanční prostředky českým spolupachatelům, kteří za tyto finanční prostředky nakupovali v pražských lékárnách volně prodejné léky s obsahem pseudoefedrinu (konkrétně Nurofen Stop Grip), a to řádově po tisících balení v hodnotách přesahujících částku 100 000,- Kč. Z těchto zakoupených léků pak vyráběli pervitin. Pro takto vyrobený pervitin si z Velké Británie dojížděl druhý Brit, aby jej přepravil do Velké Británie. Část vyrobeného pervitinu distribuovala skupina i v České republice. Rozkrytím a zadržením této organizované skupiny byl přerušen kanál, kterým se letecky dopravoval pervitin z České republiky do Velké Británie. V Británii se pohybuje cena pervitinu na černém trhu v přepočtu v rozmezí 3 až 4 tisíce Kč/gram.

Při provedených domovních prohlídkách, prohlídkách jiných prostor a prohlídkách zavazadel byl zajištěn vysoce čistý pervitin v celkovém množství 230 g. Ze zadrženého pervitinu by bylo možno po nařazení vyrobit až 7000 základních dávek drogy v ceně 500 000,- Kč. Dále byla odhalena a zajištěna kompletní velmi dobře vybavená laboratoř určená k výrobě pervitinu, pomocí které by se mohlo vyrobit až 500 g pervitinu týdně. Při prohlídkách bylo

zajištěno také velké množství laboratorního skla, pomocných chemických látek určených k výrobě pervitinu, řádově stovky prázdných obalů od léků Nurofen Stop Grip a také stovky tablet připravených k extrakci pseudoefedrinu. Dále byly při prohlídkách zajištěny věci pocházející z majetkové trestné činnosti.

Policejním radou NPC bylo zahájeno trestní stíhání všech zadržených podezřelých, a to pro podezření ze spáchání trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů dle ustanovení § 187 odst. 1, 2 písm. a), odst. 4. písm. c) trestního zákona. V případě prokázání trestné činnosti hrozí obviněným trest odnětí svobody na deset až patnáct let.

V. OBCHOD SE SYNTETICKÝMI DROGAMI A OSTATNÍMI PREKURZORY

V oblasti omamných a psychotropních látek (dále jen „OPL“) amfetaminového typu, lze s ohledem na velkou latenci této trestné činnosti konstatovat pouze aktuální zapojení občanů Polska do dovozu tablet MDMA (metylendioxymetamfetamin) do ČR, masivní individuální dovoz v menších množstvích tablet v rámci západní Evropy, zejména z Nizozemska. V této oblasti byl na české drogové scéně zaznamenán také výraznější výskyt tablet s obsahem účinné látky piperazin (tato látka je v ČR aktuálně zákonem nepostihovaná).

Aktivní systémovou angažovaností v oblasti obchodu zájmovými chemickými látkami, které slouží k výrobě drog, se podařilo rozšířit Memorandum o vzájemné spolupráci s dalšími důležitými subjekty působícími na uvedeném úseku a získat přehled o výrobě zájmových látek a jejich tranzitu přes ČR. V této souvislosti se společně se slovenskými, maďarskými, slovinskými a tureckými kolegy podařilo zachytit v roce 2008 tři dodávky látky acetanhydrid používané při výrobě heroínu, který je v mnohasetunových množstvích tranzitován přes ČR (více viz kap. č. VII.).

Akce „SWORD“

V průběhu akce s krycím názvem „**SWORD**“ byla zadržena organizovaná skupina pachatelů podezřelých z nedovolené výroby a distribuce omamných a psychotropních látek, dále z porušování práv k ochranné známce a z nedovoleného podnikání. Tato skupina pachatelů se podílela na výrobě a distribuci anabolických preparátů. K výrobě látek docházelo za využití průmyslového vybavení, kdy pachatelé výrobky následně balili a bez platné licenční smlouvy opatřovali názvy, které jsou chráněny ochrannou známkou. Produkty následně vyváželi za hranice České republiky, a to ve velkém množství.

V rámci operace **SWORD**, kdy NPC spolupracovala s policejními orgány ve Švédsku a ve Španělsku a prostřednictvím Generálního ředitelství cel ČR s celními orgány ve Velké Británii a Německu, došlo na území Evropy k zadržení čtyř zásilek anabolických steroidů. Ve Švédsku bylo mimo jiné zadrženo více než 650 000 dávek a jednalo se o největší zadrženou zásilku anabolik v historii země. Ve Velké Británii byla zadržena jednak zásilka v hodnotě 800 000,- GBP, což je v přepočtu více než 24 000 000,- Kč a také další zásilka anabolických steroidů o váze 1100 kg. Další zásilka byla zadržena ve Španělsku.

Při domovních prohlídkách na území ČR byla zajištěna anabolika ve formě polotovarů i hotových výrobků, a to v hodnotě desítek milionů korun. Kromě toho bylo zajištěno profesionální zařízení k výrobě těchto látek. Zajištěné věci jsou v současné době předmětem dalšího zkoumání. Dle předběžného vyjádření specialistů z Kriminalistického ústavu se v tomto případě jednalo o profesionální velkovýrobu. Policejním orgánem Národní protidrogové centrály bylo zahájeno trestní stíhání zadržených, a to pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů dle ustanovení § 187 odst. 1 trestního zákona, dále pro porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle ustanovení § 150 odst. 1 trestního zákona a neoprávněné podnikání podle ustanovení § 118 odst. 1, kdy v případě prokázání trestné činnosti hrozí obviněným trest odnětí svobody v délce 1 až 5 let.

VI. REGIONÁLNÍ SPECIFIKA OBCHODU S OMAMNÝMI A PSYCHOTROPNÍMI LÁTKAMI V ČESKÉ REPUBLICE

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

(OOZOK SKPV Policie České republiky
Správy hlavního města Prahy)

Hlavní město Praha je nadále v popředí zájmu osob, které na území České republiky páchají drogovou trestnou činností. Současná drogová scéna včetně svých „aktérů“ se projevuje na celém území hl. m. Prahy a zasahuje do každodenního života všech Pražanů. V praxi se jedná o kumulaci problémů souvisejících s drogovou kriminalitou na takových místech, jakými jsou významné dopravní uzly, vlaková a autobusová nádraží. Zde došlo oproti roku 2007 k posunu a „vytlačení“ pachatelů z oblasti Wilsonova nádraží v Praze 2, a to v důsledku zde prováděných stavebních úprav. Toto „odlehčení“ v lokalitě Wilsonova nádraží se však okamžitě negativně projevilo v jeho okolí, zejména v prostoru Masarykova nádraží a jeho okolí v Praze 1. V těchto místech páchají

drogovou trestnou činnost zejména osoby distribuující heroin, které se rekrutují z romského etnika. Další, menší část skupin, které působily na Wilsonově nádraží, se přesunuly do oblasti stanice metra Muzeum a přilehlého okolí. Zdejší oblast prodeje drog ovládají zejména cizinci původem ze zemí bývalého Sovětského svazu. Na téže místě dochází také k prodeji a výměně léku SUBUTEX za drogy (nejčastěji marihuany a heroinu). V těchto případech jsou pachatelé zpravidla české národnosti.

Dalším z problémových míst ohledně prodeje drog v rámci pouliční drogové scény je oblast Prahy 2, Karlovo náměstí, kde čeští občané distribuují převážně stimulační drogy. K významné změně v pozitivním směru došlo v lokalitě křížení tramvajových spojů a trasy C pražského metra v oblasti náměstí I. P. Pavlova, kde se podařilo soustředěným tlakem téměř zcela vytěsnit pouliční prodej drog, který se však zčásti přesunul do okolních klubů a na výše uvedené Karlovo náměstí.

Ve vztahu k pachatelům drogových trestných činů nadále přetrvává stav, kdy vedle osob české národnosti se na trestné činnosti podílejí také příslušníci cizích národností, popř. příslušníci národnostních minorit. Zde se jeví jako zásadní problém pěstování konopí a výroba marihuany vietnamskými zločineckými uskupeními, která vzhledem k vysoké finanční výtěžnosti neváhají investovat nemalé částky do plně automatizovaných zařízení hydroponních pěstíren a placení vysokých nájmů za pronájem samostatně stojících obytných budov popř. průmyslových staveb.

Dalším problémem je distribuce heroinu romskými skupinami. V případě, že dochází k distribuci heroinu uvnitř romských skupin, je dokumentování ztíženo specifickými způsoby páchaní trestné činnosti, kterými se romské etnikum vyznačuje.

Ve vztahu k romským zločineckým skupinám nutno uvést, že jejich aktivity zejména v distribuci heroinu na území hl. m. Prahy mají spíše vzrůstající tendenci.

Pokud se jedná o drogovou trestnou činnost v místech, jako jsou hudební kluby a herny, lze konstatovat, že zde dochází k prodeji zejména stimulačních drog, jako je pervitin, XTC, avšak dochází k ústupu od tradiční české drogy pervitin a převládá prodej tablet XTC, popř. psychotropní látky kokain, jejíž cena na pražské drogové scéně klesla a je dostupnější pro širší spektrum odběratelů, a tím se zvyšuje objem celkově prodaného kokainu na území hl. města Prahy, což zvyšuje atraktivitu obchodu s touto drogou z pohledu distributorů OPL.

K drogové trestné činnosti se dále váže další, sekundární trestná činnost, která se týká zejména majetkové, ale i násilné trestné činnosti páchané na území hl. m. Prahy.

Akce „PTÁČEK“

Dne 16. 5. 2008 realizovali pracovníci SKPV Správy hl. m. Prahy, 1. odd. OOOZK ve spolupráci s SKPV OŘ Praha III, 4. odd. OOK akci „Ptáček“. Jednalo se o eliminaci činnosti hydroponní pěstírny, která se nacházela v nebytových prostorách v Praze 9 v areálu bývalých výzkumných ústavů Běchovice. Při realizaci byly zadrženy čtyři osoby vietnamské národnosti a zajištěna kompletní, plně automatizovaná hydroponní pěstírna. Byly nalezeny jak vzrostlé rostliny konopí a mladé rostliny konopí (tzv. řízky), tak i sušené úlomky květenství konopí (tzv. palice). Celkem bylo zajištěno 1399 rostlin konopí a 8,191 kg sušených úlomků. Dle znaleckého posudku provedeného Kriminalistickým ústavem v Praze byl v celém prostoru pěstírny zajištěn materiál s celkovým množstvím 2433 g THC. Bylo rovněž zajištěno kompletní technologické zařízení, jako např. sodíkové vysokotlaké výbojky, ventilátory, vzduchotechnické potrubí, hnojivo, pěstební boxy apod.

STŘEDOČESKÝ KRAJ

(Policie České republiky, správa Středočeského kraje)

V rámci Středočeského kraje byl za rok 2008 zaznamenáván nárůst zneužívání metamfetaminu (pervitinu), marihuany a heroinu ve srovnání s rokem 2007. Metamfamin je zpravidla vyráběn místními výrobci, ale jsou zaznamenávány i případy, kdy je do Středních Čech dovážen z Prahy. Stejná je situace i v případě marihuany. Zde však byly zaznamenány případy vysoce profesionálního pěstování konopí v indoor pěstírnách občany Vietnamu (v rámci středních Čech bylo za rok 2008 zadokumentováno 16 pěstíren). V případě výskytu heroinu jde výhradně o heroin dovážený z Prahy, pocházející hlavně od občanů z bývalé Jugoslávie a Sovětského svazu. Dle zjištěných informací došlo k poklesu nákupu heroinu od Arabů.

Nečastějším etnikem distribuujícím OPL ve Středočeském kraji jsou Romové (metamfamin a heroin), dovázející je převážně z Prahy, ale jsou zaznamenány, a to nejen u Romů, nákupy drog od distributorů a výrobců ze Severních Čech. Dalším etnikem, které se podílí na výrobě OPL, jsou Vietnamci, kteří se významně profilují v oblasti hydroponního pěstování konopí. Při srovnání s předchozím obdobím došlo k výraznému nárůstu počtu případů takto pěstovaného konopí. Dále byl zaznamenán výskyt Poláků dovázejících z Polska do regionu léky obsahující pseudoefedrin.

Trestná činnost v teritoriu středních Čech je páchána hlavně v oblastech sousedících s Prahou, která jsou v tomto ohledu s hlavním městem silně provázána. Praha je dobře dostupná pro drobné distributory, kteří po nákupu v Praze drogu následně prodávají v menších městech a obcích.

Jsou zaznamenávány případy, kdy je pervitin

vyráběn mimo Prahu a následně převážen k distribuci do Prahy. Na druhou stranu jsou zaznamenány i případy, kdy tito výrobci drogu prodávají „místním“ konzumentům.

Stejně postupují občané Vietnamu, kteří v regionu zřizují pěstírny. V posledních 2 měsících byl zaznamenán nový trend, kdy spolupracují s českými toxikomany, kteří si za jejich peníze pronajímají či kupují nemovitosti (převážně na samotách či v menších obcích), kde jsou následně zřizovány pěstírny konopí. Výskyt Vietnamců u těchto objektů je minimální, za čímž stojí snaha o ztížení jejich odhalení.

K distribuci marihuany je nutné dodat, že se stává zcela běžným artiklem, který si opatřují osoby mladší 15 let, resp. je možné ji běžně sehnat na základních školách a jsou zaznamenány i případy, kdy s touto drogou experimentují i děti na prvním stupni základních škol.

Rovněž dochází k značnému rozšíření OPL do menších vesnic, což nebylo dříve běžné, neboť k distribuci drog docházelo převážně ve větších obcích a městech. Větší dostupnost drog je zapříčiněna mimo jiné zejména výrazným nárůstem výstavby tzv. satelitních čtvrtí ve středních Čechách a tím pádem k nastěhování prodejců drog do těchto nových domků. Postupnou asimilací prodejců drog v regionu tak dochází k jejich propojení nejen s místními konzumenty, ale i výrobci. Do budoucna lze očekávat trend těsnějšího spojení nově přichozích se starousedlíky.

Výroba a distribuce metamfetaminu výrazně ovlivňuje sekundární trestnou činnost v regionu. Uživatelé drog se totiž k obstarávání finančních prostředků na jejich koupi dopouští převážně majetkové trestné činnosti, spočívající zejména ve vloupání do vozidel a krádeží věcí v obchodních domech (typické pro oblast obchodní zóny Čestlice – Průhonice), dále vloupání do rekreačních chat a různé drobné pouliční kriminalitě.

JIHOČESKÝ KRAJ

(Expozitura NPC České Budějovice)

V oblasti přírodních a polosyntetických drog bylo v Jihočeském kraji nejvíce realizovaných případů spojených s pěstováním konopí a distribucí marihuany. Konopí je zde velmi hojně pěstováno, a to jak klasickým tzv. domácím způsobem, tak v posledním období se stále více rozmáhá i hydroponní (indoor) způsob pěstování.

V případě heroinu byla zaznamenána snižující se poptávka po této droze, lze konstatovat, že se v kraji prakticky nevyskytuje, přičemž uživatelé opiátů přešli na substituční lék SUBUTEX. V jeho případě je registrováno nelegální obchodování s lékařskými recepty s uvedeným léčivem.

V oblasti hašiše nebyla v roce 2008 zaznamenána na území kraje žádná dramatická změna, jednalo se

spíše o ojedinělé případy. To však neplatí v případě kokainu, kdy byl zaznamenán zvýšený nárůst poptávky po této droze. Příčinou je snadnější dostupnost a hlavně skutečnost, že v posledním období se cena této drogy snížila na úroveň ceny pervitinu.

V oblasti syntetických drog a prekurzorů bylo nejvíce stíhaných pachatelů v Jihočeském kraji, zapojených do výroby a následné distribuce pervitinu. Droga je vyráběna z volně prodejných léčiv obsahujících pseudoefedrin. V těchto případech výroby se převážně jedná o malé laboratoře, které výrobci neustále stěhují z obavy před prozračením. Co se týká tablet XTC, v této oblasti zůstává setrvalý stav, nebyl zaznamenán nárůst poptávky, ale ani nabídky. Obdobné je to i u LSD.

V případech působení občanů České republiky a občanů ze zemí Evropské unie na místní drogové scéně je zájem orientován především na nákup marihuany a pervitinu. Dle získaných poznatků však nelze hovořit o organizovanosti ve smyslu tr. zákona, spíše se jedná o individuální aktivity. Velmi rozšířen je i tzv. „sexturismus“, hlavně v příhraničních oblastech.

Asijci jsou zejména v příhraničních oblastech Jihočeského kraje zapojeni převážně do hydroponního pěstování marihuany. Romové se převážně zabývají distribucí pervitinu uvnitř vlastní komunity, přičemž věk uživatelů je nízký. K samotné distribuci dochází především na městských sídlištích, v zábavních a nákupních centrech. Nelze opomenout ani herny a bary. Arabské či jiné západoafrické národnosti a osoby z bývalých zemí Sovětského svazu nejsou na území Jihočeského kraje výrazně aktivní v páchání trestné činnosti na úseku OPL.

Rapidně se změnila struktura výrobců a dealerů. Zatímco v minulosti jeden výrobce či dealer „zásoboval“ desítky odběratelů, nyní nastal opačný trend – odběratelů je pouze několik, většinou se jedná o kamarády, kteří se na samotné výrobě finančně podílí, a to zejména nákupem volně dostupného léčiva s obsahem pseudoefedrinu. Pervitin se „nevaří“ do zásoby, ale zboží je prakticky ihned rozprodáno mezi koncové uživatele.

Akce „RIEGR“

Přímo při výrobě metamfetaminu (pervitinu) byly v Českých Budějovicích zadrženi 2 pachatelé, a tím ukončili policisté z NPC akci s krycím názvem „RIEGR“. Následně byl také v Českých Budějovicích zadržen hlavní organizátor obchodu s pervitinem, který byl v minulosti několikrát soudně trestán pro obdobnou trestnou činnost, kdy z posledního výkonu trestu byl propuštěn po 7 letech v květnu 2007.

Zadržení vyráběli drogu z volně prodejných léčiv, a to konkrétně z NUROFENU STOP GRIP. Při domovní prohlídce bylo zajištěno 50 gramů pervitinu a také 88 prázdných blistrů. Nutno dodat, že

pachatelé vyráběli drogu v těchto množstvích periodicky, což je pro dnešní drogovou scénu, kdy dochází k výrobě hlavně z pseudoefedrinu získávaného z volně prodejných léků, typické. Vlastní výroba pervitinu probíhala v pronajatých bytech a garážích v Českých Budějovicích.

V souvislosti s touto trestnou činností byla také dne 16. 9. 2008 provedena prohlídka jiných prostor, a to v jedné z českobudějovických lékáren. V této souvislosti bylo zahájeno trestní stíhání i proti pracovníci lékárny, neboť shora uvedeným obviněným prodávala předmětná léčiva obsahující pseudoefedrin, a to od března do září 2008, ač vzhledem ke své odborné způsobilosti a množství prodaného léčiva věděla, že jsou tato léčiva zneužívána pro výrobu OPL.

V rámci domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor byly dále zajištěny 2 kompletní laboratoře na výrobu pervitinu a další věci důležité pro trestní řízení včetně věcí pocházejících z majetkové trestné činnosti.

PLZEŇSKÝ A KARLOVARSKÝ KRAJ

(Expozitura NPC Plzeň)

Nejčastěji vyskytující se drogou v souvislosti s případy páchaní drogové trestné činnosti (záchytu drog) v Západočeském kraji během roku 2008 byla marihuana. V regionu bylo zajištěno několik desítek velkých hydroponních pěstíren a ve velké míře také heroin. Záchyty hašiše a kokainu byly spíše symbolické.

Nejčastěji zneužívanou syntetickou drogou byl v roce 2008 metamfetamin a s jeho výrobou související záchyty pseudoefedrinu. V této souvislosti bylo zajištěno velké množství varen pervitinu. Tablety XTC se vyskytly pouze v jednom případě a LSD nebylo zaznamenáno vůbec. Ve věznicích nacházejících se v Západočeském kraji bylo několikrát zjištěno zneužívání léčiv, a to zejména NEUROL a DIAZEPAM.

Uvedené záchyty drog v kraji korespondují i s našimi poznatky a s naší činností, kdy jsme získali velké množství informací týkajících se hydroponních pěstíren marihuany, převážná většina námi rozpracovaných případů se týkala obchodu s metamfetaminem a na třetím místě se vyskytoval heroin.

Skupiny pachatelů drogové trestné činnosti se převážně konstituují z občanů ČR ve spolupráci s dalšími národnostmi. Ve spojitosti s pervitinem to jsou především odběratelé ze SRN. Dále jsou čeští výrobci, popř. i dealři a přepravci drog ve spojení s Vietnamci (marihuana, heroin) a s kosovskými Albánci (heroin). Již tradičně se velkou měrou do drogových obchodů zapojují Romové, především v souvislosti s distribucí heroinu a pervitinu.

Mezi nejčastěji zneužívané drogy v regionu patří zejména marihuana, dále metamfetamin a heroin. Mezi mládeží převažuje zejména zneužívání marihuany.

Mezi Romy se nejvíce vyskytuje heroin. Nebyly zaznamenány drogové obchody o velkém objemu drogy (kilová množství). Trendem jsou spíše častější zásilky OPL v menším množství (desítky gramů).

V roce 2008 byl zaznamenán značný nárůst počtu hydroponních pěstíren konopí, které provozují a organizují osoby původem z Vietnamu. Dále se Vietnamci na území kraje a především Plzně začali zabývat ve velké míře distribucí heroinu. Velký nárůst drogové trestné činnosti Vietnamců pravděpodobně souvisí s razími a kontrolami státních orgánů u vietnamských trhovců. Reakcí na tato opatření je přeorientování Vietnamců na jiný způsob výdělků, kdy hydroponní pěstírny konopí se jim jeví jako velmi výhodné.

Dále byly zaznamenány trendy nákupu a dovozu léčiv určených k výrobě pervitinu ze zahraničí, a to především ze SRN, kdy jsou léčiva dodávána do varen na území ČR a tam dále zpracovávána. Tento trend souvisí se zpřísněním kontroly u vybraných léčiv v České republice.

Opakovaně je registrována sekundární kriminalita páchaná osobami drogově závislými za účelem opatření si prostředků na nákup drog. Dále také vydírání, prostituce a násilná trestná činnost.

Akce „PUMA“

V prosinci 2008 byla policisty Národní protidrogové centrály ukončena druhá etapa akce s krycím názvem „PUMA“. Po dvouměsíčním prověřování trestné činnosti byla zadržena organizovaná skupina pachatelů podezřelých z nedovolené výroby a distribuce omamných a psychotropních látek a jedů. Skupina se zabývala nelegální výrobou pervitinu, který vyráběla z volně prodejných léčiv. Takto vyrobený pervitin skupina distribuovala jednak v České republice na území Karlovarského kraje a dále jej prodávala dalším osobám německé národnosti, které distribuovaly pervitin na území Německa. Na realizaci akce spolupracovali i němečtí policisté ze Spolkové kriminální policie, kteří v rámci akce zadrželi v Německu dvě osoby podezřelé z distribuce metamfetaminu na území Spolkové republiky Německo. V souvislosti s dopadením výše uvedené organizované skupiny byla policisty NPC odhalena i nelegální laboratoř sloužící k výrobě metamfetaminu, která se nacházela na Sokolovsku.

Policejním orgánem NPC bylo zahájeno trestní stíhání zadržených a obviněným tak hrozí za tento trestný čin trest odnětí svobody v délce 10 – 15 let.

ÚSTECKÝ A LIBERECKÝ KRAJ

(Expozitura NPC Ústí nad Labem)

Na území Ústeckého kraje bylo za rok 2008 nejvíce realizovaných případů spojeno s indoor pěstírnami konopí. Dále se jednalo o případy organizování zásilek a dovozu heroinu do České republiky a jeho

následnou distribuci na teritoriu Ústeckého kraje. Vyhodnocením situace v oblasti zajištěných laboratoří na výrobu metamfetaminu musíme konstatovat, že v drtivé většině k výrobě metamfetaminu byly zneužity volně prodejné léky s obsahem pseudoefedrinu. V oblasti nelegálního dovozu kokainu a jeho distribuce na teritoriu Ústeckého kraje je situace taková, že dochází k mírnému nárůstu nabídky kokainu, kdy klesá jeho nákupní cena.

Na základě analýzy jednotlivých případů souvisejících s kriminální činností organizovaných skupin pachatelů, založených na etnickém základě, lze konstatovat, že za uplynulé období došlo k intenzivnímu zapojení vietnamských skupin do indoor pěstování konopí. Následnou distribuci je třeba v případě těchto skupin vnímat s přesahem mimo Českou republiku.

Relativně neměnně zůstává zapojení občanů bývalé Jugoslávie do dovozu heroinu do České republiky po Balkánské cestě a jeho následné distribuce. Do sítě dealerů heroinu jsou ve většině případů zapojeni občané ČR.

Ústecký kraj patří s ohledem na počet pachatelů, realizovaných případů, zajištěných OPL, laboratoří na výrobu metamfetaminu a zajištěných indoor pěstíren konopí k regionům s nejvyšší drogovou kriminalitou v ČR.

Novým trendem v oblasti OPL v roce 2008 v Ústeckém kraji je tedy jednoznačně velmi intenzivní zapojení vietnamské komunity do indoor pěstování konopí a nelegálního obchodu s marihuanou v rámci EU. Je to způsobeno zejména změnou zaměření nelegálních obchodních aktivit vietnamské komunity a jejich napojením na zahraniční kontakty, které se touto trestnou činností již dlouhou dobu zabývají v zahraničí. Důvodem je pravděpodobně také zvýšení kontrolní činnosti celních orgánů v tržnicích provozovaných Vietnamci v ČR.

Akce „RÁKOS“

V měsíci dubnu 2008 se v úzké spolupráci pracovníků Národní protidrogové centrály a Celní správy ČR a ve spolupráci s policisty Cizinecké a pohraniční policie Ústí nad Labem podařilo zadržet členy organizované skupiny osob působící ve více státech – v České republice, Nizozemsku a Spolkové republice Německo. Tato skupina organizovala nelegální dovoz veškerého technického zařízení pěstíren, hnojiv a sazenic rostlin, výrobu a následný vývoz již usušené marihuany zpět do zahraničí. Bylo zadrženo devět osob vietnamské národnosti, z toho čtyři organizátoři a pět tzv. zahradníků starajících se o hydroponní pěstování. Ve spolupráci s orgány Spolkové republiky Německo byli zadrženi tři kurýři, kteří vyvezli z těchto pěstíren celkem 127 kilogramů marihuany s vysokým obsahem THC (20 %). Po celé České republice proběhlo devět domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor, při

kterých bylo odhaleno sedm hydroponních pěstíren. Bylo následně zajištěno 155 kilogramů marihuany (více než 3500 kusů rostlin) konopí Cannabis, finanční hotovost 595 000,- Kč a 4 500,- EUR, mobilní telefony a SIM karty. Bylo provedeno finanční šetření a zajištěny nemovitosti. Pachatelům této organizované skupiny působící ve více státech hrozí trest odnětí svobody až do výše patnácti let.

KRÁLOVÉHRADECKÝ A PARDUBICKÝ KRAJ (Expozitura NPC Hradec Králové)

Východočeský region v oblasti drogové trestné činnosti lze charakterizovat jako region, kde je nejvíce nelegálně vyráběnou a poté dále distribuovanou drogou pervitin. Tato skutečnost se odráží i v počtu rozpracovaných a zrealizovaných případů v roce 2008. Pachatelé vždy používali k výrobě výše uvedené drogy volně dostupná léčiva s obsahem pseudoefedrinu, zejména Paralen Plus a Nurofen. Množství vyrobeného pervitinu při jednom tzv. „varu“ nepřevýšilo hmotnost 100 g. V této souvislosti se dá hovořit o tzv. „domácí výrobě“, kdy se na distribuci vyrobené drogy podílí okruh osob, které jsou z blízkého okolí „vaříče“. Kvalita vyrobené drogy je velmi dobrá. Jedná se buď o pervitin ve formě prášku nebo ve formě krystalů. O kvalitní metamfetamin je na nelegálním trhu velký zájem, a to hlavně cizích státních příslušníků z Rakouska a Německa. Tento obchod je pro obě strany velmi výhodný. Výrobce dostane zapláceno za zboží v eurech a příjemce dostane kvalitní drogu. Do obchodu s metamfetaminem se také stále více zapojují Romové, a to v organizovaných skupinách, kdy na zisku z tohoto nelegálního obchodu je závislá jejich početná rodina a jejich životní standard je díky tomu na velmi vysoké úrovni.

Další drogou, která je také ve velké míře zastoupena v regionu Východočeského kraje, je marihuana. Jedná se o zneužívání konopných produktů, kdy velmi oblíbený je hašiš. Stále více je využíván tzv. indoor způsob pěstování. Obsah účinné látky při tomto způsobu pěstování se pohybuje do 20 % THC. V uvedených podmínkách je takto vyráběna většina marihuany, ale co se týká množství vyrobené drogy, není zvlášť velká. Stačí pokrýt pouze poptávku na trhu v rámci regionu.

Extáze se objevuje v distributorské síti hlavně mezi mladými lidmi. Do východočeského regionu jsou tablety XTC dováženy převážně z Polska. Na dovozu tablet a obchodu se podílejí hlavně Poláci, kteří v ČR pracují ve velkých výrobních závodech. Stále více jsou v nabídce tablety, které obsahují látku chlorfenylpiperazin, která má podobné účinky jako MDMA.

Akce „KORO“

Zadržením organizované skupiny celkem šesti osob podezřelých z výroby a distribuce pervitinu

a z distribuce heroinu ukončili policisté z NPC operaci s krycím názvem „KORO“. Dvě osoby byly zadrženy v místě, kde vyráběly pervitin, které se nacházelo v okrese Praha-východ, a to bezprostředně poté, co dokončily výrobu pervitinu. Další osoby z organizované skupiny byly zadrženy v místech trvalého bydliště, která se nacházela v okrese Kolín. Na zadržení pachatelů se spolu s policisty z NPC podíleli i policisté ze Zásahové jednotky Správy Středočeského kraje PČR a policisté ze Speciální pořádkové jednotky Správy hlavního města Prahy PČR.

Zadržená organizovaná skupina pachatelů v průběhu několika let prodala v okrese Kolín, zejména v Českém Brodě, nejméně 1,5 kg drog (pervitinu a heroinu), čímž získala více jak 4 000 000,- Kč.

Při provedených domovních prohlídkách bylo zajištěno celkem 170 g pervitinu a dále několik desítek dávek pervitinu a heroinu v sáčcích určených ke konečné distribuci. Ze zajištěného množství pervitinu by bylo možné vyrobit až 850 dávek drogy v ceně cca 425 000,- Kč. Dále byla při domovních prohlídkách odhalena a zajištěna kompletní laboratoř určená k výrobě pervitinu. Tato laboratoř byla schopna vyrobit až 200 g pervitinu týdně. Při domovních prohlídkách byly též zajištěny řádově stovky prázdných obalů od léku Nurofen Stop Grip, několik kilogramů chemických látek potřebných k výrobě pervitinu, dvě palné zbraně, přes 300 ks nábojů a finanční hotovost ve výši 100 000,- Kč.

Policejním radou NPC bylo zahájeno trestní stíhání všech zadržených podezřelých. V případě prokázání shora uvedené trestné činnosti hrozí obviněným trest odnětí svobody v rozmezí dvou až deseti let.

KRAJE JIHOMORAVSKÝ, ZLÍNSKÝ A VYSOČINA

(Expozitura NPC Brno)

Na území Jihomoravského kraje byly v roce 2008 nejčastěji realizovány případy výroby a distribuce pervitinu, distribuce XTC, marihuany a kokainu. K výrobě pervitinu pachatelé používají stále výhradně volně prodejná léčiva s obsahem pseudoefedrinu. V případech, které byly v souvislosti s pervitinem realizovány, se jednalo o domácí výrobu této drogy, kde byl výrobce zároveň distributorem s vytvořenou úzkou skupinou osob v jeho okolí, která poté prováděla koncový prodej pervitinu dalším odběratelům. Pervitin se stále objevuje převážně ve formě sypkého prášku nebo tzv. krystalů a je velmi dobré kvality.

Distribucí heroinu se v Brně a na území Jihomoravského kraje zabývají zejména osoby z bývalé Jugoslávie nebo z Turecka a dále osoby vietnamské národnosti a Romové. V poslední době se potvrzuje stále širší zapojení Vietnamců do organizace distri-

buce heroinu na území ČR. Vietnamci pracují v poměrně dobře organizovaných skupinách, jejichž činnost se neomezuje pouze na území Jihomoravského kraje, ale na území celé ČR. Dochází k propojení osob vietnamské národnosti s osobami z bývalé SFRJ a osob romské národnosti jako dealerů již velmi nekvalitní drogy. Romové zůstávají stejně jako v minulosti na pozicích koncových prodejců heroinu. Nízká čistota heroinu je způsobena tím, že distributoři drogu před jejím dalším prodejem ředí za účelem zvýšení svého finančního zisku.

V případech příslušníků vietnamské komunity však došlo také k rozvoji další aktivity v oblasti výroby a distribuce drog – začali se specializovat na hydroponní pěstírny konopí.

V roce 2008 výrazně stoupla aktivita zejména občanů bývalé Jugoslávie, ale i občanů ČR v oblasti dovozu a další distribuce kokainu na území ČR. Přes poměrně vyšší cenu kokainu se tato droga v Brně a v regionu Jihomoravského kraje začíná objevovat častěji než v minulosti. Dovoz je organizován především z Jižní Ameriky, v rámci Evropy jde o dovoz kokainu především z Nizozemska. Na dovozu a distribuci se podílejí cizinci, především osoby z oblasti Balkánu, jako organizátoři dovozu, občané ČR se pak objevují především jako kurýři nebo koncoví distributoři. Cesty, kterými se kokain dostává na naše území, jsou různé. Využívá se osobního dovozu prostřednictvím kurýrů, ale i zasílání zásilek prostřednictvím přepravních a zasilatelských společností. V těchto případech jsou adresáty čeští občané a zásilky pocházejí zpravidla z některé ze zemí Latinské Ameriky. Rovněž byl zaznamenán případ dovozu kokainu lodí prostřednictvím soukromé osoby přes Atlantský oceán.

Mezi mladými lidmi zůstává, zejména pro svoji dostupnost a nízkou cenu nadále oblíbená „taneční“ droga extáze, která je nejčastěji dovážena také z Nizozemska. Kurýři zpravidla využívají k dovozu hromadné dopravní prostředky, především autobusové linky. Extáze se stále dováží ve formě tablet, ale byl zaznamenán nárůst dovozu a distribuce tablet s obsahem jiné látky, a to chlorfenylpiperazinu, která má podobné stimulační a halucinogenní účinky jako MDMA. V Brně se rovněž objevily na trhu tablety, které místo MDMA obsahovaly amfetamin.

Stále velmi rozšířenou drogou v regionu zůstává marihuana, a to nejen u nejmladší populace, ale i u lidí ve věku kolem 30 let, kde je postupně považována za stejně přijatelnou jako alkohol či tabák. Její výrobci jsou jednak jednotlivci, kteří pěstují pro svou potřebu v soukromí omezené množství (zpravidla 5 – 20 rostlin), ale jak bylo výše zmíněno, v této oblasti značně stoupla aktivita příslušníků vietnamské komunity, kteří organizují a zajišťují výrobu marihuany v hydroponních pěstírnách ve velkém množství. Ve spolupráci s ÚOKFK Praha, Celní správou a TOXI týmem

PČR MŘ Brno byla odhalena a realizována jedna hydroponní pěstírna konopí ve městě Brně, kde bylo zajištěno přibližně 300 rostlin konopí. Tuto pěstírnu organizovaly právě osoby vietnamské národnosti. Velkou pomocí při odhalování vysoce organizované trestné činnosti v této oblasti může být kvalitní informovanost veřejnosti, zejména o způsobech a vnější podobě takové hydroponní pěstírny a dále o tom, že se tyto pěstírny stále častěji objevují v menších městech a v obcích na odlehlých lokalitách, kde může být výhodou ztráta anonymity a nezájem lidí o okolí, jako je tomu ve velkých městech.

Akce „ABRA“

Po předchozím prověřování trestné činnosti byla v srpnu 2008 policisty NPC (expozitura Brno) ukončena operace pod krycím názvem „ABRA“. Ve spolupráci se Zásahovou jednotkou Policie České republiky Správy Jihomoravského kraje byly zadrženy dvě osoby, které se zabývaly dovozem a distribucí kokainu na území České republiky, a to zejména v Brně a jeho blízkém okolí. Jednalo se o muže slovenské národnosti a muže české národnosti. Podezřelý Slovák byl zadržen na parkovišti OD Hornbach nacházejícím se v ulici Heršpická 6 v Brně, a to bezprostředně po prodeji 300 g kokainu. Přitom byl ozbrojen nabitým revolverem ráže 38. Special, bez výrobního čísla. Druhý podezřelý byl zadržen v prostoru garáží OD „Vaňkovka“ v Brně. Při zadržení osob bylo zajištěno 300 gramů kokainu, u kterého následným odborným znaleckým zkoumáním bylo zjištěno, že obsahuje cca 25 % kokain báze. Při provedených domovních prohlídkách a prohlídkách jiných prostor bylo dále zajištěno cca 75 gramů kokainu, 4 krátké střelné zbraně s tlumiči hluku, náboje a také jeden samopal vz. 61 (tzv. „Škorpion“) ráže 7,65 též s náboji.

Policejním radou Národní protidrogové centrály bylo zahájeno trestní stíhání obou zadržovaných, a to pro podezření ze spáchání trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů dle ustanovení § 187 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákona. V případě prokázání trestné činnosti jim hrozí trest odnětí svobody v délce 2 – 10 let.

OLMOUCKÝ A MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

(Expozitura NPC Ostrava)

V regionu Severomoravského kraje je z pohledu policie nejvíce případů spojeno s výrobou a distribucí pervitinu. Jeho výroba za užití efedrinu je spíše výjimečná (v roce 2008 byl zaznamenán pouze 1 případ), převažuje výroba pomocí volně prodejných léků s obsahem pseudoefedrinu. Výroba této drogy je s výjimkou ojedinělých případů realizována domácími výrobci pro omezený okruh odběratelů.

Byly zaznamenány poznatky o tom, že část léků

s obsahem pseudoefedrinu je pro výrobce pervitinu dovážena ze Slovenské republiky. Vyrobený pervitin je pak mimo jiné vyvážen na území Slovenska. Slovenští odběratelé si pervitin nejprve objednají a posléze si přijedou pro již vyrobenou drogu, přičemž dovezou potřebné suroviny ze Slovenska a odvezou si hotový produkt. (Policisté NPC z expozitury v Ostravě se sami podíleli na součinnostní akci s kolegy z Policejního zboru Slovenskej republiky, při které se tato forma trestné činnosti potvrdila.) Výroba pervitinu zpravidla probíhá na odlehlých místech, jako jsou jednorázově pronajaté chaty, zahradní domky, prázdné tovární haly, ostrov na přehradě apod. Jako výrobci figurují občané ČR.

Druhou nejčastěji se vyskytující drogou v tomto regionu je marihuana, a to s vysokým obsahem THC, cca do 20 %. V rámci zdejšího regionu byly zaznamenány 3 případy produkce marihuany, respektive pěstování konopí hydroponním způsobem v pěstírnách. Pachateli této trestné činnosti jsou zpravidla občané Vietnamu ve spolupráci s občany ČR.

Dále byl v regionu zaznamenán nárůst spotřeby kokainu, a to zejména v Ostravě a jejím okolí. Tato trestná činnost je v současné době doménou osob albánského etnika, kterou páchají ve spolupráci s občany ČR, Polské republiky, popřípadě dalších Albánců žijících v jiných zemích Evropy.

Co se týče obchodu s tabletami XTC, jsou na území kraje dováženy převážně z Polské republiky. Pachatelé jsou převážně Poláci, případně Češi, kteří s Poláky na této trestné činnosti kooperují. Tablety jsou původem buď dováženy z Nizozemska nebo pocházejí z domácí výroby v Polsku, kam jsou dovezeny pouze suroviny. Následně dochází k tabletování směsi na nelegálně získaných strojích.

V případě heroínu nebyly zaznamenány výrazné změny v jeho nabídce oproti předcházejícímu roku. Obecně lze však konstatovat, že v porovnání s kokainem jeho spotřeba poklesla. Jako prodejci heroínu figurují osoby albánského, popř. vietnamského etnika, v některých případech ve spojení s občany ČR. Dle našich informací jsou největšími konzumenty heroínu i nadále Romové.

Akce „JAVIREK“

Během února 2008 byla policisty NPC (expozitura Ostrava) ukončena operace s krycím názvem „JAVIREK“. Po předchozím několikaměsíčním (od dubna 2006) prověřování trestné činnosti byly ve spolupráci s policisty ze Správy Severomoravského kraje PČR a Zásahovou jednotkou Správy Severomoravského kraje PČR Policie České republiky zadrženy dvě osoby, které dovážely na území České republiky kokain, a ten zde ředily a následně distribuovaly jednak v Ostravě v ul. Stodolní, dále v Karvině, Olomouci a v Praze. Kokain také převážely přes

hranice do sousedního Polska, kde jej dále distribuovaly.

Při domovní prohlídce provedené v bytě podezřelého F.H. bylo zajištěno 2,4 g látky (předběžně analyzována jako kokain) a dále při prohlídkách jiných prostor provedených v baru, před kterým byli oba podezřelí zadrženi, a v nočním klubu Red-House, nacházejícím se v ul. Hilbertova Ostrava-Muglinov, bylo zajištěno 96,7 g a 1150 g látky (též předběžně analyzována jako kokain). Zajímavostí případu je nesporně zajištění dalších 596 g kokainu v tzv. „mrtvé schránce“, poblíž rybníka v katastru obce Bártovice, kde obsah účinné látky činí dle expertízy provedené v Kriminalistickém ústavu v Praze 70 %.

Policejním radou NPC bylo zahájeno trestní stíhání ve věci trestného činu nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů dle ustanovení § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákona. Pachatelům se bude prokazovat obchod s drogami za bezmála 24 000 000,- Kč.

VII. SKUPINA PRO PREKURZORY A LÉČIVA

V oblasti prekurzorů a chemikálií se v roce 2008 podařilo dovršit snahu o podepsání druhého dodatku Memoranda o vzájemné spolupráci v oblasti společného postupu proti zneužívání chemických látek a léčivých přípravků pro nelegální výrobu drog, který byl dne 28. 5. 2008 podepsán ve slavnostních prostorách Národní protidrogové centrály SKPV.

Novými členy se tak vedle stávajících (Generální ředitelství cel, Svaz chemického průmyslu ČR, Odbořový svaz ECHO, Sdružení Český mák a Česká asociace farmaceutických firem, Česká asociace farmaceutických firem, Česká společnost chemická) staly Svaz chemických obchodníků a distributorů ČR, Asociace velkodistributorů léčiv a Česká lékárnická komora.

Na základě spolupráce jak se členy Memoranda, tak i ostatními hospodářskými subjekty působícími v oblasti výroby, zpracování a distribuce chemikálií bylo v roce 2008 pracovníkům skupiny pro prekurzory ohlášeno a následně prověřováno 26 poznatků o možných podezřelých transakcích či zakázkách, které by mohly vést k úniku prekurzorů, jiných chemikálií či léků z legálního do nelegálního prostředí a jejich následnému zneužití. Prozatím v osmi případech napomohly získané informace k trestnímu stíhání osob podílejících se na výrobě drog. Zbylé případy jsou předmětem dalšího šetření, a to nejen v rámci České republiky, ale v úzké spolupráci s některými státy jižní a západní Evropy.

Za zmínku zde stojí 2 velmi závažné případy úniku acetanhydridu do nelegálního prostředí, které byly na základě našich poznatků a spolupráce rozpracovány. První případ byl realizován v polovině letošního roku

slovinskými policisty, kdy byly zadrženy čtyři osoby a téměř 100 tun acetanhydridu. Podařilo se zadokumentovat, že organizovaná skupina v období 2004 – 2008 nelegálně získala téměř 366 tun acetanhydridu, ze kterého lze vyrobit cca 183 tun čistého heroinu a až 550 tun heroinu naředeného pro pouliční distribuci.

V rámci druhé operace, na níž jsme se podíleli spolu se Slovenskem a Maďarskem, bylo na maďarském území zadrženo 87 tun acetanhydridu, který rovněž směřoval do nelegálních výroben heroinu. V tomto případě se podařilo zabránit výrobě téměř 130 tun „pouličního heroinu“.

Na problematiku nakládání s acetanhydridem a prověřování jeho možného úniku do nezákonného prostředí má zásadní vliv nedostatečná legislativa EU, která tuto oblast upravuje. Z toho důvodu jsou i ze strany NPC činěny významné kroky na mezinárodní úrovni ke změně příslušných Evropských nařízení.

Skupina dále organizovala nebo se podílela na několika školeních pro odbornou veřejnost jak z oblasti bezpečnostních sborů, tak odborníků z řad farmaceutického nebo chemického průmyslu se zaměřením na rizika obchodování s prekurzory všech kategorií. Z důvodu připravované změny legislativy v trestní oblasti nakládání s anaboliky se skupina pro prekurzory postupně připravuje i na tuto problematiku.

VIII. SKUPINA METODIKY A PREVENCE NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Skupina metodiky a prevence tradičně zastupovala NPC v rámci Policie České republiky a na veřejnosti, a to prostřednictvím lektorské, vzdělávací, metodické a publikační činnosti. Další, prakticky každodenní činností SMP bylo v uplynulém roce zajištění styku NPC s veřejností a se sdělovacími prostředky.

Pracovníci SMP se v roce 2008 v rámci vzdělávacího systému MV ČR a Policie ČR podíleli na vzdělávání policistů. Jednalo se o výuku v průběhu specializačních kurzů a přednášky na Policejní akademii České republiky v bakalářském i magisterském studijním programu. V průběhu roku byly lektorsky zajištěny také dva semináře pro pracovníky Preventivně informačních skupin, které byly zaměřeny na podrobné seznámení s projektem primární prevence Malá policejní akademie a také na aktuální stav drogové scény v ČR. Lektorsky se SMP podílela také na vzdělávání příslušníků Vězeňské služby České republiky, Armády České republiky a Městské policie.

Mimo rezort Policie České republiky pracovníci SMP lektorovali také na Justiční akademii ČR, kde byly cílovými skupinami jednak soudní a právní čekatelé a také vyšší soudní úředníci. Na základě požadavků participovala SMP dále na vzdělávacích programech pro odbornou veřejnost, kde jsou hlavní

cílovou skupinou školní metodici prevence. SMP dále na základě zásad NPC v drogové oblasti spolupracovala s vládními i nevládními organizacemi a podílela se na realizaci protidrogové politiky České republiky.

V uplynulém roce byla SMP pověřena také přípravou a organizací mezinárodní konference na téma Metamfetamin – Nové trendy v kontextu mezinárodní drogové kriminality. Konference se konala v listopadu v Praze a byla pořádána ve spolupráci s Ústavem mezinárodních vztahů Praha jako setkání policejních expertů. Konference se zúčastnilo více než 20 policejních zástupců z USA, Austrálie, Velké Británie, Německa, Slovenska, Polska a Rakouska, kteří se ve svých zemích specializují na problematiku nelegální výroby a distribuce metamfetaminu /pervitinu/. Hlavním cílem setkání bylo diskutovat o současných způsobech výroby a distribuce metamfetaminu ve světě, vzájemně si vyměnit informace a zkušenosti se zaměřením na analýzu efektivních strategií v oblasti potlačování nabídky syntetických drog, zejména metamfetaminu.

Dále do činnosti SMP patřila mimo jiné i příprava a organizace instrukčně metodických zaměstnání pro policisty zařazené na úseku odhalování drogové kriminality z jednotlivých městských, okresních, obvodních a krajských ředitelství Policie ČR. SMP také organizačně zajišťovala jak instrukčně metodická zaměstnání pro příslušníky NPC, tak i významné výroční dny jednotky.

V oblasti primární prevence pracovníci SMP i v roce 2008 pokračovali na přípravě projektu primární prevence Revolution train¹⁾.

Mezi další výrazné aktivity SMP v roce 2008 již tradičně patřila publikační činnost. Vedle odborných článků o drogové problematice uveřejňovaných v periodikách, jakými jsou časopisy Sborník PA ČR Bezpečnostní teorie a praxe, Závislost a My či Lupa, to byla zejména příprava a vydávání 14. ročníku Bulletinu NPC, odborného čtvrtletníku určeného především pro příslušníky Policie České republiky, justice a odbornou veřejnost. Vedle odborných článků vytvořili pracovníci NPC ve spolupráci s Kriminologickým ústavem Praha odbornou metodickou příručku pro policisty SKPV TOXI s názvem „Metamfetamin & Cannabis“, kterou vydala tiskárna MV ČR.

IX. NATIONAL FOCAL POINT

Národní protidrogová centrála kontinuálně plnila i v roce 2008 úkoly při realizaci Národního bodu pozorování. Jedná se o společné analytické pracoviště NPC a Generálního ředitelství cel Ministerstva fi-

nancí (GŘC), které bylo zřízeno dodatkem k prováděcímu protokolu ke smlouvě mezi Policií České republiky a GŘC.

Výsledkem práce tohoto pracoviště jsou zejména kompletní statistická zpracování všech záchytů omamných a psychotropních látek a realizovaných pachatelů v ČR. Tato data jsou v samostatné části VZ NPC za rok 2008.

Získané informace byly také zpracovávány a sloužily jako podklady pro Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti v těchto kategoriích:

- statistika zadržených drog
- statistika pachatelů
- přehled o čistotě zadržených drog
- přehled o cenách drog

X. SPOLUPRÁCE SE ZAHRANIČÍM

Vzhledem k tomu, že dosavadní způsob spolupráce NPC se zahraničními subjekty je na velmi dobré úrovni a bezproblémový, je odůvodněno, proč v rámci konkrétní spolupráce na jednotlivých případech i nadále výrazně preferujeme přímou spolupráci mezi jednotlivými policejními či celními orgány států. Obvykle tuto spolupráci i v roce 2008 zprostředkovávali styční důstojníci partnerských zemí. V tomto ohledu i v roce 2008 vysoce oceňujeme standardně vynikající spolupráci se styčními důstojníky Německa a Rakouska sídlícími v Praze. Ve vztahu k Německu velmi kladně hodnotíme užší spolupráci navázanou v roce 2008 se Společným centrem česko-německé policejní a celní spolupráce ve Schwandorfu. Tato instituce nám zprostředkovává kvalitní výměnu informací s Bavorskem, včetně aktuálních problémů drogové turistiky a kurýrního pašování u pervitinu. V dané souvislosti si zaslouží zmínku iniciativa odboru mezinárodních vztahů KPP PP ČR, ze které spolupráce se schwandorfským centrem vzešla. V roce 2008 prošli pracovníci uvedených center na německé, rakouské i polské hranici, stejně jako další pracovníci oddělení zahraniční spolupráce na jednotlivých krajských ředitelstvích policie v rámci své stáže na uvedeném odboru i besedou s pracovníky na úseku mezinárodní spolupráce z našeho útvaru.

Výrazně nadstandardní charakter má již delší dobu spolupráce se slovenskými kolegy. V roce 2008 jsme udržovali se slovenskou protidrogovou jednotkou výhradně přímé styky. Spolupráce se slovenskou policií se vyznačuje vzájemným kolegiálním a přátelským přístupem, pružností, rychlostí a účinností. V roce 2008 se představitelé našeho útvaru zúčastnili i setkání policistů pracujících na úseku drogové

¹⁾ www.revolutiontrain.com.

kriminality na Slovensku, které pořádala slovenská protidrogová jednotka.

Tradičně velmi dobrou úroveň měla spolupráce se styčnými důstojníky Nizozemska, Španělska, Belgie, Švýcarska, Francie, Itálie, Izraele a Bulharska. Za pozornost jistě stojí například skutečnost, že ve spolupráci se španělským a částečně i s francouzským styčným důstojníkem se podařilo objasnit případ, kdy český občan pašoval na jachtě z karibské oblasti do Španělska 103 kg kokainu. Spolupráce probíhala úspěšně na bázi mezinárodní přímé výměny policejních informací a vyústila po dlouhodobé několikaměsíční spolupráci v zabavení drogy a zadržení pachatele ve Španělsku.

Nadstandardní charakter si podržela i v roce 2008 spolupráce s územní úřadovnou DEA ve Vídni. Kvalitu spolupráce spatřujeme především v rychlé a neformální výměně operativních informací, která se na obou stranách stala dobrou tradicí.

V roce 2008 jsme navázali spolupráci i s dalšími dvěma novými styčnými policejními důstojníky s odpovědností za území ČR, a to se styčnými důstojníky kanadským a kolumbijským, kteří oba sídlí ve Vídni.

S mnoha dalšími evropskými zeměmi jsme udržovali přímé kontakty navázané v předchozích případech. To platí o Švédsku, Makedonii, Chorvatsku, Maďarsku, Ukrajině, Norsku, Chorvatsku či Rusku, ale na druhé straně například i o Peru. Do Peru se uskutečnila další zahraniční služební cesta v rámci právní pomoci s dobrým výsledkem a pokračovala i dobrá a užitečná spolupráce s peruánskou protidrogovou jednotkou. Kladně také hodnotíme spolupráci s českým styčným důstojníkem v Moskvě. V roce 2008 mimo jiné navštívili náš útvar kolegové z protidrogových útvarů ze Srbska, Černé Hory a Albánie.

I v roce 2008 přetrvávaly již dříve zaznamenané problémy v komunikaci s policejními orgány Spojeného království. Nově zřízená britská policejní agentura SOCA²⁾ výrazně centralizuje mezinárodní spolupráci v rukou londýnské centrály a brání přímým stykům s nižšími články policejní soustavy ve Spojeném království. Tento postup se negativně odráží zejména na rychlosti a kvalitě výměny informací u jednotlivých vyšetřovaných případů.

S povděkem jsme v roce 2008 kvitovali výrazně lepší komunikaci s Europolem, Interpolem a Siréne. Tu přisuzujeme efektivnější struktuře těchto útvarů a jejich začlenění do systému útvarů služby kriminální policie a vyšetřování. Za inspirativní v tomto ohledu pokládáme systém práce a přístup obdobné organizace v justiční sféře, Eurojustu. V roce 2008 jsme zaznamenali výrazné zlepšení a zrychlení spolu-

práce uskutečňované prostřednictvím této struktury. Eurojust je schopen prostřednictvím představitelů ČR v centrále organizace v Haagu přímo operativně telefonicky komunikovat s příslušnými justičními, případně policejními orgány na straně partnera ve spolupráci a zprostředkovat tak i přímou spolupráci.

Úspěšně se v oblasti mezinárodní spolupráce v roce 2008 prosazovala i nově zformovaná a rozšířená skupina prekurzorů. Je třeba zde zmínit jejich spolupráci se zahraničními partnery v oblasti nelegálních úniků acetanhydridu nebo v oblasti léčiv využívaných jako zdroj pseudoefedrinu pro výrobu metamfetaminu.

V roce 2008 jsme rovněž pokračovali v dřívější praxi účasti na kurzech evropské policejní koleje CEPOL týkajících se problematiky mezinárodního obchodu s drogami. Představitel našeho útvaru vystoupil s prezentacemi na kurzech na Slovensku a v Řecku. Česká republika se podílela na těchto kurzech jako spolupořádající země.

Náš útvar ve spolupráci s Ústavem mezinárodních vztahů Praha uspořádal ve dnech 4.–6. listopadu 2008 v budově Ministerstva zahraničních věcí ČR mezinárodní konferenci policejních expertů nazvanou „Metamfetamin – Nové trendy v kontextu mezinárodní drogové kriminality“. Ze zahraničních kolegů se konference zúčastnili představitelé z Německa, Rakouska, Slovenska, Polska, Spojeného království, Spojených států a Austrálie. Konference se ukázala jako přínosná v oblasti výměny zkušeností s bojem proti výrobě metamfetaminu a obchodu s ním, což je téma, které všechny zúčastněné země a Českou republiku spojuje.

Již v podstatě tradiční formu našeho podílu na mezinárodní policejní spolupráci představuje účast našich příslušníků na mezinárodní policejní misi UNMIK v Kosovu. V současné době se této mise zúčastňuje i příslušník NPC.

V roce 2008 jsme začali rovněž rozvíjet ve spolupráci se švýcarskými kolegy (Švýcarská policie a univerzita Lausanne) mezinárodní projekt zvaný „Reliéf“. Tento projekt se týká možnosti individuální identifikace nástroje, který zanechal mechanoskopické stopy na povrchu slisované drogy. Na projektu budeme i nadále ve spolupráci se zahraničními kolegy pokračovat.

V roce 2008 náš útvar systematicky pokračoval ve svém předchozím přístupu k mezinárodní spolupráci, kterou dlouhodobě považuje za jednu ze svých priorit.

Zdroj: NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA

²⁾ Serious and Organized Crime Agency.

STATISTIKA DROGOVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI
ČESKÁ REPUBLIKA ZA ROK

česká	2127
ostatní	199

národnost	počet
albánská	2
alžírská	1
americká	1
argentinská	1
běloruská	1
britská	2
bulharská	6
česká	2127
ghanská	1
chorvatská	1
irská	1
jugoslávská	3
kamerunská	1
makedonská	6
německá	1
nigerijská	8
nizozemská	1
polská	4
rakouská	1
rumunská	2
ruská	4
slovenská	21
srbská	4
turecká	1
ukrajinská	6
vietnamská	119

ČESKÁ REPUBLIKA - 2008

kraj	realizace	pachatelé	NP
hl. m. Praha	193	226	3
Středočeský	149	181	15
Jihočeský	160	189	1
Západočeský	170	211	5
Severočeský	354	430	6
Východočeský	121	141	3
Jihomoravský	299	375	0
Severomoravský	279	369	1
NPC ^[1]	36	105	0
OOZOK ^[2]	6	10	0
Celní správa ^[3]	121	89	39
CELKEM	1888	2326	73

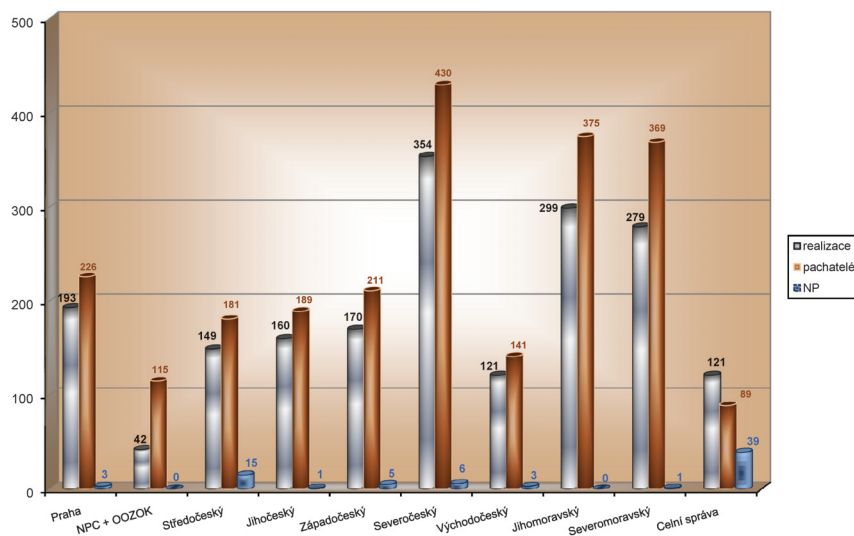
z toho ve spolupráci PČR a CS	21	24
----------------------------------	----	----

pohlaví	počet
muži	1993
ženy	333

dospělí	2104
mladiství	162
nezletilí	60

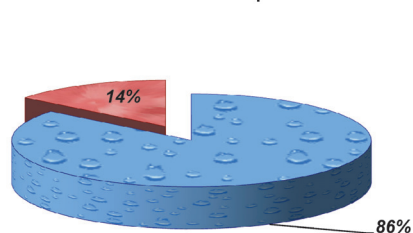
Graf č. 1

Počet realizací a pachatelů v r. 2008

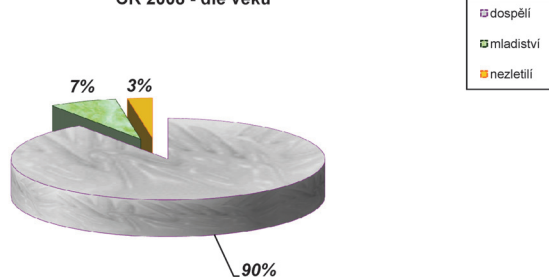
Graf 2

ČR 2008 - dle pohlaví

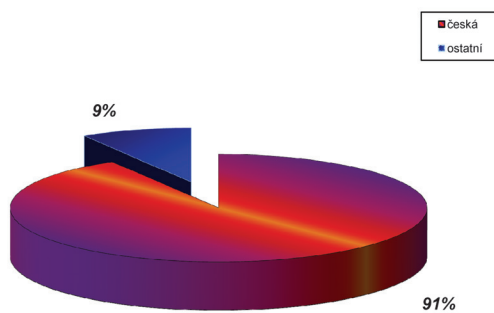
Graf 3

ČR 2008 - dle věku

Graf č. 4

ČR 2008 - dle národnosti

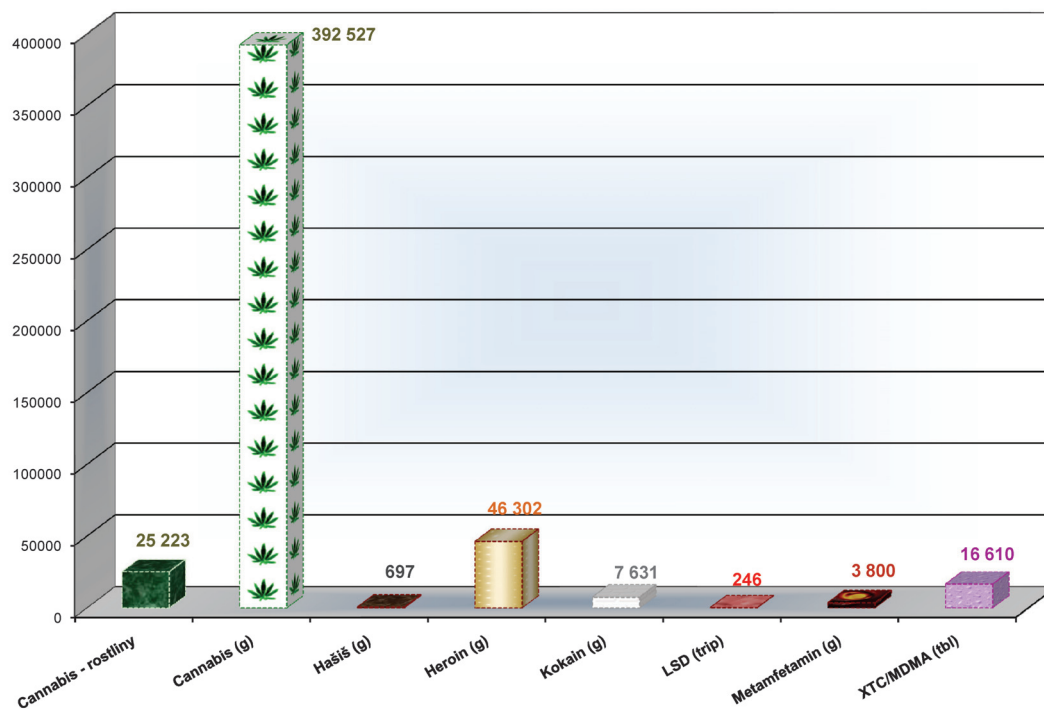
Množství zadržených OPL v ČR - 2008

dle jednotlivých krajů

látko	Praha	NPC+OOZOK	Stč.	Jč.	Zč.	Svč.	Vč.	Jm.	Sm.	Přestupky	Celní správa	CELKEM
Amfetamin (g)										2		2
Cannabis (g)	10 052,6	159 527,6	44 902,2	4 745,0	41 281,9	37 380,3	4 616,4	15 484,7	60 515,5	3 018,1	11 002,5	392 526,8
Cannabis-rostliny	2 818	1 554	5 025	420	8 400	6 083	307	303	313			25 223
Diazepam (tbl)									60			60
Efedrin (g)		1 054,5				289,9		2,0	330,6			1 676,9
Efedrin (ml)		550				3						553
Hasiš (g)				50	6,5	0,2		1,3	70,1	10,6	557,9	696,5
Heroin (g)	202,4	8 096,8	47,4		1 647,7	338,6		91,5	0,4	10,0	35 867,3	46 302
Kokain (g)	30,6	1 823,8	297,1	10,5		0,8	9,2		52,1	1,5	5 405,1	7 630,7
LSD (trip)	1			14	230						1	246
Lysolávký (g)							2,03		88,62	28,26	13,90	132,8
Metamfetamin - varna	34	13	43	15	38	87	19	98	86		1	434
Metamfetamin (g)	145,0	1 103,4	232,5	388,5	503,2	616,0	35,2	289,8	297,4	57,1	131,1	3799,0
Modafin (tbl)	7 576				240	60						7 876
Nurofen (tbl)	754	10 411			480	10 140						21 785
Opium									28,4			28,4
Panadol Plus (tbl)		16 836				185						17 021
Paralen (tbl)	24								2 237			2 261
Péstitra	11	10	10		13	13	4	6	11		1	79
Paracetamol		159										159
Pseudoefedrin (g)		693						40	0,50			733,50
Subutex (tbl)	20											20
Výrobna anabolik		1										1
XTC/MDMA (tbl)	161	907		29		56,5	33	465	837	69	14 052	16 609,5

Graf č. 5

Česká republika 2008 - množství zadržených OPL

Česká republika - ceny OPL

OPL	cena v Kč/gram	
	pouliční prodej ¹⁾	prodej ve velkém
Amfetamin	500 - 1500	400 - 1000
Extáze (tbl)	100 - 500	30 - 250
Hašiš	100 - 400	100 - 250
Heroin	600 - 2000	400 - 1500
Kokain	800 - 3000	800 - 1800
LSD/Halucinogeny	50 - 300	50 - 300
Marihuana ²⁾	50 - 350	50 - 300
Metamfetamin	800 - 4000	400 - 1500
Opium (ml)	100 - 200	50 - 100
Subutex 2mg	100 - 250	nezjištěno
Subutex 8mg	300 - 800	300

¹⁾ rozpětí cen dle údajů uvedených jednotlivými okresy

²⁾ cena za gram bez ohledu na procento účinné látky - nelze rozlišit

Paragrafy dle jednotlivých krajů /zahájeno TŘ

kraj	187	187a	188	188a
hl. m. Praha	141	66	46	1
NPC + OOZOK	114	1	1	4
Středočeský	144	36	40	0
Jihočeský	154	26	15	8
Západočeský	181	26	24	3
Severočeský	343	54	68	2
Východočeský	135	9	1	2
Jihomoravský	304	54	43	11
Severomoravský	298	54	31	2
Celní správa	116	16	0	0
CELKEM	1930	342	269	33

00 Hl.m. Praha

okres	realizace	pachatelé	NP
Praha I	69	78	0
Praha II	30	36	0
Praha III	42	55	0
Praha IV	49	54	3
Správa hl.m. Prahy	3	3	0
CELKEM	193	226	3

<i>z toho ve spolupráci PČR a CS</i>	0	0
--------------------------------------	----------	----------

národnost	
bulharská	2
česká	178
běloruská	1
ghanská	1
kamerunská	1
nigerijská	4
makedonská	1
slovenská	4
ukrajinská	2
vietnamská	32

muži	183
ženy	43

dospělí	216
mladiství	9
nezletilí	1

Národní protidrogová centrála
Odbor odhalování závažné obecné kriminality
Útvar pro odhalování organizovaného zločinu

útvar	realizace	pachatelé	NP
NPC	36	105	0
OOZOK	6	10	0
ÚOOZ	0	0	0
CELKEM	42	115	0

<i>z toho ve spolupráci PČR a CS</i>	0	0
--------------------------------------	----------	----------

muži	96
ženy	19

dospělí	115
mladiství	0
nezletilí	0

národnost	
albánská	2
alžírská	1
americká	1
britská	2
česká	81
jugoslávská	2
makedonská	2
nigerijská	3
rakouská	1
ruská	1
slovenská	2
srbská	4
turecká	1
ukrajinská	2
vietnamská	10

01 Středočeský kraj

okres	realizace	pachatelé	NP
Benešov	8	10	0
Beroun	9	8	1
Kladno	21	28	1
Kolín	25	36	0
Kutná Hora	2	2	0
Mělník	9	10	1
Mladá Boleslav	17	22	0
Nymburk	12	13	1
Praha - venkov	22	27	3
Příbram	13	10	6
Rakovník	6	9	1
Správa StČK	5	6	1
CELKEM	149	181	15

<i>z toho ve spolupráci PČR a CS</i>	0	0
--------------------------------------	----------	----------

pohlaví	
muži	156
ženy	25

dospělí	171
mladiství	7
nezletilí	3

národnost	
česká	164
polská	1
slovenská	1
ukrajinská	1
vietnamská	14

02 Jihočeský kraj

okres	realizace	pachatelé	NP
České Budějovice	61	64	0
Český Krumlov	12	15	0
Jindřichův Hradec	5	8	0
Pelhřimov	23	24	0
Písek	10	11	0
Prachatice	17	22	0
Strakonice	14	13	1
Tábor	14	28	0
Správa Jihočeského kraje	4	4	0
CELKEM	160	189	1

muži	158
ženy	31

dospělí	166
mladiství	16
nezletilí	7

národnost	
česká	185
ruská	1
slovenská	3

<i>z toho ve spolupráci PČR a CS</i>	1	1
--------------------------------------	----------	----------

03 - Západočeský

okres	realizace	pachatelé	NP
Domažlice	8	15	0
Cheb	25	30	1
Karlovy Vary	41	43	0
Klatovy	7	10	0
Plzeň - město	27	39	0
Plzeň-jih	3	6	0
Plzeň-sever	9	8	2
Rokycany	2	2	0
Sokolov	23	28	0
Tachov	15	16	2
Správa ZČK	10	14	0
CELKEM	170	211	5

muži	188
ženy	23

dospělí	193
mladiství	15
nezletilí	3

národnost	
česká	174
bulharská	2
jugoslávská	1
makedonská	2
slovenská	2
vietnamská	30

<i>z toho ve spolupráci PČR a CS</i>	5	10
--------------------------------------	----------	-----------

04 Severočeský kraj

okres	realizace	pachatelé	NP
Česká Lípa	46	49	0
Děčín	19	29	1
Chomutov	23	30	0
Jablonec nad Nisou	30	34	2
Liberec	42	48	0
Litoměřice	24	42	1
Louny	24	27	1
Most	53	57	0
Teplice	74	94	1
Ústí nad Labem	17	18	0
Správa Severočeského kraje	2	2	0
CELKEM	354	430	6

<i>z toho ve spolupráci PČR a CS</i>	8	12
--------------------------------------	----------	-----------

muži	379
ženy	51

dospělí	404
mladiství	20
nezletilí	6

národnost	
česká	398
makedonská	1
bulharská	1
německá	1
ruská	2
vietnamská	27

05 Východočeský kraj

okres	realizace	pachatelé	NP
Havlíčkův Brod	5	6	0
Hradec Králové	5	7	0
Chrudim	5	6	0
Jičín	11	10	1
Náchod	11	13	0
Pardubice	18	21	2
Rychnov nad Kněžnou	8	11	0
Semily	14	15	0
Svitavy	21	25	0
Trutnov	15	15	0
Ústí nad Orlicí	5	8	0
Správa Východočeského kraje	3	4	0
CELKEM	121	141	3

<i>z toho ve spolupráci PČR a CS</i>	2	2
--------------------------------------	----------	----------

muži	126
ženy	15

dospělí	125
mladiství	9
nezletilí	7

národnost	
česká	138
polská	2
slovenská	1

06 Jihomoravský kraj

okres	realizace	pachatelé	NP
Blansko	26	29	0
Brno-město	78	104	0
Brno-venkov	9	15	0
Břeclav	10	14	0
Hodonín	34	43	0
Jihlava	33	35	0
Kroměříž	15	18	0
Třebíč	6	6	0
Uherské Hradiště	15	15	0
Vsetín	15	26	0
Vyškov	11	17	0
Zlín	6	7	0
Znojmo	9	13	0
Žďár nad Sázavou	27	28	0
Správa Jihomoravského kraje	5	5	0
CELKEM	299	375	0

muži	314
ženy	61

dospělí	321
mladiství	40
nezletilí	14

národnost	
bulharská	1
česká	366
chorvatská	1
slovenská	6
ukrajinská	1

z toho ve spolupráci PČR a CS	3	4
-------------------------------	---	---

07 Severomoravský kraj

okres	realizace	pachatelé	NP
Bruntál	23	36	0
Frydek Místek	45	70	0
Jeseník	15	18	0
Karviná	24	26	0
Nový Jičín	10	11	0
Olomouc	29	38	0
Opava	15	32	0
Ostrava	52	65	0
Prostějov	11	13	0
Přerov	22	23	0
Šumperk	31	35	1
SSmK	2	2	0
CELKEM	279	369	1

muži	313
ženy	56

dospělí	304
mladiství	46
nezletilí	19

národnost	
česká	362
nizozemská	1
slovenská	2
vietnamská	4

spolupráce PČR + CS	2	3	0
---------------------	---	---	---

Zdroj: Policie ČR
Generální ředitelství cel MF ČR

VÝROČNÍ ZPRÁVA OSN O DROGÁCH: STO LET MEZINÁRODNÍ KONTROLY DROG – ÚSPĚCHY I VÝZVY

Hodnocení dosažených úspěchů i pokračujících výzev mezinárodního systému kontroly drog, analýza drogové situace v jednotlivých regionech světa, nové ilegální cesty kokainu do Evropy z Jižní Ameriky přes západní Afriku, nestabilní bezpečnostní situace hlavní překážkou zastavení pěstování opia v Afghánistánu, nové způsoby získávání látek pro výrobu amfetaminových stimulantů – **to jsou hlavní témata letošní Výroční zprávy Mezinárodního výboru pro kontrolu drog (INCB)**, která byla dnes zveřejněna ve Vídni. V tiskové zprávě v češtině se zaměříme i na to, **v jakých souvislostech se zpráva OSN zmiňuje o České republice.** Jedná se zejména o konzumaci a postoje vůči kanabisu, ale i o rozsáhlou ilegální výrobu metamfetaminu a její potírání v Česku.

Úvod zprávy INCB je věnován 100. výročí mezinárodního systému kontroly drog, jehož počátky souvisejí se založením Mezinárodní komise pro opium (Šanghaj, 1909). Pozdější úmluvy o mezinárodní kontrole drog – Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961, Úmluva o psychotropních látkách (1971) a Úmluva OSN o zákazu ilegálního obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988 – dosáhly výrazných úspěchů, současně se ale systém kontroly drog potýká s velkými výzvami, zdůrazňuje ve své analýze INCB.

Úspěchy

Vybudování mezinárodního systému kontroly drog může být podle INCB považováno za jeden z největších úspěchů mezinárodní spolupráce ve 20. století. K úmluvám o drogách se připojilo více než 95 procent států OSN (ty zahrnují 99 procent obyvatelstva světa). Počet látek podléhajících kontrole podle úmluv z roku 1961 a 1971 se neustále zvyšuje. Globální spotřeba morfinu vzrostla z necelých pěti tun v roce 1987 na 32,6 tuny v roce 2006. Přes tento obrovský nárůst nebyl v roce 2007 zjištěn žádný únik morfinu z legálního prostředí do nezákonné sféry. Byly zaznamenány dílčí úspěchy v plnění cílů stanovených na zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN v roce 1998.

Výzvy

Zpráva INCB zdůrazňuje, že v době, kdy byly přijaty první dvě mezinárodní konvence o drogách, neexistoval problém HIV ani hepatitidy typu C. A až v roce 1998, kdy byly přijaty „Obecné principy omezení poptávky po drogách“, začala být na mezinárodní úrovni řešena otázka omezování poptávky a snižování vlivu drog na jednotlivce a společnost.

Ačkoli Světová zdravotnická organizace (WHO) považuje přístup ke kontrolovaným léčivům, jako je morfin či kodein za lidské právo, ve více než 150 zemích prakticky nejsou k dostání. Podle odhadů WHO minimálně 30 milionů pacientů a celkem až 86 milionů lidí každoročně trpí neléčenými středními až silnými bolestmi.

Další výzvou je nekonzistentní uplatňování ustanovení o kontrole kanabisu, v současné době nejužívanější nezákonné drogy na světě. V posledních dvou desetiletích byly vypěstovány mnohem účinnější formy s daleko vyšším obsahem THC (tetrahydrokannabinol), než bylo běžné v 80. letech minulého století. S tím také zřejmě souvisí zvýšená poptávka po léčbě následků užívání konopných drog v řadě zemí. Mnohé také nasvědčuje tomu, že užívání kanabisu zvyšuje riziko psychotických poruch a schizofrenie.

Skromný pokrok v oblasti prevence

Problematika konopných drog je úzce spojena s primární prevencí zaměřenou zejména na mladé lidi. Mladí jsou nejvíce ovlivnitelní marketingovým tlakem a důležitostí image. Vlády států proto musí stanovit a uplatňovat vhodné a účinné politiky, díky nimž budou mladí lidé schopni cenit si vlastního života a plně ho kontrolovat. Podle INCB je možno pokrok v oblasti prevence zneužívání drog za posledních deset let označit při nejlepším slovem skromný.

Zpráva INCB dále zdůrazňuje problém tzv. darebných internetových lékáren. Ty podporují užívání drog mezi příslušníky zranitelných skupin, zejména z řad mladých. Problémem vyžadujícím zvláštní pozornost je kriminalita v kyberprostoru. Právě drogoví dealeri jsou nejčastějšími rozesílateli zakódovaných

zpráv na internetu s cílem obcházet zákony, koordinovat pašerácké zásilky a praní špinavých peněz. Řešení tohoto problému vyžaduje důraznou společnou globální akci.

Doporučení

INCB doporučuje vládám, aby více investovaly do drogové prevence (zejména u mladých a dalších zranitelných skupin) a využívaly zkušenosti a osvědčené praktiky odjinud. Dalším doporučením je stimulace racionálního využívání opiátových analgetik tam, kde jsou používána málo. Příslušné vlády musí zaměřit zbytečnému strádání milionů bolestmi trpících pacientů. Musí hledat cesty spolupráce s farmaceutickými firmami na dostupnosti opiátových analgetik jako ne příliš drahého prostředku léčby i v těch nejchudších zemích.

V závěru své výroční zprávy INCB konstatuje, že „mezinárodní systém kontroly drog se osvědčil, ale zdaleka není perfektní“. Vyzývá vlády k přijetí „konstruktivních přístupů k překonávání překážek“ a naopak varuje před pouhým řešením dílčích problémů. To může podle INCB „oslabit soudržnost a integritu celého systému kontroly drog“.

Česká republika ve zprávě INCB

Česká republika je ve výroční zprávě INCB zmínována na několika místech. Cílem zprávy však není analyzovat situaci v jednotlivých zemích, ale podat ucelený obraz drogové problematiky na celém světě. Případy z jednotlivých zemí pak slouží ke srovnání či analýze trendů.

Česko je uváděno v souvislosti se spotřebou i vnímáním kanabisu ve společnosti. Výbor INCB zmiňuje zprávu Evropské komise Eurobarometr z května minulého roku, jež mapovala postoje a vnímání otázek spojených s drogami v EU mezi mladými ve věku 15 – 24 let. Více než 80 procent z dotazovaných 12 tisíc mladých Evropanů si uvědomuje zdravotní rizika spojená s užíváním heroinu, kokainu a extáze. Naproti tomu pouhých 40 procent mladých uznává zdravotní rizika konopných látek. **Mladí Češi** věří, že užívání tabáku a alkoholu s sebou nese dokonce vyšší riziko než užívání kanabisu (str. 103 výroční zprávy INCB).

Kanabis zůstává nejrozšířenější drogou v Evropě. Celoživotní prevalence se pohybuje mezi dvěma až 37 procenty populace. V uplynulém roce byla úroveň rozšíření kanabisu u dospělých Evropanů (15 – 64 let) asi sedm procent, nejvyšší je hlášena z Itálie, Španělska a na třetím místě z **České republiky** (strana 104 zprávy INCB).

Celková úroveň spotřeby opiátových analgetik je v Evropě poměrně vysoká, a to především díky spotřebě na západě a severu kontinentu. Za posledních deset let však výrazně stoupla spotřeba i v některých zemích střední a východní Evropy. V **České republice**, Řecku, Maďarsku, Itálii, Polsku a Španělsku byla spotřeba za účelem léčby bolestí v roce 2007 pětikrát vyšší než před deseti lety (str. 19 zprávy INCB).

Ve střední a východní Evropě je i nadále na vzestupu ilegální výroba syntetických drog. Podle Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) bylo v roce 2006 odhaleno a zlikvidováno největší množství ilegálních laboratoří na výrobu amfetaminu v Rusku. To bylo plných 57 procent všech podzemních laboratoří zlikvidovaných v Evropě.

Většina ilegálních výroben metamfetaminu v regionu byla odhalena v **České republice**. Česká republika je ale zároveň hlavním zdrojem ilegálně vyráběného metamfetaminu v Západní Evropě (strana 101 a 106 zprávy INCB).

Hlavní zprávy z regionů

- Západní Afrika se stala jedním z hlavních světových překladišť pašovaného kokainu z Jižní Ameriky do Evropy. Nejužívanější drogou v Africe je kanabis, kterou užívá podle odhadů až 42 milionů lidí. Z Afriky pochází více než čtvrtina světové produkce této drogy.
- Nízko letící malá letadla se díky zvýšené kontrole námořních cest stávají hlavním dopravním prostředkem pro pašování drog z Jižní Ameriky na severoamerický trh. Roste spotřeba drog ve Střední Americe a Karibiku. Jamajka je hlavním zdrojem kanabisu v oblasti.
- Výrazným problémem v severní Americe je násilí mezi drogovými kartely a mezi pašeráky a orgány dohlížejícími na zákonnost. S násilnou opozicí drogových kartelů se potýká i Mexiko. Počet lidí zneužívajících léky na předpis je v USA vyšší než počet lidí užívajících kokain, heroin, halucinogeny, extázi či inhalanty. Od roku 2001 poklesl v USA počet teenagerů užívajících drogy o 24 procent.
- Kolumbie je i nadále největším producentem koky. Přes všechna opatření vzrostla produkce o 27 procent. Ničení kokových porostů v Kolumbii brání ozbrojené skupiny, které se uchylují i ke kladení nášlapných min. Největšími pěstiteli koky v Jižní Americe jsou po Kolumbii Peru a Bolívie. Většina drog je z Jižní Ameriky pašována přes Venezuelu.
- Nejužívanější drogou v Číně, Malajsii a Vietnamu

je heroin, na vzestupu jsou však i amfetaminové stimulanty. Na Filipínách je celosvětově nejvyšší prevalence užívání amfetaminů, v uplynulém roce tyto látky zneužívalo šest procent Filipínců. V jižní i jihovýchodní Asii je nadále vysoká míra přenosu HIV mezi injekčními uživateli drog. Zejména v Bangladéši si popularitu mezi mladými získala droga zvaná yaba (směs kofeinu a metamfetaminu). Pašována je z okolních zemí, zejména z Myanmaru.

- Ilegální pěstování opiového máku v Afghánistánu kleslo v roce 2008 oproti předchozímu roku o 19 procent. Přesto však zůstává Afghánistán zdaleka největším producentem. Vzhledem ke kvalitní úrodě ale klesla produkce opia jen o šest procent. Pěstování opia je na vzestupu také v Pákistánu.

Evropa

- Nejužívanější drogou v Evropě je kanabis. Více než 70 milionů dospělých Evropanů (15–64 let) zkusilo ve svém životě kanabis, sedm procent užilo konopné látky za poslední rok.
- Většina kokainu se do Evropy pašuje z Jižní Ameriky po moři přes Západní Afriku.
- Heroin na evropském trhu zpravidla pochází z Afghánistánu. Pašuje se Balkánskou cestou či tzv. Hedvábnou cestou přes Střední Asii a Rusko.
- Evropa je druhým největším trhem pro opiáty. Tento trh roste zejména na východě kontinentu.

PRAHA, 19. února 2009 (Informační centrum OSN)

LÉČBA NEBO DISTRIBUCE DROG?

Souhrn

V České republice jsou některé léky s vyšším drogovým potenciálem často zneužívány a některé léky jsou dokonce užívány k výrobě drog. Příčinou této situace jsou chyby v předepisování léků a snadná dostupnost léků užívaných jako prekursory k výrobě ilegálních drog.

Klíčová slova: zneužívání léků – ilegální výroba drog

Úvod

Farmakoterapie je nedílnou součástí celkové léčby pacienta. Patří výhradně do rukou lékaře, který potřebný lék předepíše na recept nebo podá v ordinaci s náležitým poučením o užívaném léku, o jeho účinku, eventuálně o jeho možných komplikacích.

I nákup volně prodejných léků by měl pacient konzultovat s lékařem nebo lékárníkem.

Preskripce farmak se ale již natolik rozvolnila, že někteří lékaři předepisují léky na žádost pacienta bez podrobnějšího zdůvodnění, opakují preskripci bez ohledu na možnost vzniku závislosti nebo na jiné možné komplikace léčby.

Existuje řada léků, které jsou nebo by se mohly stát návykovými nebo slouží nebo by mohly sloužit k výrobě ilegálních drog.

Nekontrolovaný předpis a výdej léků vede k rozšíření nabídky farmak na černém trhu. Nekontrolovaný volný prodej léků bez lékařského předpisu vede i k prodeji léků sloužících k výrobě drog.

Chyby preskripce předcházející distribuci drog

- Nerespektování kontraindikací
- Opožděné vysazení léku při jeho nesnášenlivosti
- Polypragmasie
- Opakovaný předpis léků s vysokou pravděpodobností vzniku závislosti
- Zbytečný předpis léků se složkami potenciálních prekursorů pro výrobu drog

Příklady léků užívaných a distribuovaných jako drogy

Z hlediska adiktologie je potřebné upozornit zejména na rozšíření předepisování *benzodiazepinů*, na kterých vzniká často úporná závislost. Nutná je pak postupná detoxifikace. Chybou při zjištění závislosti bývá rychlé vysazení benzodiazepinů, které může vést k syndromu z odnětí někdy i se vznikem epileptického záchvatu typu GM.

Pacienti závislí na různých drogách velmi často

užívají benzodiazepiny jako doplněk ostatních drog nebo jako náhradní drogu. Přesto někteří lékaři předepisují benzodiazepiny na žádost pacienta a stávají se tak vlastně jejich distributory.

Další závislost vytvářejí například i léky s obsahem *kodeinu*, které dříve závislí užívali k výrobě náhražek opoidů, v té době nepřístupného heroinu. Nejoblíbenějším zdrojem byl tehdy Alnagon (2,3). V seznamu přípravků (6) jsou léky s obsahem kodeinu označeny znakem OML III. Tyto léky obsahují často i další návykové látky, například kofein, ale i fenobarbital. Patří mezi ně Alnagon, Korylan, Panadol Ultra, Spas-moveralgin Neo a další.

V současné době jsou opioidy, zejména heroin nahrazovány substitučním lékem *buprenorfinem*. U pacientů užívajících heroin injekční cestou jsme začali se substituční léčbou Temgesikem (buprenorfin 0,2 mg) již v roce 1999. Asi rok nato jsme začali s podáváním metadonu a Subutexu (buprenorfin 0,4 mg, 2,0 mg a 8 mg) v naději, že zabráníme vzniku řady infekčních komplikací spojených s injekčním užíváním heroinu nebo jiných opoidů (4,5).

Bohužel tento hlavní léčebný efekt velmi brzy zhatili pacienti tím, že začali Subutex užívat intravenózně s následnými komplikacemi: virové hepatitidy typu B a zejména C, HIV/AIDS, endokarditidy, tromboflebitidy a flegmony v místě vpichů.

Předpis Temgesiku a následně i Subutexu byl na normální lékařský předpis. Mnoho pokřiku bylo, když Subutex začal být předepisován na „opiátový“ recept, s tím, že se tak podstatně snižuje dostupnost tohoto léku. Přesto jeho dostupnost na černém trhu dosáhla maximálního stupně a substituční léčba Subutexem tak ztratila svůj základní účel: zabránit užívání heroinu a ostatních opoidů injekční cestou.

Injekční aplikaci Subutexu bylo možné zabránit jen jeho denním podáváním pod kontrolou zdravotní sestry nebo lékaře přímo v ordinaci AT. Lékař musí mít pacienta pod stálou kontrolou zdravotního stavu a dodržování abstinence i od ostatních návykových látek.

V době, kdy nebylo ještě možné detekovat buprenorfin v moči uživatelů, se někteří lékaři nechtěně stali distributory Subutexu pro dealery-podvodníky, kteří předstírali závislost a abstinenci příznaky, ale buprenorfin neužívali, ale jen prodávali na černém trhu.

V současné době každý pacient, který nastupuje substituční léčbu buprenorfinem, by měl mít kromě ostatních vyšetření i vyšetření moče na buprenorfin, který je pak podáván pod denním dohledem sestry nebo lékaře do doby stabilizace pacienta, který pak přechází na režim týdenních kontrol.

Po zavedení preparátu Subosone (buprenorfin + naloxon), u kterého je jeho injekční užívání kontraindikováno, počet pacientů v ordinacích AT poklesl, protože ztratili možnost relativně bezpečného zneužívání buprenorfinu ve formě Subutexu.

Další skupinou léků s vysokým koeficientem závislosti jsou léky označené v seznamu přípravků jmenovitě poznámkou *efedrin a pseudoefedrin*. Efedrin obsahují léky Ephedrin inj., Mukoseptonex E gutt a Tussilen.

Pseudoefedrin obsahuje Clarinase Repetabs a Disophrol Repetabs s dávkou 120 mg pseudoefedrinu v jedné tabletě. Další léky s obsahem 30 mg pseudoefedrinu v jedné léčebné dávce jsou v seznamu přípravků (léků) označeny jako *prekursory*. Jedná se o Daleron, Modafen, Panadol Plus Grip a Paralen Plus. Přímé označení těchto léků by mělo lékaře upozornit na to, že tyto léky mohou být použity k výrobě ilegálních drog, jmenovitě pervitinu (metamfetaminu). Přesto si někteří lékaři tuto skutečnost dostatečně neuvědomují a předepisují uvedené léky bez ohledu na to, že tím podporují distribuci jedné z nejčastěji užívaných ilegálních drog na černém trhu.

Černý a volný trh s drogami

Na černý trh se dostávají léky s obsahem efedrinu nebo pseudoefedrinu sloužící k výrobě pervitinu a hlavně substituční léky užívané při závislosti na opioidech. Jedná se o léky obsahující buprenorfin-Subutex a Suboxone. Větší zájem je o Subutex, který závislí pacienti užívají hlavně intravenózně. Díky malé pozornosti lékařů jsou na černém trhu k dostání i další návykové léky, zejména hypnotika, anxiolytika a analgetika.

Na volném trhu v ČR si zájemce může koupit již více než tisíc různých léků (1). Je podivuhodné, že jsou mezi nimi volně ke koupi i léky s obsahem 30 mg pseudoefedrinu: Modafen a Paralen Plus, označené v seznamu přípravků jako *prekursory* – použitelné k výrobě pervitinu (metamfetaminu). Výrobci této ilegální drogy nakupují uvedené léky v lékárnách legálně ve velkém množství a vyrábějí z nich pervitin, který prodávají na černém trhu nebo užívají převážně injekčně se všemi důsledky, které injekční aplikace drog sebou přináší.

Literatura

1. Číselník VZP ČR, Volně prodejné léčivé přípravky přihlášené do číselníku VZP ČR k 1.2. 2008.
2. Hampl, K: Alnagonismus – závislost morfinového typu, *Protialk.* 19, 1984, 1, s. 37–42.
3. Hampl, K: Parenterální alnagonismus, *Prakt. Lék.* 65, 1985, 20, s. 735–756.
4. Hampl, K: Léčba závislosti na heroinu metadonem, *Čes. a Slov. Psychiat.* 98, 2002, 2, s. 86–91
5. Hampl, K: Substituční léčba závislosti na heroinu buprenorfinem, *Čes. a Slov. Psychiat.*, 99, 2003, s. 163–167.
6. Pharma index Breviř – léčivé přípravky, Medical Tribune, CZ, 16. vydání, 2007.

Adresa autora: MUDr. Karel Hampl, CSc, Mělnická nemocnice s poliklinikou, Ordinace AT NsP Mělník, Bezručova 715, 276 01 Mělník, ČR

e-mail: ordinaceat@nspmelnik.cz

Publikováno v časopise Alkoholismus a drogové závislosti (Protialkoholický obzor), r. 43, 2008, s 245-250

Distribuce takových léků na volném trhu je zcela nepochopitelná.

Diskuse

Pacienti závislí na návykových látkách zneužívají malé pozornosti některých lékařů při předepisování léků, na kterých se stali závislími. Lék pak užívají jako drogu se všemi nepříznivými následky.

Některé léky dokonce slouží pacientům k výrobě ilegálních drog a je podivuhodné, že v ČR jsou dva takové léky – Modafen a paralen Plus ve volném prodeji, používané k výrobě ilegální drogy pervitinu.

Přestože léčba drogových závislostí patří do rukou lékaře, objevují se představy o tom, že pacient bude pod kontrolou nějakého zařízení bez lékaře a lékař mimo toto zařízení bude sloužit jen jako automat k předepisování substitučních léků, konkrétně Subutexu a Suboxonu. Lékařské vyšetření pacienta, jeho dostatečné poučení a seznámení s problematikou substituční léčby se stává problematickým, stejně jako sledování průběhu léčby. Představa, že lékař jen předepíše Subutex nebo Suboxone a nějaká další instituce nebo orgán zajistí vše ostatní, by se mohla stát pro pacienta nebezpečnou.

Lékař, který nejedná se závislým pacientem jako s nemocným člověkem a jen mu předepíše na recept některý ze substitučních léků, přestává být lékařem a může se tak stát pouhým distributorem léků, zapojeným do sítě ilegálního užívání drog.

Závěr

V České republice by měla být přijata opatření vylučující nebo alespoň podstatně snižující možnost:

- a) zneužívání léků s návykovým potenciálem jako drogy,
- b) zneužívat léky k výrobě ilegálních drog,
- c) zneužívat substituční léky jako ilegální drogy,
- d) zakázat volný prodej léků sloužících k výrobě ilegálních drog.

Opatření by měla sloužit k tomu, aby léčba neztrácela svůj účel a nestávala se součástí výroby a distribuce drog.

MUDr. Karel HAMPL, Ordinace AT pro prevenci a léčbu závislosti NsP Mělník

DROGY V SILNIČNÍ DOPRAVĚ

Úvodem

Omamně a psychotropní látky mohou při vhodných příležitostech příjemně ovlivnit jeho psychické rozpoložení¹⁾, ale také mohou v situacích, kdy je to nejméně vhodné, psychiku člověka ovlivnit nepříznivě. Za takové situace lze považovat ty, při kterých člověk vykonává činnost, při které musí být koncentrovaný na vykonávání jednotlivých úkonů. Tyto činnosti (při nichž je žádoucí nebýt pod vlivem návykové látky) lze rozdělit do dvou kategorií.

V té **první kategorii** činností jsou ty, kdy jedinec v případě, že bude pod vlivem některé z omamných nebo psychotropních látek, nebude vykonávat tak kvalitně a výkonnostně dobře, jak by je vykonával, nebyl-li by pod vlivem návykové látky. Za takové činnosti lze považovat např. hudebníkův koncert, sportovcův výkon, herecké představení, malířův obraz nebo fotografovy snímky. S nekvalitním výkonem tohoto druhu činností pod vlivem omamné či psychotropní látky vyplývají negativa pouze pro dotyčného jedince a není s tím spjata omezení či dokonce ohrožení druhých. Společnost (zejména ta česká²⁾) užívání omamných nebo psychotropních látek, ať již legálních (alkohol) či nelegálních³⁾, při vykonávání shora uvedeného druhu činností až na osoby mladší 18 let toleruje a nijak neomezuje.

Vedle výše uvedené kategorie činností stojí **druhá**, která zahrnuje činnosti, při jejichž nekvalitním či nesprávném vykonávání by mohlo dojít k omezení nebo dokonce k ohrožení jiného. Takovouto činností může být např. výkon lékaře na operačním sále, bezpečnostního technika v jaderné elektrárně, strojvůdce

vlaků, pilota aerolinek, ale hlavně činnost, kterou může vykonávat téměř kdokoli, řídit vozidlo v běžném silničním provozu. A je nemyslitelné, aby nekvalitní či špatný výkon těchto činností byl zapříčiněn vlivem omamné nebo psychotropní látky na jedince vykonávající tuto činnost. Proto společnost takové jednání, spočívající ve vykonávání určitých činností pod vlivem návykové látky, netoleruje a legislativně omezuje (jak bude rozvedeno dále).

1. Legislativa

Jak jsme již uvedli výše, jednou z činností, při které je nežádoucí, aby byl člověk pod vlivem omamné nebo psychotropní látky, je řízení vozidla v silničním provozu. Jedná se o činnost, při níž člověk může ohrozit nejen život, zdraví a majetek své osoby, ale životy a zdraví a též majetek ostatních účastníků silničního provozu. Legislativně je toto jednání vymezeno hned v několika normách:

- obecně je zákaz požívání návykových látek před vykonáváním i během vykonávání shora uvedené činnosti uveden v zákoně č. 361/2000 Sb. (Zákon o provozu na pozemních komunikacích), konkrétně v ustanovení § 5 odst. 2 písm. a, b), kde je stanoveno, „že řidič nesmí požit alkoholický nápoj nebo užít návykovou látku během jízdy; a dále řídit vozidlo nebo jet na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití návykové látky, kdy by mohl být ještě pod jejich vlivem“;
- striktně je výše uvedené omezení stanoveno v zákoně č. 140/1961 Sb. (Trestní zákon) ustanovením § 201⁴⁾,

¹⁾ Užívání omamných a psychotropních látek obecně je pro člověka příjemné, to je také ten hlavní důvod, proč lidstvo drogy užívá. Nepříjemnosti nastávají až v souvislosti s koncem účinku požití látky a následným abstinčním syndromem, což je často příčinou opakované aplikace návykové látky a následném vzniku závislosti. (pozn. autorů).

²⁾ V České republice dle platné legislativní úpravy **není samotné užívání** omamných nebo psychotropních látek **trestné** respektive protiprávní, trestné je až vykonávání určitých činností pod vlivem návykové látky.

³⁾ Látky uvedené v příloze zákona č. 167/1998 Sb. (O návykových látkách).

⁴⁾ Trestný čin: **Ohrožení pod vlivem návykové látky**

(1) *Kdo, byť i z nedbalosti, vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.*

(2) *Odnětím svobody na šest měsíců až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,*

a) byl-li za čin uvedený v odstavci 1 v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn,

b) byl-li za obdobný čin spáchaný pod vlivem návykové látky v posledních dvou letech postižen,

c) způsobí-li takovým činem havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublížení na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek,

d) spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvlášť nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek.

ve kterém je uvedena sankce za porušení dispozičního jednání za dané hypotézy trest odnětí svobody až na tři léta,

- trestní zákon postihuje i jednání, které spočívá v jednání, kterého se jedinec dopustí pod vlivem návykové látky⁵⁾, v takovém případě hrozí sankce odnětí svobody na 3 až 8 let,
- a stejné jednání je postihováno v zákoně č. 200/1990 Sb. (Zákon o přestupcích), kdy v ustanovení 30 odst. 1 písm. g) až ch)⁶⁾,
- za zmínku stojí ještě legislativní úprava pojmu návyková látka. V obecné rovině pro účely trestního řízení vycházíme z ustanovení § 89 odst. 10 trestního zákona, který uvádí, že: „*Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobíle nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.*“

Z uvedené legislativní úpravy vyplývá povinnost jednotlivce nevykonávat činnost spočívající v řízení vozidla (analogicky i v činnostech podobných) v silničním provozu pod vlivem návykové látky.

2. Vliv návykové látky na ovládací a rozpoznávací schopnosti člověka

Je obecně známo, že omamné a psychotropní látky ovlivňují psychiku člověka. Omamných a psychotropních látek existuje celá řada a každá z nich ovlivňuje psychiku člověka rozdílně. S tím souvisí i rozdílné chování respektive je rozdílně ovlivněna psychika jedince v závislosti na konkrétním druhu omamné nebo psychotropní látky, po níž je ovlivněn.

V souvislosti s vývojem drogové scény v České republice po r. 1990 se mění i spektrum zneužívaných návykových látek mezi populací. V této souvislosti se mění i druhy návykových látek, pod jejichž vlivem řidiči řídí vozidla v silniční dopravě. Zatímco před rokem 1990 se v silniční dopravě nejčastěji zneužíval alkohol, v současné době vedle alkoholu, který i nadále je primárně nejvíce zneužívanou návy-

kovou látkou, se na scéně zneužívaných látek objevují kanabinoidy (marihuana, hašiš), amfetaminové drogy (extáze, pervitin), opioidy (heroin) aj. V následující pasáži je zevrubně popsán vliv těch nejčastěji zneužívaných návykových látek v dopravě na chování člověka respektive řidiče. Jedná se pouze o stručný výčet pro účely tohoto článku, neboť podrobné popsání účinků jednotlivých látek a jejich vliv na psychiku člověka by bylo téma na samostatnou vědeckou práci.

3. Drogová scéna a silniční doprava

Jak jsme již zmínili v úvodu, na rozdíl od dob nedávno minulých, dochází v současnosti ke zneužívání daleko širšího spektra omamných a psychotropních látek, a to v celé společnosti. To s sebou přináší i negativní důsledky na chod společnosti silniční dopravu nevyjímaje. Užívání návykových látek (ať už legálních či těch ilegálních) je spjato s příjemnými zážitky a od toho se vyvíjí i příležitosti, vhodné k aplikaci těchto látek. Pomineme-li problematiku uživatelů⁷⁾ nelegálních omamných a psychotropních látek a osoby závislé na alkoholu, tak užívání návykových látek je spojeno s příležitostmi, při které je užívání návykových látek považováno za normální, běžné či dokonce žádoucí (v případě alkoholu – oslava příchodu Nového roku, výročí, oslava narozenin, svatby, pohřeb apod.) či příležitostmi, kdy si chce jedinec umocnit nějaký zážitek (v případě těch nelegálních drog – party, hudební produkce, techno festivaly apod.). A právě z takových akcí se běžný občan vrací například do místa svého bydliště zpravidla prostřednictvím vozidla. V nemálo případech také jsou řidiči těchto vozidel pod vlivem právě některé z návykových látek a mohou tak ohrozit životy a zdraví ostatních účastníků silničního provozu.

Kontrola police je apriori zaměřena na kontrolu alkoholu v těle organismu řidiče. Policisté si uvědomují, že zejména ve víkendových dnech, o svátcích či výročích se nabízejí vhodné příležitosti, při nichž je konzumován alkohol, a to i jedinci, kteří poté budou

⁵⁾ Trestný čin: **Opilství**

Kdo se požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí jednání, které má jinak znaky trestného činu, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let; dopustí-li se však jednání, které má jinak znaky trestného činu, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

⁶⁾ Přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi:

Přestupku se dopustí ten:

g) kdo požije alkoholický nápoj nebo užije jinou návykovou látku, ačkoliv ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohl ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek,

h) po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky vykonává činnost uvedenou v písm. g),

ch) ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky, vykonává činnost uvedenou v písmenu g).

⁷⁾ Problematický uživatel: osoba dlouhodobě závislá na omamných nebo psychotropních látkách zpravidla aplikující si je nitrožilně – definice dle EMCDDA (Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost).

řídít vozidlo. Zpravidla je proto jejich kontrola cíleně zaměřena na dobu, kdy je zvýšený předpoklad výskytu takto alkoholem ovlivněných řidičů v silničním provozu. Na co se ale zapomíná, je skutečnost, že alkohol zdaleka není jedinou návykovou látkou, pod jejímž vlivem mohou řidiči být. Mnoho řidičů s touto znalostí operuje a užívá jiné návykové látky, než je alkohol a kontrolou policistů jednostranně zaměřenou na alkohol bez problémů projdou a ohrožují bezpečnost provozu dále.

3.1. Znalost drogové scény na daném teritoriu

Policisté provádějící silniční kontrolu jsou zpravidla policisté ze služby dopravní policie a také ze služby pořádkové policie. Vzhledem k tomu, že na dopravních inspektorátech jednotlivých okresních, městských a obvodních ředitelství policie není taková dostatečná personální kapacita, aby bylo možné pokrýt veškerá místa, kde se pohybují řidiči pod vlivem OPL a ve všech časech, kdy se v těchto místech pohybují, je nutná úzká spolupráce s jednotlivými obvodními a místními odděleními služby pořádkové policie. Ani tak nelze pokrýt všechna exponovaná místa, kde je v určité době zvýšený výskyt řidičů jezdících pod vlivem OPL.

Zde je na místě, aby dotčení policisté úzce spolupracovali s příslušníky Služby kriminální policie a vyšetřování, zejména s policisty z oddělení odhalování obecné kriminality zabývajícími se problematikou omamných a psychotropních látek. Takto mohou policisté získat cenné informace, zejména o místech, kde dochází ke zvýšené konzumaci nelegálních návykových látek (restaurace, bary, diskotéky, kluby apod.). Mohou tak cíleně rozmístit dopravní hlídky na exponovaná místa a zároveň dobře načasovat provádění samotné silniční kontroly. Zejména čas hraje důležitou roli, neboť v souvislosti s uvedenými účinky jednotlivých nelegálních návykových látek na lidský organismus lze odhadnout, v jakou dobu budou daným místem projíždět uživatelé amfetaminových drog (zpravidla až k ránu) či uživatelé marihuany. Nemusí tak na jednom místě stát hlídka zbytečně dlouhou dobu a může provádět kontrolu jinde a s jiným zaměřením (např. na alkohol).

Také mohou získat informace, které z nelegálních látek se na konkrétním místě nejčastěji zneužívají, zda se v blízkosti nachází např. rockový klub, kde je nejčastěji zneužívána marihuana, či zda je na trase house klub a je předpoklad, že řidiči budou pod vli-

vem pervitinu nebo extáze. To má význam nejen na načasování kontroly, ale též na policistou předpokládané chování řidičů, zda bude agresivní či naopak v útlumu.

Dobrym přehledem daného teritoria a drogové scény v něm je předpokladem dobře načasované a zacílené akce, která šetří nejen personální vytížení policejních jednotek, ale také finanční a materiální zatížení. Materiální proto, že policisté mají k orientační detekci drog v organismu testery buď multifunkční⁸⁾, který je však nákladnější (cca 500,- Kč), nebo testy identifikující pouze jeden konkrétní druh OPL⁹⁾ (jehož cena se pohybuje v řádech desítek korun). Policista tak na základě místních a osobních znalostí a znalostí vlivů jednotlivých OPL na chování člověka, může celkem dobře odhadnout, pod jakou konkrétní návykovou látkou kontrolovaný řidič je.

3.2. Znalost typických uživatelů OPL

Policisté provádějící silniční kontrolu mohou již před samotným zastavením vozidla odhadnout pod jakým druhem návykové látky může dotčený řidič vozidla být. Jednak vychází z informací o místu a čase uvedených výše a jednak by měl mít v povědomí, jak se uživatelé jednotlivých návykových látek projevují. Od toho by se měl odvíjet i následující taktický postup policistů nejen při orientační zkoušce na přítomnost OPL v organismu, ale i postup při jednání policisty s osobou pod vlivem OPL.

3.2.1 Uživatel opiátů

Typický uživatel opioidů, pokud už vůbec řídí vozidlo, pak se zpravidla jedná o vozidlo staršího data výroby, ve špatném technickém stavu a malé hodnoty. Pro lidi závislé na opiátech je typické, že se zbavují veškerého svého hodnotnějšího majetku za účelem získání finanční hotovosti pro nákup drogy. Nelze tedy předpokládat, že by takovýto uživatel řídil hodnotnější vůz. Stejně tak nelze předpokládat, že uživatel heroínu by řídil vozidlo těsně po aplikaci drogy. Pokud už vůbec bude vozidlo řídit, tak to bude v době, kdy si bude chtít obstarávat drogu samotnou nebo finance na nákup drogy. Tedy v době, kdy zpravidla není přímo pod vlivem drogy. Pokud však je pod vlivem drogy – opioidů, je ve stavu značného útlumu. To má vliv jednak na zhoršené vnímání a také na snížený práh bolestivosti. Pokud bude policista s takovýmto jedincem komunikovat, měl by mu

⁸⁾ Pro potřeby Policie ČR byl schválen multifunkční tester zn. Drugwipe 5.

⁹⁾ Např. Dynex Test.

pokládat jasné stručné otázky a povely, a to i opakovaně. Měl by se vyvarovat dlouhých a složitých souvětí, neboť osoba pod vlivem opioidů by si na konci složité věty vyřčené policistou neuvědomovala, co říkal na jejím začátku. Z hlediska použití donucovacích prostředků (pokud je bude policista vzhledem k situaci nucen použít) měl by mít na paměti snížený práh bolestivosti jedince pod vlivem opioidů a provádět zákrok s větší razancí tak, aby dosáhl účelu sledovaného služebním zákrokem. Zejména při použití donucovacích prostředků, úderů a kopů však musí policista šetřit život a zdraví osoby, proti níž zakročuje.

U uživatele opioidů zpravidla však nehrozí zvýšená agresivita vůči zakročujícím policistům a stejně tak pokus o útěk. Tito uživatelé zpravidla nepracují a jejich jediným zdrojem příjmu jsou sociální dávky. Aby měli finanční prostředky, uchylují se tito uživatelé např. k prostituci a hlavně páchají sekundární drogovou trestnou činnost¹⁰). Často se tak může stát, že tito uživatelé ve svém vozidle převážejí věci, které odcizili a hodlají zpeněžit. Proto by policisté měli věnovat i zvýšenou pozornost věcem, které se nacházejí v kontrovaném vozidle, zda nepocházejí z trestné činnosti.

3.2.2. Uživatel stimulačních drog

Jinak je tomu u uživatelů pervitinu. V silničním provozu se jedná zejména o osoby mladšího věku, jezdící velmi agresivně, na křižovatkách prudce akcelerující a zatáčky projíždějící nezřídka s kvilejícími pneumatikami. Například provádí-li policista kontrolu v místech, kde se vyskytují taneční kluby s techno hudbou, a čase, který se blíží rannímu rozednění, lze předpokládat, že řidiči budou ovlivněni některou ze stimulačních drog, zejména pervitinem a též extází.

Pokud takto ovlivněný řidič vůbec policejní hlídce zastaví (nezřídka jsou to právě ti řidiči, co policistům ujíždějí, kdy si vzhledem ke svému sebevědomí vlivem stimulační drogy zvýšenému myslí, že jsou schopni policistům hravě ujet), tak se projevuje překotnou gestikulací, zvýšenou komunikací a značnou nervozitou a netrpělivostí a chováním vyúsťujícím až v agresivitu namířenou proti policistům.

Policisté by proto měli být obzvláště obezřetní před těmito jedinci zejména kvůli možnému napadení. Detekovat agresivitu těchto jedinců lze jednak z jejich

nonverbální komunikace, postoje a verbálního vulgárního napadání policistů. U těchto jedinců je také zvýšená pravděpodobnost možnosti pokusu o útěk i během služebního zákroku. Dále je třeba, aby policisté počítali i se zvýšenou razancí případného útoku ze strany takto drogou ovlivněných řidičů.

3.2.3. Uživatel kokainu

Kokain nebyl do nedávné doby v České republice příliš rozšířenou nelegální drogou. Bylo tomu hned ze dvou důvodů. Jednak je jeho cena vyšší¹¹) a dále na české drogové scéně existuje pervitin, což je taktéž stimulační droga s podobným účinkem a mnohem nižší cenou. Proto uživatelé stimulačních drog dávají přednost pervitinu před kokainem, mj. také proto, že jeho účinky jsou dle jejich slov intenzivnější a dlouhodobější. Nicméně v poslední době dochází k poklesu ceny kokainu.

Kokain byl a je doménou hlavně lidí, kteří jej vnímají nejen jako drogu pozvedne jejich náladu a umocňující jejich zážitky, ale také jako jistý důkaz jejich solventnosti, dokázat, že na něj mají. Je to typické chování pro některé lidi z tzv. „high society“. Z těchto znalostí a ze znalostí prostředí (zábavné podniky, kde se tato společnost schází a baví) musí policista vycházet při plánování dopravních kontrolních akcí zaměřených na uvedené osoby. Policisté mohou předpokládat, že tato specifická společnost lidí, užívajících kokain, se vzhledem k osobní a finanční situaci bude v silničním provozu pohybovat ve vozech luxusních značek, tedy úplně odlišných než ty, ve kterých jezdí uživatelé opioidů.

Chování jedinců pod vlivem kokainu je jako všeobecně u stimulačních drog impulzivní, hraničící s agresivitou. Shora uvedení lidé (high society) bývají i v normálním životě vůči státním orgánům a policistům zvláště mnohdy arogantní. Lze předpokládat, že účinky kokainu tento postoj ještě více umocní.

3.2.4. Uživatel extáze

Typický uživatel drogy extáze nepáchá sekundární trestnou činnost, neprovozuje prostituci, zpravidla nepáchá trestnou činnost v souvislosti s užíváním této drogy (vyjma jednání, o němž tento článek pojednává). Jedná se buď o studenty střední či vysoké školy nebo zaměstnance i majitele firem, kteří ve

¹⁰) Sekundární drogová trestná činnost spočívá v trestné činnosti páchané pod vlivem návykových látek, či za účelem získání návykových látek.

¹¹) V závislosti na prodáváném množství a teritoriu se cena v roce 2007 pohybovala kolem 2000,- Kč/gram (zdroj: Výroční zpráva Národní protidrogové centrály 2007), v současnosti však dochází k poklesu ceny kokainu na černém trhu, lze spekulovat, že důvodem je jednak snaha dealerů kokainu získat nové „zákazníky“ a dále přetáhnout uživatele pervitinu na kokain.

všední dny řádně chodí do školy, do práce, ale ve dnech pracovního volna vyhledávají příležitosti, jak se „povyrazit“, a to i s pomocí drogy extáze.

Policisté se tak mohou setkat s těmito uživateli v dopravě o víkendech v nočních hodinách v blízkosti disko a house klubů a také zejména po skončení velkých hudebních produkcí typu Dance festivalů, House festivalů, Open air festivalů a akcí typu Czech tech.

Závěr

Problematika drog v silniční dopravě a její násled-

ná detekce je v současné době problematická, a to z důvodů ne příliš konkrétních pravidel pro provádění orientačních zkoušek. S tím samozřejmě úzce souvisí trestně právní prostředky boje proti tomuto nebezpečnému jevu.

*doc. PhDr. Kamil PAVLÍČEK, CSc.,
rada pplk. JUDr. David ZÁMEK, Policejní akademie
ČR v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, Katedra
bezpečnostních služeb
rada pplk. JUDr. et ing. Marek BLAŽEJOVSKÝ,
Národní protidrogová centrála SKPV*

Použitá literatura:

- MACEK, P., ZÁMEK, D. *Policie a hromadná narušení veřejného pořádku*, 1 vyd. Praha: PA ČR v Praze 2007, 110 s. ISBN 978-80-7251-264-5.
- ZÁMEK, D. *Policie a hromadná narušení veřejného pořádku v systému vysokoškolské přípravy policistů*, In: *Úloha policejné bezpečnostních disciplín v systému vysokoškolské přípravy policistů*, Praha: Police History, 2006 s. 74–76, ISBN 80-86477-34-7.
- ZÁMEK, D. *K aspektům hromadného narušování veřejného pořádku v současnosti*. In: *Služba pořádkové a dopravní policie na Prahu 21. století* Praha: Police History 2005 s. 88–93. ISBN 80-86477-30-4.
- FELCAN, M. *Bezpečnosť cestnej dopravy v dopravnej politike Európskej únie* Bratislava: Akadémia PZ, 2002. 94 s. ISBN 80-8054-241-4.
- FELCAN, M. *Dokumentovanie miesta cestnej dopravnej nehody* Bratislava: Akadémia PZ, 2003. 112 s. ISBN 80-8054-285-6.
- FELCAN, M. *Cestné dopravné nehody – počiatočné a neodkladné úkony a opatrenia*. In: *Perspektivy rozvoje policejních disciplín a bezpečnostní vědy: Mezinárodní konference 24. 11. 2003–25. 11. 2003* Praha: Police History 2003. s. 81–92. ISBN 80-86477-19-3.
- BOLEHOVSKÝ, J. *Kriminalistika*, 2002, roč. 35 č. 4. s. 241–254.

SOUD ROZHODL – ŠALVĚJ MŮŽE I ZABÍJET

V Bulletinu NPC č. 4 ročník 2008 jsme na jeho stránkách v článku „Šalvěj může i zabíjet“ nastínili naše praktické řešení podezření z tr. činu šíření toxikomanie dle ust. § 188a odst. 1, 2, písm. b tr. zákona, kterého se měly dopouštět konkrétní fyzické osoby – M.J. a M.J. tím, že prostřednictvím internetových stránek www.botanic.cz provozovaných vlastní firmou nazvanou M.J., sídl. Praha 4, nabízí k prodeji rostlinu s názvem SALVIA DIVINORUM (šalvěj divotvorná), která obsahuje látku salvinorin A s tím, že se jedná o rostlinu s halucinogenními účinky, a proto toto již nebudeme popisovat.

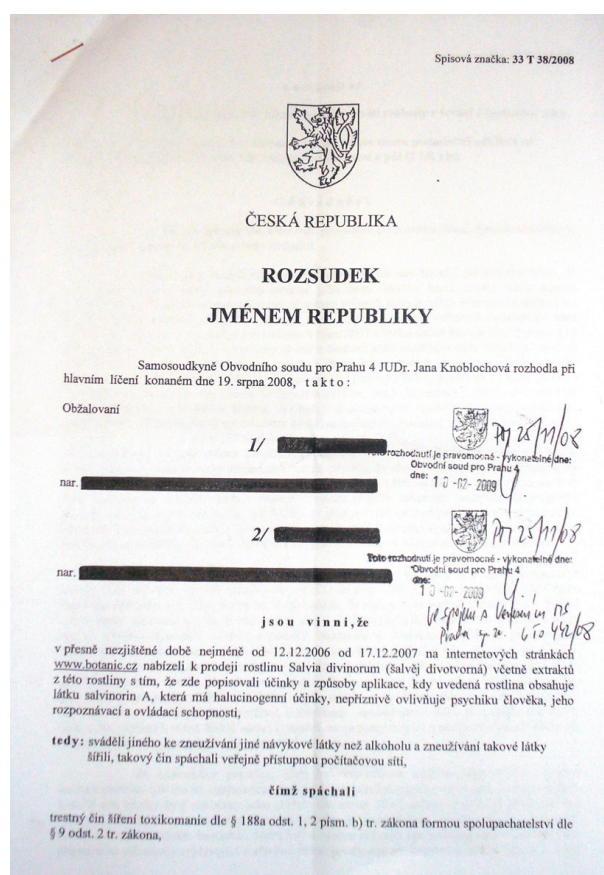
Jaký byl výsledek? Dne 22. 4. 2008 vydal Obvodní soud pro Prahu 4 Trestní příkaz, kterým uznal obžalované vinnými z uvedené trestné činnosti a odsoudil je k trestu odnětí svobody v trvání jednoho /1/ roku s tím, že výkon trestu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou a půl /2 1/2/ let. Trestní příkaz nenabyl právní moci, jelikož byl proti němu podán odpor. Dne 19. 8. 2008 u Obvodního soudu pro Prahu 4 proběhlo hlavní líčení, jehož výsledkem byl Rozsudek jménem republiky, sp. zn. 33 T 38/2008 ze dne 19. 8. 2008, v němž je uvedeno: Obžalovaní M.J. a M.J. jsou vinni, že v přesně nezjištěné době, nejméně od 12. 12. 2006 do 17. 12. 2007 na internetových stránkách www.botanic.cz nabízeli k prodeji rostlinu SALVIA DIVINORUM (šalvěj divotvorná) včetně extraktů z této rostliny s tím, že zde popisovali účinky a způsoby aplikace, kdy uvedená rostlina obsahuje látku salvinorin A, který má halucinogenní účinky, nepříznivě ovlivňuje psychiku člověka, jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti, tedy svěděl jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu a zneužívání takové látky šířili, takový čin spáchali veřejně přístupnou počítačovou sítí, čímž spáchali trestný čin šíření toxikomanie dle § 188a odst. 1, 2 písm. bn) tr. zákona formou spolupachatelství dle § 9 odst. 2 tr. zákona a odsuzují se podle § 188a odst. 2 tr. zákona k trestu odnětí svobody v trvání jednoho /1/ roku a podle § 58 odst. 1 tr. zákona se výkon tohoto trestu podmíněně odkládá na zkušební dobu, podle § 59 odst. 1 tr. zákona v trvání dvou a půl (2 1/2) let.

Obžalovaní M.J. a M.J. podali proti Rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4, sp. zn. 33 T 38/2008 v zákonné době odvolání. Dne 25. 11. 2008 Městský soud v Praze projednal ve veřejném zasedání odvolání obou obžalovaných proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 8. 2008 sp. zn. 33T

38/2008 a rozhodl, že dle § 256 tr. řádu se obě odvolání zamítají.

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4, sp. zn. 33 T 38/2008 tedy nabyl dne 25. 11. 2008 PRÁVNÍ MOCI.

Jakým způsobem soud odůvodnil své rozhodnutí? Vybrali jsme, dle našeho názoru, z odůvodnění rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 a z odůvodnění usnesení Městského soudu v Praze nejzajímavější pasáže, které se v zásadě shodují s naším prvopočátečním hodnocením případu.

Obvodní soud pro Prahu 4, mimo jiné uvedl:

Shora uvedené důkazy pak soud hodnotil následujícím způsobem. Oba obžalovaní doznávají, že skutečně vlastnili internetový obchod a prostřednictvím webových stránek inzerovali prodej, mimo jiné i šalvěje divotvorné, jež byla mnohonásobně obohacena účinnou látkou salvinorinem A. Tyto skutečnosti jsou dále prokazovány výpisy z veřejné části živnostenského rejstříku a kopiemi webových stránek. V neposlední řadě znaleckým posudkem a odborným

vyjádřením, ze kterých vyplývá, že obžalovaní skutečně nabízel k prodeji šalvěj divotvornou. Ze znaleckého posudku je zřejmé, o jak nebezpečnou látku se jedná. Nebezpečnost této látky pro lidskou psychiku dokládá i zařazení této látky mezi nebezpečné drogy, jak vyplývá ze sdělení Europolu. Jaké účinky nabízená látka má, museli oba obžalovaní vědět, když její účinky jsou na webových stránkách jejich firmy popisovány. Jejich obhajoba, že zákazníci byli poučováni o tom, že produkt není určen k vnitřnímu užití, je však nemůže vyvinut z žalovaného jednání, neboť museli předpokládat, že velký zájem o nákup rostliny není způsoben snahou o opakované zkoumání rostliny nebo přáním mít rostlinu v herbáři. Museli si být vědomi toho, že rostliny jsou zákaznickými zneužívány nebo mohou být zneužívány. Obžalovaní si museli uvědomovat, že popis účinků této látky, tedy negativní reklama, je propagací této látky a nutně musí vzbudit velký zájem především narkomanů, ale i dalších především mladých lidí pokoušejících se experimentovat s neznámými látkami. Přesto rostlinu nabízeli ke koupi prostřednictvím internetu, tedy pomocí veřejně přístupné počítačové sítě.

Stupeň společenské nebezpečnosti trestného jednání obžalovaných je dán chráněným objektem uvedeného trestného činu a je snižován osobami obou obžalovaných, jež nebyli v minulosti nikdy soudně trestáni a k jejich chování nebylo zjištěno žádných negativních připomínek. Soud má za to, že se jednalo o mimořádné vybočení z jejich dosud řádného života a že pro jejich nápravu postačí uložení mírnějšího výchovného trestu. Soud má za to, že vyměřený trest odnětí svobody na samé dolní hranici zákonné trestní sazby podmíněně odložený na zkušební dobu v trvání dvou a půl let zajistí nápravu obžalovaných.

Městský soud Praha mimo jiné uvedl:

Hodnocení důkazů je doménou soudu I. stupně, odvolací soud není oprávněn provést jiné hodnocení důkazů, pouze může nalézacímu soudu vytknout, že dokazování nebylo úplné, nebo že soud vycházel z procesně vadně provedených důkazů, případně že si hodnocení důkazů v odůvodnění rozsudku protiřečí nebo odporuje zásadám formální logiky. Taková pochybení však v odůvodnění napadeného rozsudku nebyla, proto odvolací soud na toto odůvodnění odkazuje a pro úplnost k argumentům uplatněným v podaném odvolání dodává následující skutečnosti.

Pokud by Salvinorin A byl uveden v příloze č. 1 vládního nařízení č. 114/1999 Sb., kterým pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za jedy, na-

kažlivé choroby a škůdce, bylo by odůvodněno stíhání obžalovaných pro trestné činy nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 a § 188 tr. zákona. Objektem trestného činu šíření toxikomanie podle § 188a tr. zákona je zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, které vyplývá ze zneužívání návykových látek jiných než alkoholu. Termín návyková látka je definován v ustanovení § 89 odst. 10 tr. zákona, podle něhož se návykovou látkou rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobily nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo jeho sociální chování. Tato definice tedy zahrnuje širší spektrum látek, než jsou omamné a psychotropní látky.

Trestný čin šíření toxikomanie podle § 188a tr. zákona je úmyslný trestný čin ohrožující, k naplnění jeho skutkové podstaty není vyžadováno, aby osoby, které jsou podněcovány k užití návykové látky, byly touto látkou skutečně ovlivněny. Tento trestný čin je dokonán již samotným podněcováním, podmínkou jeho dokonání není to, aby jiná osoba škodlivou látku od pachatele tohoto trestného činu opakovaně nakupovala.

Obžalovaní se trestné činnosti dopouštěli po dobu více než jednoho roku, šalvěj divotvornou nabízeli na internetu tedy prostřednictvím komunikačního prostředku, který je značně rozšířen zejména mezi mládeží, tedy mezi takovou skupinou osob, která je náchylná k experimentování s neznámými látkami, případně ke konzumaci návykových látek. V žádném případě proto nelze hodnotit společenskou nebezpečnost jejich jednání jako nepatrnou ve smyslu ust. § 3 odst. 2 tr. zákona. Odvolání obžalovaných do výroku o vině bylo proto odvolacím soudem shledáno jako nedůvodné.

Co říci závěrem? Zákony jsou tu proto, aby chránily naše občany. Věc prodeje šalvěje divotvorné jsme začali řešit, protože jsme došli k závěru, že její prodej ohrožuje zejména mladé lidi. Soud všechny námi zjištěné skutečnosti posoudil a ve věci dle práva rozhodl. Můžeme být spokojeni? Shromáždili jsme veškeré důkazy, které byly dle našeho názoru potřebné pro rozhodnutí soudu, tedy v tomto bodě spokojeni být můžeme a jsme. Šalvěj divotvorná a její extrakty se však prodávají nadále.

František KALUŽA, Peter GABAL, Petr KUBERA, komisaři SKPV Praha IV

SALVIA DIVINORUM (šalvěj divotvorná)

PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ – GAMBLING III.

6. Závislost televizních her

Patologické hráčství není považováno za závislost, patří k návykovým chorobám a podle mezinárodní klasifikace je považováno za duševní poruchu. Bylo by tedy možné uvažovat o vlivu na přičetnost pachatele, a proto je možno při posouzení trestní odpovědnosti pachatele vyžádat znalecký posudek o duševním stavu tohoto pachatele. Hracím automatům propadají stále více mladiství, přestože je jim hra na automatech zakázána.

Z mnoha pasivních gamblerů se stanou pasivní hráči, kteří pouze přihlížejí za zády jiného gamblera a vzrušení ze hry prožívají s ním. Pod pojmem počítačové hry jsou chápány domácí počítačové hry, které jsou hrány na domácím a soukromém počítači. Od nich se liší videohry nebo Arcade hry, které jsou provozovány v hernách za peníze. Pro oba typy her je užíván pojem televizní hry.

V diskusích o účincích televizních her jsou rozlišovány dva postoje:

- někteří autoři v nich vidí možnost ohrožení především z hlediska obsahu her – tedy v dějích, prezentujících násilí.
- eliminace partnerů hry, herní situace a struktury:

počítač je jediným a dominantním partnerem a orientace většiny televizních her na výkon a na soutěž. Podle definice Americké psychiatrické asociace z roku 1980 je televizní hráčství chápáno jako návyk v případě, kdy jsou kromě značné spotřeby času a peněz na hru k dispozici ještě další tři znaky:

1. hráč musí prokázat přibývajícím nebo již chronickou neschopnost odolávat hracímu podnětu.
2. hráč nesmí mít žádnou antisociální strukturu osobnosti, protože se předpokládá, že příčiny jeho nutkavých her spočívají méně ve fascinující herní struktuře než v jeho osobnosti.
3. Musí se vyskytovat typické následky návyku, jako jsou psychické a fyzické poruchy, kriminální činnost, rozvrácené rodinné vztahy apod.

Výzkumy bylo zjištěno, že kdo se častěji baví televizními hrami, nevydává se proto stůj co stůj v nebezpečí, že se stane nutkavě častým hráčem. Na častých hráčích byly pozorovány také psychické a fyzické újm a poruchy: únava, bolesti v nohou, bolesti prstů, bolesti očí, poruchy vidění, nervozita, potíže s usínáním, pocení a jiné stresové symptomy.

Ani kritiku obsahu televizních her nelze chápat jednoznačně. Pokud se hovoří o nebezpečném působení, myslí se tím především hry agresivní, nacisticko-rasistické a pornografické. Existují i další typy televizních her, jako například dovednostní hry, logické a strategické, hry simulující, zaměřené na simulování sportovních a politických systémů, dobrodružné a akční hry, výukové hry rozvíjející kognitivní schopnosti: pozornost, koncentraci, reakci, prostorové vnímání a představivost, a to nejen u normální populace, ale u mentálně a tělesně postižených lidí a u lidí s poruchami mozku. Ohrožující vlivy televizních her by v současné době neměly být dramatizovány ani podceňovány.

V každém případě je televizní hráčství velkým nebezpečím způsobující narušení sociálního kontaktu s okolím, ztrátu schopnosti komunikace s okolím, ztrátu obecného vnímání reality a pohybování se ve světě imaginací. Malé děti se vnímání reality teprve učí a nemají proto dostatečně vyvinutou rozlišovací schopnost. Nebezpečím ovlivnění televizními hrami jsou ohroženi i dospělí. Síla této závislosti se prozatím konkrétně neprojevila v praxi, v současné době neexistují výzkumy, které by jednoznačně potvrdily vliv televizních her na zvýšenou agresivitu nebo na vznik kariéry patologického hráče.¹⁾

7. Gamblerství a prevence

Prevence chorobného hráčství má minimálně stejný počet rovin jako jeho příčiny. Je třeba předcházet případně omezit výskyt samotného jevu hazardního hráčství, předcházet jeho následkům, zejména pak duševním poruchám u jednotlivých osob, ale preventivní opatření musejí směřovat též proti chorobnému hráčství jako sociálně patologickému jevu.

Podle odborných vyjádření lze výskyt chorobného hráčství ovlivňovat a regulovat mnohem úspěšněji, než jiné sociálně patologické jevy. Souvisí to s tím, že hry apod. zřizují a provozují osoby, jejichž jednání lze relativně rychle a účinně ovlivnit oficiálními regulativy (provozními pravidly, kontrolou, sankcemi aj.), že výherní automaty a ostatní legálně provozované herny musejí být přístupné maximálnímu počtu osob, proto situované do míst přístupných co největšímu počtu osob, zviditelňované reklamou,

¹⁾ Srov: Trestní právo 6/99 Orac.

nápadným označením atd. Jen tak může provozovatel kalkulovat s vysokými zisky.

Část navrhovaných preventivních aktivit je obdobná jako u prevence dalších závislostí – alkoholu, drog – spočívá v povzbuzování ke zdravému způsobu života, vyhledávání odborné pomoci postiženými nebo jejich nejbližšími.

Část aktivit má charakter technických a legislativních opatření a kontroly ustanovení již u nás platných:

- zákaz provozu heren v blízkosti škol, všeobecné snižování dostupnosti heren s herními automaty pro děti a mládež
- důsledné sankcionování porušování ustanovení o věkové hranici pro hráče, a to nejen provozovatelů, ale i možných nájemců heren
- omezení provozu až zákaz určitých druhů her, případně zákaz užívání reklamy propagující hazardní hry. Lze využít i naše zkušenosti z dřívějšího období, kdy hazardní hry byly intenzivně pronásledovány a postihovány trestněprávními ustanoveními a institucemi, a proto problém chorobného hráčství prakticky neexistoval
- důsledná kontrola dodržování platných předpisů a zákonů v této oblasti
- nařízení některých úprav herních automatů a heren tak, aby se zabránilo nebo maximálně omezilo užívání nelegálních praktik ke zvyšování zisku a současně tak zkvalitnilo složení jejich provozovatelů. Další navrhovaná preventivní opatření mají obecnější charakter a neřeší jen problematiku chorobného hráčství. Jsou jimi:
- působení školy proti závislostem osvětou, předcházením „nákazy“ od spolužáků, speciální přípravou vrstevníků k aktivnímu působení na potenciální hráče, pozorností věnovanou žákům a studentům a jejich problémům.
- působení sdělovacích prostředků, ale též provozovatelů her a loterií se státní účastí na hráče a na potenciální hráče osvětovými pořady o problematice chorobného hráčství a lepší nabídkou způsobů trávení volného času apod.

Musíme si být vědomi toho, že zanedbávání preventivních opatření a nedůsledné uplatňování možných sankcí poškozuje mravní zrání dětí a mládeže a toto poškození má mnohem širší sociální důsledky, než duševní porucha chorobného hráčství a týká se nesrovnatelně většího počtu mladých lidí než osob diagnostikovaných jako chorobní hráči²⁾.

7.1. Prevence a různé úrovně

Umět recidivu je důležité, ale mnohem důležitější je dokázat jí předjet. Udržovat si dobrý tělesný a du-

ševní stav a život bez hazardní hry chránit je pro patologické hráče trvalým úkolem. Dá se přirovnat k jízdě na kole. Dokud člověk šlape správným směrem, je snadné udržet rovnováhu. Kdyby ale šlapat přestal nebo kdyby si to namířil do příkopu, měl s rovnováhou potíže.

Prevence byla ve spolupráci s pacienty rozdělena do tří skupin.

Prevence recidivy na úrovni myšlení

Do ní náleží likvidování nebezpečných fantazií. Snění o velké výhře a „přehrávání si“ úspěšných her jen posiluje závislost. Je nutné si podrobit své představy nelitostné kritice, vycházející z tvrdých životních zkušeností. Zlikvidovat veškerá falešná očekávání od hazardní hry. Předvídat nebezpečí, schopnost je s předstihem rozpoznat, vyhnout se mu nebo mu čelit.

Tato prevence na úrovni myšlení se pak v úrovni chování projeví tím, že se například vyhneme nebezpečným situacím nebo nebezpečným známým. Je nutné předvídat následky svých rozhodnutí.

Anonymní hráči vnímají například patologické hráčství jako nemoc. Tak jako nemocný cukrovkou drží dietu bez cukru, vyplatí se dieta bez hazardní hry. Rozum dokáže držet na uzdě city, který by mohly uškodit.

Prevence na úrovni myšlení se týká i oblasti vztahů, které jsou pro nás důležité.

Prevence na úrovni pocitů a emocí

Pro pacienty jsou nebezpečné tyto emoce, které by mohly vést k recidivě: samota, smutek, hněv, úzkost, vyčerpání, nuda, ale také radost. Dobrým způsobem, jak se emočně přeladit, je vydatnější tělesná aktivita (práce, cvičení, plavání a podobně).

Příznivě působí také relaxace (např. jóga nebo autogenní trénink) u těch, kteří se relaxovat naučili. Nejlepším lékem na vyčerpání je samozřejmě přiměřený odpočinek. Zázračným lékem pro ty, kdo mají smysl pro humor. K zvládnutí nebezpečných emocí můžeme použít i svůj rozum.

Můžeme například zkoumat, nakolik jsou naše pocity přiměřené současné situaci a nakolik vycházejí z dávno odplynulé minulosti. Překonat nudu chce tvořivost a vynalézavost. Jestliže vás trápí tento problém, udělejte seznam dvaceti až třiceti činností, které vás někdy zajímaly, nebo které by vás zajímat mohly.

Prevence na úrovni chování. Být fit a nehrát

Je spousta konkrétních věcí, které může člověk

²⁾ Trestní právo 7–8 /96 Orac.

dělat proto, aby se udržel fit a nehrál. Například psychoterapie přináší možnost o svých problémech mluvit s někým, kdo má pochopení. Může to být lékař, psycholog, skupina léčených lidí, Organizace Anonymních hráčů. Je to účinný a rozšířený postup. V prevenci na úrovni chování pomáhají veškeré aktivity neslučitelné s hazardní hrou (koupel, sprcha), práce na zahradě apod. Patří sem i jóga.

Ta působí na lidi, kteří mají problém s hrou, velice dobře. Kombinuje v sobě relaxaci a tělesné cvičení, o jejichž příznivém působení už se ví. Člověk se také dostává do bezpečné společnosti lidí, kteří většinou nehrájí, nepijí ani nefetují. Někteří lidé, když přestanou hrát, cítí napětí a neklid. Většinou to ale netrvá příliš dlouho. Je nutné nacházet v nehraní jen příjemné stránky.

Zázračným lékem, který léčí spoustu nemocí včetně patologického hráčství, je rozumný způsob života.

7. 2. Prevence a společnost

Patologické hráčství nemá jedinou příčinu. Proto také účinná včasná opatření zahrnují více rovin. Prevence problémů způsobených hazardními hrou má širší dosah, nežli jen předcházení patologickému hráčství.

Obyčejná velká prohra může způsobit spoustu mrzutostí a problémů, i když se nejedná o patologické hráčství. Na druhé straně je dobré si uvědomit, že velká výhra nebo sny o ní demoralizují a odvádějí člověka od každodenní často nijak oslnivě prospěšné práce.

Prevence problémů způsobených hazardní hrou a alkoholem nebo drogami má mnoho společného. Proto také bývá výhodné je spojit a zasadit do širšího rámce povzbuzování ke zdravému způsobu života.

Co může udělat jednotlivec

Především sám hazardně nehrát. Může také před hazardní hrou varovat přátele. To je velmi důležité.

Co mohou udělat rodiče

Je toho hodně a do značné míry se to kryje se zásadami prevence problémů způsobených alkoholem a drogami.

Hlavní zásady:

Získat důvěru dítěte, naučit se mu naslouchat, co říká, věnovat mu potřebný čas.

- Opatřit si o hazardní hře a jiných návykových rizicích informace, abychom mohli s dítětem o tom zasvěceně hovořit. Vybrat k debatě vhodný okamžik.
- Předcházet tomu, aby se dítě nudilo. Toho může

člověk dosáhnout tím, že ho vhodně zaměstná v rodině, nebo mu najít dobrou společnost a záliby mimo ni.

- Stanovit a prosazovat zdravá pravidla. Základním pravidlem pro nezletilé je nikdy a za žádných okolností žádná hazardní hra. Za porušení pravidla by měly následovat přiměřené a předvídatelné sankce, např. krácení kapesného.
- Být dítěti dobrým modelem. Dítě vycítí, že i pro dospělého mají peníze, které vydělal poctivě, větší cenu, než kdyby je našel nebo vyhrál. Pokud hazardní hru sám neprovozuje, je to výborné. Samo o sobě to ještě dítě zcela nezachrání, protože je vystaveno i dalším vlivům.
- Dítě by mělo vědět, že určité věci prostě musí umět odmítnout. Mezi ně patří i pozvání k hazardní hře.
- Chránit je před nevhodnou společností mimo jiné i tím, že se mu najdou vhodní přátelé a kvalitní záliby.
- Posilovat zdravé sebevědomí dítěte.
- Podle spolupracovat s dalšími dospělými, školou, případně odborníky.
- Jestliže se objeví problémy s hazardní hrou u dítěte, je třeba je energicky zvládnout. Využívat možnosti profesionální konzultace. Čím dříve se začne problém řešit, tím je to snazší.

Co může dělat škola

Může prosazovat zákaz jakýchkoliv hazardních her ve školní budově a jejím okolí. Prevenci problémů způsobených hazardními hrami je vhodné zasadit do rámce výchovy ke zdravému způsobu života. Pro normální populaci dětí a dospívajících jsou nejučinnější programy za aktivní účasti předem připravených vrstevníků (peer programy) a další interaktivní postupy.

Nabízení pozitivních alternativ k rizikovému chování je účinné zejména u dětí a dospívajících se zvýšeným rizikem. O jaké alternativní se bude jednat, záleží na specifických individuálních potřebách. Důležitá je i včas poskytnutá léčba.

Co mohou dělat zaměstnavatelé

Zaměstnanec patologický hráč je něco jako časovaná bomba a může velmi poškodit pověst podniku a způsobit velké ekonomické škody. Prevenci a včasnou léčbu proto zejména američtí zaměstnavatelé věnují pozornost. Samozřejmě i v tomto případě se prevence problémů způsobených hazardní hrou spojuje s prevencí problémů způsobených alkoholem a drogami a s podporováním zdravého způsobu života zaměstnanců.

Co mohou dělat ti, kdo hazardní hru provozují

Měli by ve vlastním zájmu striktně dodržovat

věkovou hranici 18 let. Nic totiž nepoškozuje i tak pošramocenou pověst provozovatelů hazardních her jako nezletilí patologičtí hráči. Měli by také umět rozpoznávat patologické hráče a doporučit jim léčbu – peníze, které jim do heren přinášejí, jsou totiž ukradené, vypůjčené nebo zpronevěřené a jsou zdrojem problémů.

Patologický hráč by se měl léčit, ne hrát. Konečně zaměstnanci v tomto oboru by zásadně neměli hazardní hru sami hrát. Hrozí jim totiž, ve větší míře než ostatním, nebezpečí patologického hráčství.

Co mohou dělat sdělovací prostředky

Mohou nabízet lepší možnosti trávení volného času, než je hazardní hra a nabízet pozitivní modely lidí, kteří mají kvalitní záliby a pro něž je práce důležitá sama o sobě. Média by měla dát prostor i debatě týkající se nebezpečí hazardní hry a tomu, jak ho snižovat. Rozhodně by se sdělovací prostředky neměly propůjčit přímé reklamě hazardních her.

Co může dělat společnost

Účinná prevence zahrnuje snižování poptávky po hazardní hře a snižování její dostupnosti. Poptávku lze snižovat pomocí účinných programů zahrnujících pokud možno více sektorů (jednotlivec,

rodina, vrstevníci, škola, pracoviště, sdělovací prostředky). Dostupnost je možné snižovat zákony a omezeními určitých druhů hazardní hry a samozřejmě jejich nekompromisním prosazováním. To se u nás v současnosti zatím dostatečně neděje.

Výzkumy prokázaly, že ty státy v USA, které mají přísné zákony omezující hazardní hry, mají o 70 % nižší výskyt patologického hráčství v porovnání se státy, které takové zákony nemají.

Reklama alespoň těch nejnebezpečnějších forem hazardní hry by měla být zakázána. Význam má i společenské klima – společnost, která nepovažuje peníze získané jakkoliv, za superhodnotu a neoslavuje hromadění peněz a riskování, je ve výhodě.

Prevence založená ve společnosti

Prevence založená ve společnosti znamená spolupráci různých složek společnosti (rodice, škola, vrstevníci, zdravotníci, úřady, média, soukromý sektor, zájmové a sportovní organizace mládeže, pedagogicko – psychologické poradny, církve, svépomocné organizace, policie apod.). V ideálním případě jsou pak děti a dospívající koordinovaně ovlivňováni z mnoha stran.

Mgr. Jana POSOVÁ, NPC

PŘED STO LETY BYLA ZAHÁJENA MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V BOJI PROTI DROGÁM

Až do počátku 17. století používali Číňané opium především při přípravě dortů ke slavnostním příležitostem a jako lék. Teprve nástup tabáku vyvolal náhlý zájem o kouření opia.

Na počátku třicátých let devatenáctého století dodávala Východoindická společnost¹⁾ opium v hodnotě jednoho milionu liber ročně. Největší část opia pak britští a američtí obchodníci pašovali kantonským přístavem do Číny. Až roku 1839 přijaly čínské úřady opatření, aby příliv nelegálního opia zastavily.

Jednotliví císařští úředníci se snažili čelit rostoucímu úpadku zoufalými způsoby. Generál Cao Cung-tang dal narkomanům odříznout rty, aby už nikdy nemohli sevřít dýmku. Ani tyto radikální metody nedokázaly nárůst opiomanie zastavit.

Drogy není nikdy možné udržet pouze v hranicích jediného, i když třeba obrovského státu. Jako epidemie překračují hranice, zachytávají do svých tenat stále větší množství lidí. Ani čínský opiový boom proto nezůstal bez odezvy v zahraničí. Užívání drog „pro radost“ však v Evropě nebylo zaznamenáno před koncem 18. století.

Byla to opět Velká Británie, která díky svým kontaktům s Indií musela jako první země Evropy čelit módní drogové vlně. Opium zde proniklo z přístavních brlohů do nejvybranějších salónů. Spisovatel Thomas de Quincey, který sám sebe prohlásil za „papeže opia“, popsal své zážitky z opojení drogou ve slavné „Zpovědi anglického jedlíka opia“.

V Manchesteru se mezi dělníky uchytil zvyk brát opium do té míry, že v sobotu odpoledne lékárenské prodejny balily malé balíčky s jedním nebo dvěma gramy opia, aby je měly s předstihem připravené na večer. Důvodem tohoto zvyku byly nízké mzdy, které dělníkům neumožňovaly si opatřit alkoholické nápoje. Dělníci si proto kupovali podstatně lacinější opium.

Francouzi opium po vzoru národů Dálného Východu kouřili. Do Francie tento zvyk přinesli lodníci

ze zámořských lodí. Víceméně tajné kuřárny opia fungovaly kolem roku 1840 v Paříži a ve velkých přístavech, jako byly Le Havre, Bordeaux či Marseille. Podobná byla situace i v holandských přístavech Amsterdamu a Rotterdamu.

Na počátku našeho století již bylo v zemi několik tisíc kuřáků opia. Magazín Petit Journal tomuto problému proto v roce 1903 věnoval celou barevnou stránku, nadepsanou titulkem: „Nová neřest: kuřáci opia ve Francii“. 3. října 1908 francouzská vláda zvláštním dekretem zakázala dovoz opia do Francie a jeho prodej. Bylo však už příliš pozdě. Drogy zde zapustily příliš silně své kořeny.

Představy Britů a Francouzů, že jejich vlastní země nemohou být drogami zasaženy, se ukázaly jako zcela mylné. Drogy nezůstaly pouze asijskou záležitostí. Jejich kouzlu teď propadali i Evropané. Drogový problém ve své masové podobě se tak osudovou spirálou vrátil tam, odkud vzešel. S exporty opia do Číny si mocnosti zároveň vytvářely podhoubí svých vlastních budoucích problémů s drogami. A nejsou to problémy nijak malé.

Čína si udržovala během 19. století nejvyšší úroveň zneužívání opia na světě. První vystěhovalci z Číny – či přesněji řečeno první poutníci za obživou – mířili do jihovýchodní Asie. Ovšem s objevením zlata v Kalifornii v roce 1848 se jejich přirozeným cílem stalo západní pobřeží Spojených států amerických.

V čínské čtvrti San Francisca se největší popularitě těšily kuřárny opia. Opium na jedné straně povznášelo, přinášelo nádherné vize a únik z každodenních problémů, na druhé straně zbavovalo vůle.

Po dvacet let, zhruba od roku 1850 do roku 1870, bylo užívání opia v Americe čínskou záležitostí. K této izolaci přispívala i okolní bílá společnost. V jejím vztahu k Asijatům se mísil nezáměr s nepřátelstvím, obavy z konkurence levné pracovní síly kuliš s rasovými predsudky. Spojovacím článkem, který vybudoval most mezi bílou a žlutou Amerikou se

¹⁾ Východoindická společnost měla monopol na obchodování s Čínou. Dovážela z Číny čaj, hedvábí a jiné zboží, za které platila stříbrem. Nakonec Angličané začali od konce 18. století do Číny místo stříbra dovážet opium. Když čínský císař dovoz opia zakázal, začali je Angličané pašovat. Roku 1800 se dovezlo do Kantonu 2000 beden opia, tj. 120 tun, roku 1824 již 12 639 beden. Když zvláštní císařův pověřenec zabavil přes 20 000 beden s opiem, vyslala Británie válečné lodě, které Kanton bombardovaly a v únoru 1840 Velká Británie zahájila proti Číně válku.

stalo podsvětí. Hráči, podvodníci, prostitutky a ostatní zločinci z bujícího polosvěta na předměstích amerických metropolí trpěli menšími skrupulemi, nežli jejich „řádní“ spoluobčané. Drogy se pro ně staly vítaným požitkem. Prvním bělochem v Americe, který kouřil opium, byl údajně jistý Clendenyn. Do světa drogových vizí vstoupil roku 1868 v Kalifornii.

Dostupnost drogy byla důležitou věcí, protože mnoho pravidelných kuřáků opia, zejména hráči a prostitutky praktikovali kočovný styl života. Díky těmto faktorům – solidaritě kuřáků, bezpečnosti a dostupnosti drog – nebylo nijak překvapující, že se opiové brlohy staly v podsvětí v průběhu 70. let minulého století značně populární.

K explozivnímu nárůstu užívání drog v USA v letech 1865 až 1895 rovněž nepochybně přispěla válka Severu proti Jihu. Třebaže injekční aplikace morfinu jako analgetika byla již v té době známá, v polních nemocnicích zatím přílišné uplatnění nenalezla. Naopak opiové tabletky ordinovali hojně zraněným lékaři armád Unie i Konfederace

FILIPÍNY

Na Filipínách se Amerika poprvé střetává s mocí máku. Americkému guvernérovi na Filipínách byl předložen návrh na dodávání opia místním Číňanům. Guvernér Taft tuto myšlenku okamžitě nezavrhl a uvažoval o tom, zda by výnos z opia nemohl přinést potřebné finance pro vybudování kvalitního školského systému na Filipínách. Byl touto myšlenkou tak nadchnut, že uvedl do chodu vládní mašinerii, aby získal zákonný souhlas.

Nepočítal však s misionáři, kteří přišli na Filipíny z USA. V roce 1902 se na Filipíny vypravil i biskup Charles Henry Brent s úkolem přinést této nové kolonii to nejlepší americké křesťanství. Když se do slechne o návrhu guvernéra Tafta dodávat Číňanům opium, je šokován a okamžitě se spojuje se svými lidmi v USA. Tam jeden z jeho věrných reverend Crafts neváhá a podněcuje davy k sepsání stížnosti. Skvěle organizované nátlakové skupiny a lobby jsou v Americe velice účinné a církve byly v tomto ohledu vždy výtečnými organizátory. Bílý dům je zaplaven dopisy a telegramy, které žádají prezidenta, aby zakročil a zabránil tomuto morálnímu pochybení. Zlu se nesmí ustoupit ani o krok. Taftův návrh tak tvrdě narazil, a proto ustavuje komisi, kterou nazval VÝBOR PRO ZKOUMÁNÍ OPIA. Členy výboru byli filipínský lékař, voják v hodnosti majora a biskup Ch. H. Brent. Navštívili Japonsko, Tchaj-wan, Čínu, Jávou, Malajsii a Vietnam. Brent byl šokován francouzskou politikou nezasahování do kouření opia.

Učarovala mu však kultivovanost Britů a nabyl přesvědčení, že obchod s opiem je třeba regulovat.

Biskup Brent tak učinil základní a osudovou chybu, neboť uvěřil, že je třeba regulovat drogovou nabídku, a nikoli poptávku.

Brent naléhá na prezidenta Theodora Roosevelta, aby svolal mezinárodní konferenci. Americká diplomatická mašinerie se dává do pohybu a zahraniční politika Spojených států se začíná zabývat záležitostmi těch států, které vyrábějí opium.

Díky vytrvalému diplomatickému tlaku vlády Spojených států se nakonec mezinárodní setkání uskutečnilo. První schůzka *Mezinárodní opiové komise* se koná v Šanghaji v únoru v roce 1909. Zúčastnili se jí zástupci Spojených států, Číny, Velké Británie, Rakouska-Uherska, Francie, Portugalska, Nizozemska, Itálie, Ruska, Japonska, Persie (Íránu), a Siamu (Thajska). Turecko pozvání přijalo, ale nakonec se komise nezúčastnilo. Komisi předsedá Charles Henry Brent. „Většina národů se o diskutované téma zajímala jen velmi vlažně a na rozdíl od Spojených států nebyla ochotna vynakládat větší úsilí o zákaz jiného než lékařského užití opia.“²⁾ Nakonec je přijat závěr komise, že jiné než lékařské užití opia by mělo být svědomitě regulováno a ostatní členové mezinárodního společenství jsou vyzváni, aby přezkoumaly své zákony.

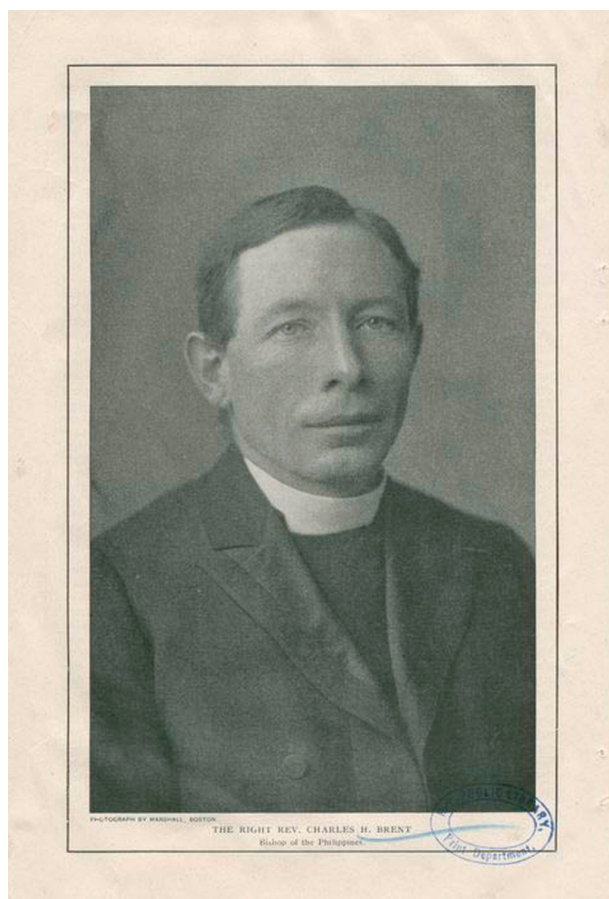
Vůbec první historicky známý legislativní krok směřující k řešení této problematiky byl edikt vydaný v roce 1906 v Číně, který zakazoval pěstování opiového máku. Byl to také první krok ke konečnému cíli: úplnému zákazu kouření opia. Uvedené snahy doznaly úspěchu nejdříve ve Velké Británii v roce 1908, kde veřejné mínění napomohlo ke snížení exportu opia z Indie do Číny na experimentální období tři let. Čína na základě toho snížila proporcionálně domácí produkci a dovoz z jiných zemí.

Brent a jeho společníci intenzivně využívají lobby a americké vládě nezbyvá nic jiného než vyžadovat další mezinárodní jednání. Výsledkem této diplomatické aktivity je první Haagská opiová konference v roce 1911.

Miloš VANĚČEK, NPC

²⁾ Profesor David F. Musto, významný americký lékařský historik. Válka bez konce, strana 39.

CHARLES HENRY BRENT (1862–1929) ANGLIKÁNSKÝ FILIPÍNSKÝ BISKUP

Brent se počítá mezi vůbec nejvlivnější postavy drogové politiky celého 20. století. Jistý americký státní úředník působící na Filipínách jej označil za „jednoho z nejušlechtlejších a nejbožnějších lidí, kteří kdy žili“. Theodore Roosevelt (1858–1919) obdivoval jeho povahu, v níž „se snoubila pokojná a vznešená spiritualita, shovívavá křesťanská láska a upřímná touha konat dobro“. Brent, který pocházel z Kanady, odcestoval na Filipíny v roce 1901 „pouze proto, že mi tak nakázala církev, a navzdory vlastní nechuti k tomu pracovat v latinskoamerické zemi“. Brenta nesmírně popouzelo mrhání časem, přepych a požitky a sebestřednost: zákaz, tedy prohibici všech návykových látek pokládal za klíčový předpoklad dosažení tzv. *pax Americana*, míru pod americkou nadvládou, jemuž měly napomáhat i křesťanské mise. Svá vyhraněná stanoviska shrnul v roce 1904 do obsáhlého pojednání, které zásadním způsobem ovlivní budoucí americké snahy o potlačení mezinárodního

obchodu s drogami a jejich užívání. Nepřestával doufat, že Filipínci, ten vzpurný národ, nakonec přece jen docení a podpoří americké hodnoty. Jenže mu poněkud zhatili plán „nizci... zvrhlí, zločinní a nemravní“ Američané, kteří také na Filipíny přišli. Americká okupace Filipín totiž inspirovala mnoho „dobrodruhů, nezodpovědných slabochů a dravců v lidské kůži“, jací se už dříve zasloužili o divokou pověst Divokého Západu. „Zavrženíhodné požitkářství... kazí celou Manilu,“ naříkal. „Nadějně mladé životy končí v troskách... vinou dosud neznámých a strašlivých svodů Orientu.“ Prý za to mohla slabá vůle, pro Orientálce charakteristická. „Vrozenou chybou Filipínců, jakož i všech ostatních Orientálců je jejich smyslnost, jež v tomto případě se projevuje leností, konkubinátem a hráčstvím,“ uvedl Brent. Co se týkalo čínského kouření opia, tak „pokud se vláda neuchýlí k nějakým rázným opatřením, zůstává pouze otázkou času, kdy Filipínci této nejzhooubnější orientální neřesti propadnou zcela“. Že byl Brent vynalézavý, laskavý a opravdu neochvějný charakter, dokazuje i úzkostlivá péče, již věnoval svému bratru Willoughbymu. Willoughby byl přepracovaný venkovský lékař, který se až do smrti v roce 1916 staral o nemocné na nehostinném pobřeží Atlantiku v Novém Skotsku. Byl alkoholik, jak roku 1910 uvedl Brent, načež bratra odvezl na detoxikační kúru:

Hřích, který má fyzický základ, by se také měl na fyzické úrovni napravovat... často, když se člověk vymaní ze spárů alkoholu & vyhledává pak pouze společnost zarytých odpůrců jakýchkoli omamných látek, nic už jej nezlomí. Kdyby takového muže, jenž snaží se získat zpět svou tvář, uvítala po návratu křesťanská, pevná a nesobecká společnost, ve většině případů by už své neřesti nikdy nepropadl. Společnost je však příliš sobecká, příliš bezohledná, než aby se vzdala vlastních požitků ve prospěch druhých a slabších... Až uzdraví se na těle, hodlám jej umístit do nějakého radostného a optimistického prostředí.

V roce 1902 zorganizoval Brent veřejný protest, který přinutil Washington odmítnout Taftův návrh na obnovení smluvního systému na dodávky opia na Filipínách. Namísto toho Taft pouze v roce 1903 jmenoval filipínskou opiovou komisi, která měla problém přešetřit. Hlavní slovo v této komisi získal jednoznačně Brent: měla ještě další dva členy, filipínského lékaře a amerického zmocněnce pro otázky

veřejného zdraví na Filipínách. Během pěti měsíců navštívili tito muži Šanghaj, Barmu, Jávu, Formosu (Tchaj-wan) a Japonsko (kde se zdrželi ze všech návštěv nejdéle). Brent byl rozhodnutý stůj co stůj vyvrátit „oficiální stanovisko Velké Británie na Orient“, které vyjádřila Brasseého královská komise. Když v roce 1904 vydala výslednou zprávu Brentova komise, na Filipínách se v závislosti na tom roku 1908 zakázal dovoz i prodej opia (s výjimkou omezeného množství na lékařské účely). Výsledky zákazu však Brenta zklamaly. V roce 1913 veřejně prohlásil: „Jediné, čeho zatím Američané dosáhli, je, že přinutili Filipínce vstát z postele. Teď je učí, jak se oblékat.“ V souvislosti s opiem připustil, že jeho naděje se nenaplnily: „Neustále se potýkáme s pašováním z Bornea,“ přiznal v roce 1912. V Manile působila i samostatná mravnostní policie, které do roku 1912 velel Ray Conley, bývalý americký voják, jenž k smrti rád pronásledoval hazardní hráče a pokoutní prodejce opia. „Velmi ho lákalo neustále poměřovat vlastní, tedy západní důvtip s důvtipem Orientálců. Zamíloval se do představy, že přistihne při činu nějakého místního politického intrikána. Kdykoli se také chystal podniknout nějakou náročnou nebo senzační razii, s nejvyšší pravděpodobností dal echo nějakému americkému novináři.“ I když o téhle neohrožené mravnostní jednotce věděli v zemi snad úplně všichni, americké úřady v roce 1927 dospěly k závěru, že „zákaz kouření opia na Filipínách ve skutečnosti nic nezakázal“. USA se zdráhaly uveřejnit statistiky o opiu z Filipín, které po nich od dvacátých let 20. století neustále požadovali delegáti Společnosti národů, a „odmítaly si připustit, že jejich politika zákazu se na Filipínách vůbec neosvědčila“. Pravdou zůstává, že dvacet let po vyhlášení zákazu se na „Filipínské souostroví pašovalo takové množství opia, že to konstantně drželo při zemi jeho ceny, takže bylo dostupné pro každého“.

Brent nevěřil, že by Číňané mohli opium začít potírat bez zahraničního přispění. Přesto vydala ústřední čínská vláda v září roku 1906 dekret, na základě kterého se měl v nadcházející dekádě obchod opiem postupně omezit.

Brentovy snahy inspirovaly Spojené státy k pokusu o prosazení celosvětové prohibice. Na popud prezidenta Theodora Roosevelta se v roce 1909 sešel v Šanghaji mezinárodní Opiový výbor (**Opium Com-**

mission). Brent se zasedání v Šanghaji účastnil jako nejvyšší delegát Spojených států a záhy nato předsedal Haagské konferenci, která se konala na přelomu let 1911–1912; obě události se pak v USA nesmazatelně podepsaly na domácí drogové politice. Aby mohli totiž v Šanghaji američtí delegáti promlouvat z pozice těch, kterým nemá kdo co vytýkat, schválil Kongres v roce 1909 narychlo Zákon o zákazu kouření opia (**Smoking Opium Exclusion Act**), který znemožňoval dovoz opia do USA a stejně tak jeho kouření za jiným než léčebným účelem (takže vycházel z modelu Brentova filipínského zákona). Zasedání v Šanghaji (které se mělo zabývat otázkami spotřeby opia na Dálném východě) se účastnili delegáti z Rakouska, Británie, Číny, Francie, Německa, Itálie, Japonska, Nizozemska, Persie (dnes Írán), Portugalska, Ruska, Siamu (od roku 1939 Thajsko) a USA a všichni se přiklonili k názoru Číny, že kouření opia nutno potírat. „Toužíme po tom vdechnout Orientu civilizovaného ducha,“ kázal Brent v šanghajské katedrále. „A civilizace je od základu postavená na charakteru... a charakter... se odvíjí od křesťanství.“ Ostře kritizoval materialismus, smyslnost a slábnoucí rodičovskou autoritu. „Blahobyt bez charakteru vede ke zkáze. Děti z majetných rodin jsou dnes často morálně zkrachovalé, protože jim jejich bohatí rodiče celý život poskytovali jednu materiální jistotu za druhou, čímž je pouze oslabili, ačkoli měli spíš sebrat odvahu a být na ně zdravě tvrdí a učit je mravním zásadám, které dělají člověka silným a nezlomným.“

Delegáti ze Šanghaje posléze apelovali na jednotlivé vlády, ať „na svém území i na území svých kolonií postupně potlačí... kouření opia“ a ať zakážou nebo striktně omezí výrobu, šíření a jiné než lékařské užívání opia i všech jeho derivátů. A tak tehdy diplomaté mnoha zemí vůbec poprvé připustili, že k potírání nezákonného obchodu s drogami je zapotřebí mezinárodní spolupráce, zejména pokud se měl problém podchytit přímo u zdroje. Kromě toho se v Šanghaji ukázalo, že existují ještě jiné drogy než opium, na které se musí uplatnit výše zmiňované postihy. Po šanghajských jednáních se mezinárodní drogová politika projednávala na Haagské konferenci v letech 1911–1912, které opět předsedal Brent.

Miloš VANĚČEK, NPC

POHLED DO HISTORIE

159/1922

MEZINÁRODNÍ OPIOVÁ KONVENCE

JEHO VELIČENSTVO CÍSAŘ NĚMECKÝ, KRÁL PRUSKÝ, JMÉNEM ŘÍŠE NĚMECKÉ,
PRESIDENT SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH, JEHO VELIČENSTVO CÍSAŘ ČÍNSKÝ,
PRESIDENT REPUBLIKY FRANCOUZSKÉ, JEHO VELIČENSTVO KRÁL SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ
VELKÉ BRITÁNIE A IRSKA A BRITSKÝCH ÚZEMÍ ZÁMOŘSKÝCH, CÍSAŘ INDICKÝ,
JEHO VELIČENSTVO KRÁL ITALSKÝ, JEHO VELIČENSTVO CÍSAŘ JAPONSKÝ,
JEJÍ VELIČENSTVO KRÁLOVNA NIZOZEMSKÁ, JEHO CÍSAŘSKÉ VELIČENSTVO ŠACH PERSKÝ,
PRESIDENT REPUBLIKY PORTUGALSKE, JEHO VELIČENSTVO CAR VEŠKERÉ RUSI,
JEHO VELIČENSTVO KRÁL SIAMSKÝ,

přejíce si učiniti další krok na dráze zahájené mezinárodní komisí šanghajskou z roku 1909,
odhodláni pokračovati v postupném potlačování požívání opia, morfia, kokainu, jakož i drog
připravených neb odvozených z těchto látek, které dávají neb mohou dáti příležitost k podobnému zneužívání,
nahlížejíce nezbytnost mezinárodní dohody o této věci a vzájemný prospěch z ní plynoucí,
přesvědčení, že setkají se v tomto humánním úsilí s jednomyslným souhlasem všech interesovaných států,
rozhodli se uzavřít k tomu cíli konvenci a jmenovali svými plnomocníky:

JEHO VELIČENSTVO CÍSAŘ NĚMECKÝ, KRÁL PRUSKÝ:

Jeho Excelenci p. Felixe v. MULLERA, svého skutečného tajného radu,
svého mimořádného vyslance a zplnomocněného ministra v Haagu,
p. DELBRUCKA, tajného radu

p. dra. KERPA, svého tajného radu, ředitele v říšském úřadě pro zdravotnictví
p. dra. ROSSLERA, říšského konsula v Kantoně,

PRESIDENT SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH:

p. biskupa Charles-a H. BRENT-a,
p. Hamilton-a WRIGHT-a,
p. H.J. FINGER-a,

JEHO VELIČENSTVO CÍSAŘ ČÍNSKÝ:

Jeho Excelenci p. Liang-a CHENG-a, svého mimořádného vyslance a zplnomocněného ministra v Berlíně,

PRESIDENT REPUBLIKY FRANCOUZSKÉ:

p. Henri BRENIER-a, dozorčího radu pro zemědělství a obchod v Indo-Číně,
p. Pierre GUESDE-a, administrátora civilní správy v Indo-Číně,

JEHO VELIČENSTVO KRÁL SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A IRSKA A BRITSKÝCH ÚZEMÍ ZÁMOŘSKÝCH, CÍSAŘ INDICKÝ:

velectihodného sira Cecila CLEMENTI SMITHE-e, G.C.M.G., člena tajné rady,
sira William-a STEVENSON-a MEYER-a, K.C.I.E., hlavního tajemníka vlády madraské,
p. William-a GRENFELL-a MAX-e MULLER-a, C.B.,M.V.O., svého velvyslaneckého radu,
sira William-a JOB COLLINS-e, M.D., deputy-lieutenant-a hrabství londýnského,

JEHO VELIČENSTVO KRÁL ITALSKÝ:

Jeho Excelenci p. hraběte J. SALLIER-a de la TOUR, vévodu de CALVELLO,
svého mimořádného vyslance a zplnomocněného ministra v Haagu,

JEHO VELIČENSTVO CÍSAŘ JAPONSKÝ:

Jeho Excelenci p. AIMARO SATO-a, svého mimořádného vyslance a zplnomocněného ministra v Haagu,
p.dra. TOMOE TAKAGI-ho, inženýra generální vlády formoské,
p. dra. KOTARO NISHIZAKI-ho, technického odborníka přiděleného laboratoří zdravotnické služby,

JEJÍ VELIČENSTVO KRÁLOVNA NIZOZEMSKÁ:

p. J.T. CREMER-a, svého bývalého ministra osad, předsedu obchodní nizozemské společnosti,

p. C.Th. van DEVENTER-a, člena první komory generálních stavů,
 p. A.A. de JONGH-a, bývalého gen. inspektora, přednostu opiové režie v nizozemské Indii,
 p. J.G. SCHEURER-a, člena druhé komory generálních stavů,
 p. W.G. van WETTUM-a, inspektora opiové režie v nizozemské Indii,

JEHO CÍSAŘSKÉ VELIČENSTVO ŠACH PERSKÝ:
 Mirzu MAHMOUD-a KHAN-a, tajemníka perského vyslanectví v Haagu,

PRESIDENT REPUBLIKY PORTUGALSKÉ:
 Jeho Excelenci p. A.M. BARTHOLOMEU-a FERREIRA-u,
 mimořádného vyslance a zplnomocněného ministra v Haagu,

JEHO VELIČENSTVO CAR VEŠKERÉ RUSI:
 Jeho Excelenci p. Alexandra SAVINSKY-ho, svého ceremoniáře, svého státního radu,
 svého mimořádného vyslance a zplnomocněného ministra ve Stockholmu,

JEHO VELIČENSTVO KRÁL SIAMSKÝ:
 Jeho Excelenci PHYA AKHARAJ-e VARADHARA-u, svého mimořádného vyslance
 a zplnomocněného ministra v Londýně, Haagu a Bruselu,
 p. Wm.J. ARCHER-a, C.M.G., svého vyslaneckého radu,
 kteřížto, složivše plné moci, které shledány v dobré a náležité formě, shodli se na tomto:

HLAVA I Surové opium

Definice: Výrazem „surové opium“ se rozumí:

šťáva samočinně ssedlá, vyrobená z makovic máku setého (*Papaver somniferum*), která nebyla dosud podrobena žádnému zpracování, vyjma takového, jež jest nutno k jejímu balení a dopravě.

Článek 1

Smluvní Mocnosti vydají zákony neb nařízení o kontrole výroby a obchodu surovým opiem, leč že by platné zákony a nařízení upravovaly již tuto věc.

Článek 2

Smluvní Mocnosti omezí počet měst, přístavů neb jiných míst, jimiž vývoz neb dovoz surového opia bude dovolen, přihlížejíce k rozdílům svým obchodních poměrů.

Článek 3

Smluvní Mocnosti učiní opatření:

- a) aby zabránily vývozu surového opia do zemí, které jeho dovoz zamezují, a
- b) aby kontrolovaly vývoz surového opia do zemí, které jeho dovoz omezují, leč že by platná opatření již upravovala tuto věc.

Článek 4

Smluvní Mocnosti vydají nařízení, aby na každém balíku, který obsahuje surové opium a jest určen k vývozu, byl označen jeho obsah, pokud váha jeho převyšuje 5 kilogramů.

Článek 5

Smluvní Mocnosti dovolí dovoz a vývoz surového opia pouze osobám řádně oprávněným.

HLAVA II Zpracované opium

Definice: Výrazem „zpracované opium“ se rozumí:

Tovary vyrobené ze surového opia řadou zvláštních pochodů, a to zvláště rozpouštěním, odpařováním, pražením a kvašením, jež mají za účel přeměnit je ve výtažek způsobilý k spotřebě.

Zpracované opium zahrnuje škváry a veškeré zbytky opia vykouřeného.

Článek 6

Smluvní Mocnosti učiní opatření, aby výroba, vnitřní obchod a požívání zpracovaného opia bylo postupně a účinně potlačeno, pokud dovolují různé poměry té které země, leč by platná opatření již upravovala tuto věc.

Článek 7

Smluvní Mocnosti zamezí dovoz a vývoz zpracovaného opia, avšak ty, které nejsou dosud hotovy okamžitě zameziti jeho vývoz, učiní tak ihned, jak jim bude možno.

Článek 8

Smluvní Mocnosti, jež nejsou dosud hotovy zameziti okamžitě vývoz zpracovaného opia:

- a) omezí počet měst, přístavů neb jiných míst, jimiž vývoz zpracovávaného opia může se díti,
- b) zamezí vývoz zpracovaného opia do zemí, které dovoz nyní zakazují neb později snad tak učiní,
- c) zakáží prozatím zasílání zpracovaného opia do země, jež si přeje dovoz jeho omeziti, leč by vývozce podrobil se nařízením země dovozní,
- d) učiní opatření, aby každý balík, který je vyvážen a obsahuje zpracované opium, měl zvláštní označení svého obsahu,
- e) dovolí vývoz zpracovaného opia jen osobám zvláště oprávněným.

HLAVA III

Opium medicínální, morfium, kokain atd

Definice: Výrazem „opium medicínální“ se rozumí:

Surové opium, které bylo zahřáto na 60 °C a obsahuje aspoň 10 % morfia, ať se nalézá v prášku nebo v krystalech, ať smíšeno s neutrálními látkami.

Výrazem „morfium“ se rozumí:

Hlavní alkaloid opia s chemickým vzorcem C₁₇ H₁₇ NO₃.

Výrazem „kokain“ se rozumí:

Hlavní alkaloid listů Erythoxylon Coca se vzorcem C₁₇ H₂₁ NO₄.

Výrazem „heroin“ se rozumí:

Diacetyl morfia s chemickým vzorcem C₂₁ H₂₃ NO₅.

Článek 9

Smluvní Mocnosti vydají zákony neb nařízení o lékárenství tak, aby výroba, prodej a užívání morfia, kokainu a jejich solí bylo omezeno výlučně na potřeby lékařské a zákonné, leč by platné zákony neb nařízení již upravovaly tuto věc. Budou spolupracovati mezi sebou, aby užívání těchto drog k jakémukoli jinému účelu bylo zabráněno.

Článek 10

Smluvní Mocnosti se vynasnaží, aby kontrolovaly neb daly kontrolovati všechny ty, kdož vyrábějí, dovážejí, prodávají, rozdělují a vyvážejí morfium, kokain a jejich soli, jakož i budovy, kde tyto osoby provozují tuto výrobu neb obchod.

Za tím účelem smluvní Mocnosti se vynasnaží zavést neb dáti zavést následující opatření, leč by platná opatření již upravovala tuto věc:

- a) omeziti výrobu morfia, kokainu a jejich solí výlučně na podniky a místnosti, které k tomu cíli budou oprávněny nebo míti v patrnosti podniky a místnosti, kde tyto drogy se vyrábějí, a vésti jich rejstřík,
- b) vyžadovati, aby všichni ti, kdož vyrábějí, dovážejí, prodávají, rozdělují a vyvážejí morfium, kokain a jejich soli, byli opatřeni oprávněním nebo dovolením k provozování těchto činností, nebo aby o nich učinili úřední prohlášení před příslušnými úřady,
- c) vyžadovati od těchto osob, aby ve svých knihách vedly seznamy o vyrobeném, prodaném neb jinak postoupeném a vyvezeném množství morfia, kokainu a jich solí. Toto pravidlo nemusí se nutně vztahovati na předpisy lékařské a na prodeje od lékárníků řádně oprávněných.

Článek 11

Smluvní Mocnosti učiní opatření, aby zamezily ve svém vnitřním obchodu každé převádění morfia, kokainu a jich solí na všechny osoby neoprávněné, leč by platná opatření již upravovala tuto věc.

Článek 12

Smluvní Mocnosti přihlížejíce k různosti poměrů se vynasnaží dovoz morfia, kokainu a jich solí omeziti na osoby oprávněné.

Článek 13

Smluvní Mocnosti se vynasnaží zavést nebo dáti zavést opatření, aby vývoz morfia, kokainu a jich solí

z jejich zemí, držav, osad a území najatých do zemí, držav, osad a území najatých ostatních smluvních Mocností nebyl provozován, leč s určením pro osoby, které obdržely oprávnění nebo dovolení podle zákonů nebo nařízení země dovozní.

Článek 14

Smluvní Mocnosti použijí zákonů a nařízení o výrobě, dovozu, prodeji nebo vývozu morfia, kokainu a jich solí na:

- a) opium medicínální,
- b) všechny přípravky (officinální nebo neofficinální, zahrnuje v tom i prostředky zvané antiopium) obsahující více než 0,2 % morfia nebo více než 0,1 % kokainu,
- c) heroin, jeho soli a přípravky obsahující více než 0,1 % heroinu,
- d) každý nový derivát morfia, kokainu neb jich solí nebo na každý jiný alkaloid opia, který by mohl podle všeobecně uznaných vědeckých výzkumů sloužiti k obdobnému zneužívání a míti za následek tytéž škodné účinky.

HLAVA IV

Článek 15

Smluvní Mocnosti, které mají smlouvy s Čínou (Treaty Powers), učiní v souhlase s vládou čínskou nutná opatření, aby bylo zabráněno podloudnému dovozu surového a zpracovaného opia, morfia, kokainu a jich solí, jakož i látek dotčených v článku 14. této konvence, jak do území čínského, tak do jejich osad na Dálném Východě a do najatých území, jež v Číně drží. Vláda čínská učiní se své strany obdobná opatření, aby potlačila podloudný vývoz opia a ostatních látek výše dotčených z Číny do cizích osad a území najatých.

Článek 16

Čínská vláda vyhlásí lékárnické zákony pro své poddané, upravující prodej a rozdělování morfia, kokainu a jich solí i látek dotčených v článku 14. této konvence, a oznámí tyto zákony vládám, které mají s Čínou smlouvy, prostřednictvím jich diplomatických zástupců v Pekingu. Smluvní Mocnosti, které mají s Čínou smlouvy, tyto zákony prozkoumají, a shledají-li je přijatelnými, učiní opatření nutná k tomu, aby jich bylo použito na jejich státní občany v Číně.

Článek 17

Smluvní Mocnosti, které mají s Čínou smlouvy, přikročí k zavedení opatření nutných k obmezení a kontrole zvyklosti kouřiti opia v jejich územích najatých „settlementech“ a koncesích v Číně a k potlačení *pari passu* s vládou čínskou kuřáren opia neb podobných podniků, které snad tam posud jsou, a k zamezení požívání opia v zábavných veřejných domech.

Článek 18

Smluvní Mocnosti, které mají s Čínou smlouvy, zavedou *pari passu* s efektivními opatřeními, která učiní za tímž účelem vláda čínská, efektivní opatření, aby postupně byl snížen počet prodejen surového i zpracovaného opia, které snad dosud jsou v jejich najatých územích, „settlementech“ a koncesích v Číně. Zavedou účinná opatření k obmezení a kontrole drobného obchodu opiem na územích najatých v „settlementech“ a koncesích, leč by platná opatření již upravovala tuto věc.

Článek 19

Smluvní Mocnosti, které mají v Číně poštovní úřady, zavedou účinná opatření, aby byl zakázán nezákonný dovoz opia ať surového, ať zpracovaného, morfia, kokainu a jich solí i ostatních látek, jež má na zřeteli článek 14. této konvence, do Číny ve formě poštovních balíčků, jakož nezákonné zasilání těchto látek z jednoho místa v Číně do druhého prostřednictvím těchto úřadů.

HLAVA V

Článek 20

Smluvní Mocnosti budou zkoumati, zda možno vydati zákony neb nařízení, které by stíhaly tresty nezákonné držení surového neb zpracovaného opia, morfia, kokainu a jich solí, leč by platné zákony neb nařízení již upravovaly tuto věc.

Článek 21

Smluvní Mocnosti si budou sdělovat prostřednictvím nizozemského ministerstva zahraničních věcí:

- a) texty platných správních zákonů a nařízení o věcech dotčených v této konvenci, neb texty zákonů a nařízení vydaných podle jejích ustanovení,
- b) statistické zprávy o obchodu surovým a zpracovaným opiem, morfiem, kokainem a jich solmi, jakož i o obchod ostatními drogami aneb jich solmi, aneb přípravky, jež má na zřeteli tato konvence.

Tyto statistiky budou poskytnuty se všemi možnými podrobnostmi a v době co možno nejkratší.

HLAVA VI

Závěrečná ustanovení

Článek 22

Mocnosti na konferenci nezastoupené budou připuštěny k podpisu této konvence.

Za tím účelem vyzve nizozemská vláda ihned po podepsání konvence plnomocníky Mocností, které se konference zúčastnily, všechny evropské a americké mocnosti na konferenci nezastoupené, totiž:

Republiku argentinskou, Rakousko-Uhersko, Belgii, Bolívii, Brasilii, Bulharsko, Chili, Kolumbii, Kosta-Riku, Republiku kubánskou, Dánsko, Republiku dominickou, Republiku ecuadorskou, Španělsko, Řecko, Guatemala, Republiku Haiti, Honduras, Lucembursko, Mexiko, Černou Horu, Nicaragu, Norsko, Panamu, Paraguay, Peru, Rumunsko, Salvador, Srbsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Uruguay, Spojené státy venezuelské, aby jmenovaly delegáta s plnou mocí, který by v Haagu podepsal tuto konvenci.

Konvence bude opatřena těmito podpisy pomocí „signatárního protokolu Mocností na konferenci nezastoupených“, který bude připojen za podpisy Mocností zastoupených a bude udávati datum toho kterého podpisu. Nizozemská vláda podá každý měsíc všem signatárním Mocnostem zprávu o každém dodatečném podpisu.

Článek 23

Až všechny Mocnosti, jak za sebe, tak za své državy, osady, protektoráty a území najatá, podepíší konvenci neb protokol výše zmíněný, vláda nizozemská vyzve všechny Mocnosti, aby ratifikovaly tuto konvenci spolu s tímto protokolem.

V případě, že do 31. prosince 1912 nedojde k podpisu ode všech Mocností vyzvaných, nizozemská vláda vyzve ihned Mocnosti, které do tohoto dne podepsaly, aby jmenovaly zástupce, kteří by v Haagu přikročili k prozkoumání možnosti, zda přes to lze složit jejich ratifikace.

K ratifikaci dojde ve lhůtě co nejkratší a bude složena v Haagu v ministerstvu zahraničních věcí.

Nizozemská vláda uvědomí signatární Mocnosti každý měsíc o ratifikacích, které v mezičase byla obdržena.

Jakmile vláda nizozemská obdrží ratifikace všech signatárních Mocností, jak za ně, tak i za jich osady, državy, protektoráty a území najatá, oznámí všem Mocnostem, které konvenci ratifikovaly, den, kdy přijala poslední z těchto ratifikačních listin.

Článek 24

Tato konvence nabude platnosti za tři měsíce po dni uvedení v notifikaci nizozemské vlády, o níž je řeč v posledním odstavci předcházejícího článku.

Pokud jde o zákony, nařízení a jiná opatření, o nichž se mluví v této konvenci, osnovy k tomu potřebné budou vypracovány nejpozději do šesti měsíců po tom, co tato konvence nabude platnosti. Pokud se týče zákonů, budou tyto předloženy vládami jich parlamentům neb zákonodárným sborům v téže lhůtě šestiměsíční a v každém případě v prvním zasedání po uplynutí této lhůty.

O dni, jímž tyto zákony, nařízení neb opatření nabudou platnosti, smluvní Mocnosti se dohodnou na návrh nizozemské vlády.

Vzniknou-li pochybnosti týkající se ratifikace této konvence nebo zákonů, nařízení a opatření, jež má na zřeteli, vláda nizozemská vyzve všechny smluvní Mocnosti, aby jmenovaly zástupce, kteří by se shromáždili v Haagu za účelem docílení okamžité dohody o těchto otázkách, pokud jich nelze rozhodnouti jiným způsobem.

Článek 25

V případě, že některá ze smluvních Mocností bude chtít vypovědět tuto konvenci, bude tato výpověď notifikována písemně vládě nizozemské, která ihned zašle ověřený shodný opis notifikace všem ostatním Mocnostem s udáním dne, kdy ji obdržela.

Výpověď bude účinkovati pouze vzhledem k Mocnosti, která ji notifikovala, a teprve za rok po té, co její notifikace došla vlády nizozemské.

Tomu na věru vybavili zplnomocněnci tuto konvenci svými podpisy.

Dáno v Haagu dne 23. ledna roku tisícího devítistého dvanáctého v jediném exempláři, který zůstane uložen

v archivu nizozemské vlády a jehož ověřené shodné opisy budou odevzdány diplomatickou cestou všem Mocnostem zastoupeným na konferenci.

Za Německo:

F. VON MULLER,
DELBRUCK,
GRUNENWALD.

Za Spojené státy americké:

CHARLES H. BRENT,
HAMILTON WRIGHT,
HENRI J. FINGER.

Za Čínu:

LIANG CHENG.

Za Francii:

H. BRENIER.

S výhradou eventuelní oddělené a zvláštní ratifikace neb výpovědi, pokud jde o francouzské protektoráty.

Za Velkou Británii:

W.S. MEYER,
W.G. MAX MULLER,
WILLIAM JOB COLLINS.

S výhradou tohoto prohlášení: Články této konvence, bude-li ratifikována vládou Jeho britského Veličenstva, budou platiti pro císařství britské Indie, pro Ceylon, pro Straits settlements, pro Hong Kong a Wei-Hai-wei v každém směru stejně jako pro Spojené království Velké Británie a Irska, avšak Vláda jeho britského Veličenstva si vyhrazuje právo odděleně podepsati neb vypověděti řečenou konvenci jménem kteréhokoli dominia, osady příslušenství neb protektorátu Jeho Veličenstva s výjimkou těch, které byly blíže určeny.

Za Itálii:

G.DE LA TOUR CALVELLO.

Za Japonsko:

AIMARO SATO,
TOMOE TAKAGI,
KOTARO NISHIZAKI.

Za Nizozemsko:

J.T. CREMER,
C.TH. VAN DEVENTER,
A.A. DE JONGH,
J.G. SCHEURER.

Za Persii:

MIRZA MAHMOUD KHAN.

S výhradou článků 15, 16, 17, 18 a 19 (ježto Persie nemá smlouvy s Čínou) a odstavce a) článku 3.

Za Portugalsko:

ANTONIO MARIA BARTHOLOMEU FERREIRA.

Za Rusko:

A. SAVINSKY.

Za Siam:

AKHARAJ VARADHARA,
WM.J. ARCHER.

S výhradou článků 15, 16, 17, 18 a 19, ježto Siam nemá smlouvy s Čínou.

SIGNATÁRNÍ PROTOKOL MOCNOSTÍ NA KONFERENCI NEZASTOUPENÝCH.

Za Kosta-Riku:

Manuel M. de Peralta, 25. dubna 1912.

Za Mexiko:

F. Gamgoa, 15. května 1912.

Za Guatemalu:

José M. Lardizabal, 17. června 1912.

Za Belgie:

Alb. Fallon, 18. června 1912.

S výhradou přístupu neb výpovědi, pokud se týče belgického Konga.

Za Lucembursko:

Alb. Fallon, 18. června 1912.

Za Panamu:

J.A. Jimenez, 19. června 1912.

Za Ecuador:

Victor M. Rendon, 2. července 1912.

Za Honduras:

Jalhay, 5. července 1912.

Za Salvador:

Arturo R. Avila, 30. července 1912.

Za Haiti:

Dr. A. Riboul de Pescay, 21. srpna 1912.

Za Venezuelu:

Santos A. Dominici, 10. září 1912.

Za Brazílii:

Graca Aranha, 16. října 1912.

Za Argentinu:

Allejandro Guesalaga, 17. října 1912.

Za Španělsko:

José de la Rica y Calvo, 23. října 1912.

Za Republiku dominickou:

Eliseo Grullon, 12. listopadu 1912.

Za Paraguay:

Enrique Oostendorp, 14. prosince 1912.

Za Dánsko:

J.G. de Grovenkop Castenskjold, za Dánsko, Island a dánské Antilly 17. prosince 1912.

Za Kolumbii:

Ignacio Gutierrez-Ponce, 15. ledna 1913.

S výhradou schválení zákonodárným sborem kolumbijským

Za Republiku kubánskou:

Arturo Padro, 8. května 1913.

Za Bolívii:

Macario Pinila, 4. června 1913.

Za Chili:

Jorge Huneeus, 2. července 1913.

Za Nicaragu:

Simon Planas Suarez, 18. července 1913.

Za Peru:

Manuel Alvarez Calderon, 24. července 1913.

Za Švédsko:

F. de Klercker, 27. srpna 1913.

S výhradou tohoto prohlášení: Protože opium se ve Švédsku nevyrábí, spokojí se švédská vláda prozatím tím, že zabráni dovozu připravovaného opia, ale současně prohlašuje, že je ochotna učiniti opatření zmíněná v článku 8 konvence, ukáže-li se to dle zkušenosti výhodným.

Za Norsko:

G.F. Hagerup, 2. září 1913.

Konvence tato se vyhláší s tím, že vzhledem k ustanovení článku 295 mírové smlouvy versailleské a obdobným ustanovením ostatních smluv mírových její ratifikaci jménem republiky Československé nahradila ve všech směrech československá ratifikace mírové smlouvy versailleské.

Mezinárodní působnosti pro republiku Československou nabyla tudíž předmětná konvence přes ustanovení svých článků 23 a 24 již 10. ledna 1920.

Konvence nabyla krom toho až dosud působnosti v těchto státech: Německu, Spojených státech, Rakousku, Belgii, Bolivii, Bulharsku, Číně, Kubě, Dánsku a Islandě, Ecuadoru, Španělsku, Francii, Velké Británii s většinou dominií, Řecku, Guatemale, Haiti, Hondurasu, Maďarsku, Itálii, Japonsku, Libérii, Norsku, Nicaragui, Panamě, Nizozemsku, Peru, Polsku, Portugalsku, Rumunsku, státě srbsko-chorvatsko-slovinském, Siamu, Švédsku a Uruguay.

T. G. Masaryk v. r.
Dr. Beneš v.r.

128.

Zákon ze dne 29.května 1923

o provádění Mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod čís. 159 Sb.z. a n. z roku 1922.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1

Úřednímu doзору podrobují se výroba, dovoz, prodej, rozdělování a vývoz těchto látek:

Surové opium, opium medicínské, morfium, kokain, všechny přípravky (officinální nebo neoficinální, zahrnuje v to i prostředky zvané antiopium) obsahující více než 0,2% morfia nebo více než 0,1% kokainu, heroin, jeho soli a přípravky obsahující více než 0,1% heroinu, každý nový derivát morfia, kokainu nebo jejich soli, nebo každý jiný alkaloid opia, nebo vůbec kterýkoli jiný přípravek vyhlášený ministerstvem veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy v dohodě s ministerstvem průmyslu, obchodu a živností, který by mohl podle všeobecně uznaných vědeckých výzkumů sloužit k obdobnému zneužívání a mít za následek tytéž škodné účinky.

§ 2

Výroba, dovoz, prodej, rozdělování, požívání a vývoz „zpracovaného opia“, jakož i škvarů a veškerých zbytků opia vykouřeného jsou zakázány.

§ 3

Výroba, dovoz, prodej, rozdělování a výroba látek uvedených v § 1 jsou vyhrazeny jen osobám a podnikům podle platných předpisů k tomu oprávněným.

Osobám a podnikům těm ukládá se povinnost vésti ve svých knihách přesné záznamy o vyrobeném, dovezeném, prodaném neb jinak postoupeném a vyvezeném množství zmíněných látek.

Povinnost tato nevztahuje se však na předpisy lékařské a na prodeje lékárníků řádně oprávněných.

§ 4

Povolání k dovozu, vývozu látek uvedených v § 1 udílí, pokud bude trvati státní kontrola dovozu, vývozu a průvozu po rozumu zákona ze dne 19. ledna 1922, č. 25 Sb.z. a n., resp. ze dne 24. června 1920, č. 418 Sb. z. a n. a vládního nařízení ze dne 13. července 1920, č. 442 Sb. z. a n., ministerstvo průmyslu, obchodu a živností v dohodě s ministerstvem veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy.

Po zrušení zmíněné státní kontroly udělovati bude tato povolení ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy na zvláštní žádost osob k obchodu se zmíněnými látkami oprávněných a vydá žadatelům k tomu cíli zvláštní osvědčení.

Jiné dosavadní předpisy o dovozu a vývozu vztahující se na látky uvedené v § 1, se zrušují.

§ 5

Vývoz látek uvedených v § 1 do zemí, držav, osad a území najatých ostatních smluvních Mocností může býti připuštěn pouze s určením pro osoby, které obdržely oprávnění nebo povolení podle zákonů a nařízení země dovozní.

§ 6

Způsob doзору (§ 1) a vedení seznamů (§ 3), dále způsob označení surového opia určeného k vývozu a určení míst, jimiž vývoz a dovoz surového opia jest dovolen, budou stanoveny nařízením.

Výměnu zpráv s ostatními smluvními Mocnostmi podle ustanovení konvence (čl. 13, odst. 2, čl. 21) opatří ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy obvyklým způsobem.

§ 7

Přestupky tohoto zákona, pokud nespádají pod ustanovení lékárnického zákona ze dne 18. prosince 1906, č. 5 ř. z. z roku 1907, resp. pod ustanovení odd. XVI. části I, zák. čl. XIV. z roku 1876 o úpravě zdravotnictví trestají se politickými úřady (administrativní policejními vrchnostmi) I. stolice pokutou až do 20.000 Kč. Pokuty plynou do státní pokladny. Při nedobytnosti budiž peněžitá pokuta přeměněna v přiměřený trest na svobodě až do 3 měsíců.

Jde-li o živnostníka, může býti, opakuje-li se přestupek, vysloveno odnětí živnostenského oprávnění po rozumu živnostenského řádu (zákona).

§ 8

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení. Jeho provedením pověřuje se ministr veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy v dohodě se zúčastněnými ministry průmyslu, obchodu a živností a financí.

T. G. Masaryk v. r.

Švehla v. r.

Šrámek v.r.

147.

Vládní nařízení

ze dne 18.června 1925

jimž se provádí zákon o mezinárodní opiové konvenci.

Vláda republiky Československé nařizuje podle §u 6 zákona ze dne 29. května 1923 č. 128 Sb. z. a n., o provádění mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod č. 159 Sb. z. a n. z roku 1922.

§ 1

Dozor na výrobu, dovoz, prodej, rozdělování a vývoz látek uvedených v §u 1 zák.č. 128/1923 Sb. z. a n., o provádění mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod č. 159 Sb. z. a n. z r. 1922, provádějí úřední lékaři politického úřadu I. stolice, ve městech se zvláštním statutem a v městech se zřízeným magistrátem na Slovensku a v Podkarpatské Rusi lékaři úřadu obstarávajících v I. stolici výkon zdravotní služby (§ 26 zák. č. 236/1922 Sb. z. a n.).

§ 2

(1) Úřední lékaři (§ 1) jsou povinni alespoň jednou do roka prohlédnouti provozovací místnosti osob a podniků, zabývajících se výrobou, dovozem, prodejem, rozdělováním a vývozem látek, uvedených v §u 1 zák. č. 128/1923 Sb. z. a n.

(2) Při těchto prohlídkách zjistiti jest zda osoby a podniky ty mají příslušné oprávnění, odpovídají-li místnosti provozovací svým zařízením zdravotním požadavkům, je-li zboží vhodně uloženo a označeno, jakož i jsou-li záznamy o zboží (§ 3 tohoto nařízení) řádně vedeny.

(3) Případné závady a nedostatky jest vytknouti a přihlédnouti k jich nápravě.

§ 3

(1) Osoby a podniky, které vyrábějí, dovážejí, prodávají, rozdělují a vyvážejí látky uvedené v §u 1 zák.č. 128/1923 Sb. z. a n. jsou povinny o této své činnosti vésti ve svých knihách přesné záznamy.

(2) V těchto záznamech jest uvést: množství zboží, jež jest na skladě, množství přijatého, zpracovaného, prodaného nebo jinak postoupeného a vyvezeného zboží s příslušným datem a to pro každou látku zvlášť.

(3) V záznamech uvést jest při každé položce též jméno druhé strany účastněné (prodávajícího, dovozce, kupce, příjematele).

(4) Povinnost vésti záznamy nevztahuje se na prodej v lékárnách na lékařské předpisy.

§ 4

(1) V žádostech o povolení k vývozu nebo dovozu (§ 4 zák. č. 128/1923 Sb. z. a n.) jest uvést: jméno, povolání a adresu žadatelovu, průkaz živnostenského nebo lékárnického oprávnění, vědecké pojmenování látek, jež mají býti dovezeny nebo vyvezeny, a jich množství v gramech.

(2) Při dovozu uvést jest též účel, za kterým se látky dovážejí.

- (3) Dále v žádosti udati jest zemi dovozu nebo vývozu a jméno prodávajícího nebo objedávajícího.
 (4) Při vývozu připojit jest k žádosti potvrzení příslušného cizozemského úřadu, že příjemce jest oprávněn k dovozu.

§ 5

- (1) Vývoz surového opia ve množství nejvýše 5 kg, jakož i dovoz a vývoz ostatních látek vyjmenovaných v §u 1 zák. č. 128/1923 Sb. z. a n. jest dovolen všemi hlavními celními úřady.
 (2) Vývoz surového opia ve množství přesahujícím 5 kg dovolen jest pouze těmito místy: Č. Velenice, Cheb, Podmokly-Děčín, Břeclava, Opava, Petrovice, Bohumín, Bratislava, Parkáň-Nana a Kiralyhaza.
 (3) Dovozy surového opia dovolen jest pouze těmito místy: Praha, Č. Velenice, Cheb, Podmokly-Děčín, Liberec, Brno, Břeclava, Opava, Bohumín, Bratislava, Parkáň-Nana a Kiralyhaza.
 (4) Každý balík, který obsahuje surové opium a jest určen k vývozu a jehož váha přesahuje 5 kg, musí býti označen nápisem: „Surové opium“ v písmenech provedených červenou barvou a nejméně 3 cm vysokých.

§ 6

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem vyhlášení. Jeho provedením pověřuje se ministr veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy v dohodě se současnými ministry průmyslu, obchodu a živností a financí.

Švehla v. r.

Dr. Beneš v. r. Novák v. r.

Malypetr v. r. Stříbrný v. r.

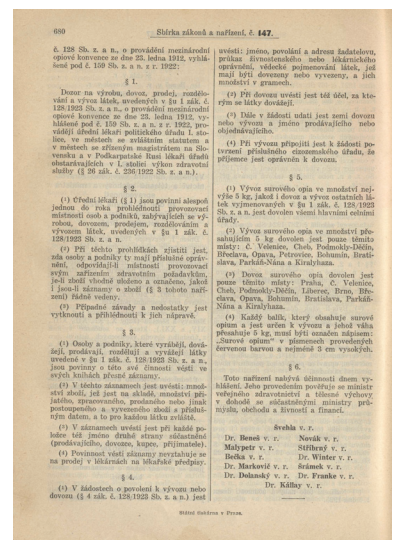
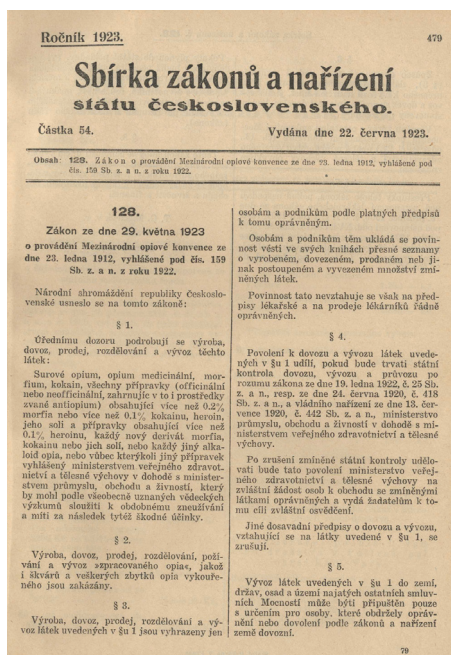
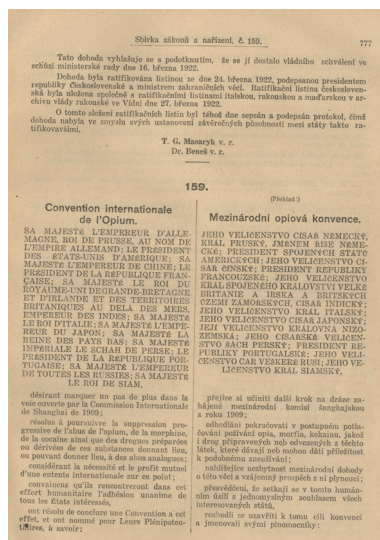
Bečka v. r. Dr. Winter v. r.

Dr. Markovič v. r. Šrámek v. r.

Dr. Dolanský v. r. Dr. Franke v. r.

Dr. Kallay v. r.

Miloš Vaněček, Lenka Šubrtová NPC

BOJ PROTI UŽÍVÁNÍ OMAMNÝCH PROSTŘEDKŮ U NÁS A V AMERICE

Používání omamných prostředků, jmenovitě opia, morfia a kokainu, bylo v kulturních státech západních před válkou jen řídkým jevem. Ve východních zemích bujelo toto zlo již od dávných dob a bylo to zejména narkotikum známé pode jménem „hašiš“, jehož užívání rozšířilo se téměř v celém světě mohamedánském. Kromě hašiši holdovali tamější obyvatelé i požívání jiných omamných jedů, zejména opia a morfia. Zhoubné následky takového opojného požívání na zdraví lidské byly již tehdy známy a proto počaly úřady proti tomuto zlu postupovati. V Egyptě to byli zejména kalifové, kteří požívače trestali i tresty tělesnými. Kromě toho byly v jedné době veškeré zahrady, v nichž pěstovány byly rostliny používané k výrobě omamných prostředků, z úředního nařízení pustošeny. Těmto opatřením nepodařilo se však toto hluboce zakořeněné zlo vymýtit, nýbrž jen omeziti. Ze zemí východních bylo toto zlo zavlečeno i na západ. Počátkem 20. století počínají si již zhoubných následků požívání těchto omamných prostředků všimati i vlády států západních, až konečně po dlouhých průtazích dochází v roce 1909 ke svolání mezinárodní komise Šanghajské, kde byla ujednána různá ustanovení čelící k zamezení tohoto zla.

Dalším krokem k postupnému potlačování požívání opia, morfia a kokainu, jakož i jiných drog připravovaných nebo odvozených z látek, které dávají nebo mohou dáti příležitost k podobnému zneužívání, bylo rozhodnutí několika států svolati do Haagu novou světovou konferenci, na kteréž dne 23. ledna 1912 byla ujednána pro mezinárodní boj proti požívání těchto narkotik t. zv. „mezinárodní opiová konvence“.

Po vypuknutí světové války i v dobách poválečných užívalo se opojných prostředků téměř po celém světě. Různými strastmi, které přináší sebou válka, vyvolávána byla u mnohých jednotlivců duševní rozháranost, ve které i lidé inteligentní hledají prostředek, který by je alespoň na chvíli zbavil životních trampot, a sahali v takových stavech rozpoložení myslí k opojným prostředkům netušíce ani, že i jediným požitím jich vydávají se nebezpečí státi se jeho otroky.

Nejrozšířenějším opojným prostředkem je za našich dob kokain, jehož se užívá hlavně šňupáním kokainového prášku, řídčeji již šňupáním koncentrovanějších roztoků. U osoby, která dosud tohoto omamného prostředku neznala, je potřebí vždy delší doby, nežli se dostaví u ní po požití opojení. U lidí již

tomu navyklých postačují již k dosažení účelu toho dávky menší. Účinky kokainu jsou velmi záluďné; po dosažení příjemných pocitů a živé obraznosti dostavuje se později celková zmalátnělost a konečně i hluboký spánek. Osoba tomuto moru propadnuvší je pro další svůj život ztracena, nenastane-li včas odborné léčení v sanatoři anebo i v ústavu choromyslných.

Ratifikaci shora zmíněné opiové konvence Haagské jménem RČS nahradila vzhledem k ustanovením mírové smlouvy Versaillské československá ratifikace mírové smlouvy Versaillské. Mezinárodní působnost pro RČS nabyla tako konvence teprve dne 10. ledna 1920. Kromě naší republiky nabyla konvence ta působnosti ještě v těchto státech: Německu, Spojených státech amerických, Rakousku, Belgii, Bolivii, Brailii, Bulharsku, Číně, Kubě, Dánsku, Islandě, Ecuadoru, Španělsku, Francii, Velké Britanii, Řecku, Guatemale, Hondurasu, Maďarsku, Itálii, Japonsku, Liberii, Norsku, Nicaragui, Panamě, Nizozemsku, Peru, Portugalsku, Polsku, Rumunsku, Jugoslavii, Siamu, Švédsku a Uruquai.

K této konferenci vydán byl pak v Československu teprve dne 18. června 1925 prováděcí zákon, podle něhož dozor na výrobu, dovoz, prodej, rozdělování a vývoz látek omamných svěřen byl úředním lékařům politických úřadů prvé instance. Za účelem účinného potírání nedovoleného obchodu s narkotiky zřízeny byly pak v jednotlivých zemích zvláštní úřední úřady – v Československu ústředna pro potírání nedovoleného obchodu s omamnými prostředky u policejního ředitelství v Praze – která vede příslušná statistická data a přijímá zprávy o všech závadných případech, které jí dodávají jsou povinni všichni úřední lékaři, pověřeni dozorem nad omamnými látkami.

Ač prováděcí ustanovení Haagské úmluvy přinesla na poli tom dobré výsledky, přec bylo konstatováno, že podloudnictví a zneužívání omamných látek v úmluvě uvedených pokračuje ve velké míře a že toto může býti potlačeno jen účinným zmenšením pěstění a výroby těchto látek a bedlivějším dohledem na mezinárodní obchod. K tomu účelu byla svolána do Ženevy druhá opiová konference, která 19. února 1925 ujednala zvláštní konvenci, stanovící doplňující ustanovení pro účinné potírání svrchu zmíněného zla. Podle této konvence zavázal se každý smluvní stát, že bude stíhati přiměřenými tresty porušení zákonů a nařízení, jež se vztahují na provádění ustanovení této úmluvy a zavazuje se zavéstí zákonodárná opatření; státy pak oznámí si navzájem prostřednictvím

generálního sekretáře Společnosti Národů svoje zákony a nařízení. Spory, které by vznikly mezi smluvními státy o výklad nebo provádění úmluvy a které by nemohly být řešeny cestou diplomatickou, mohou sporné státy před jakýmkoliv řízením soudním neb rozhodčím předložit za účelem dobrého zdání technickému orgánu, který určí Rada Společnosti Národů. Nepodaří-li se spor takový rozřešit na základě dobrého zdání tohoto technického orgánu, bude spor vznesen k žádosti jednoho ze smluvních států na stálý dvůr Mezinárodní spravedlnosti.

Úmluvou touto stanoveno též „stálé úřední komitě“, skládající se z 8 členů, jmenovaných na 5 let Radou S.N., které shromažďuje zprávy smluvními státy jemu dodávané a dohlíží vůbec na pohyb mezinárodního obchodu. Jestliže komitě to na základě jemu dodaných zpráv sezná, že určitá země shromažďuje přílišné množství látky uvedené v této úmluvě a hrozí takto se stát střediskem obchodu, může žádat prostřednictvím generálního sekretáře S.N. dotčenou zemi o vysvětlení. Není-li toto vysvětlení dostatečným, upozorní toto komitě na to všechny smluvní státy i Radu S.N.

Tato Ženevská úmluva byla ratifikována tak RČS. kromě ní ji ratifikovala Velká Británie, Austrálie, Jihoafrická Unie, Nový Zéland, Indie, Sudan, Portugalsko, Salvador, Bulharsko, Polsko, Gdansk, Francie; přistoupily k ní Egypt, Rumunsko, San Marino, Monaco, Bolivie a jiné.

Američtí zástupci na světové konferenci proti užívání narkotik, která se konala v Pensylvanii dne 9. července 1925, hledí účelu vytknutého dosáhnouti jmenovitě co možná největším rozšířením tištěných brožur, které pojednávají o výchově směřující proti užívání omamných prostředků. V brožurě té uvádějí, že užívání prostředků těch stalo se světovým problémem a ohrožuje veškeré končiny světa. Nebezpečí to znepokojuje i Ameriku. Řešení tohoto obtížného problému musí se v prvé řadě obracet na pole výchovy. Ke spolupráci jsou vyzvána ministerstva, zdravotní sekce, tisk, představení obcí, pokud se týče příslušných publikací k pořádání shromáždění, církve, pokud jde o nedělní bohoslužby a informace lidu, místní organizace, rádiové vysílací stanice atd. Hlavní příčinou užívání těchto omamných prostředků je jejich nadbytečná výroba, která zejména v poslední dobou dosáhla svého vrcholu. Zločinné užívání narkotických prostředků, tj. osob, které těchto prostředků užívají za tím účelem, aby zločin spáchaly, tvoří národní břemeno, jež převyšuje 5.000.000.000 dolarů.

Nedovolený prodej omamných prostředků se zakládá na nevědomosti jedince a na nevědomosti společnosti, při čemž hlavní vinu nese tajnost tohoto prodeje. Tato tajnost podává ohromující fakta. Hnutí obzvláštní důležitosti nastalo, když bylo v New-Yorku dohlédací komitě nad prodejem omamných prostředků, které vykazuje veliké úspěchy. Zástupci svě-

tové konference ohledně výchovy směřující proti užívání omamných prostředků snaží se založit podobné komitě i v jiných zemích a končinách, a doufají, že ústřední kontrola bude zřízena ve Washingtonu, která vykoná v tomto směru jakousi národní přehlídku ještě před Londýnskou konferencí, která se bude konat v červenci 1931. Podle vzoru londýnské konference doufají vlivem této zaříditi podobné dohlédací komitě také v jiných zemích, při čemž by bylo ústředí pravděpodobně v Ženevě.

Zástupci ti zamýšlejí ku potlačení tohoto zla prosaditi ještě tyto plány: Požívači omamných prostředků zločinného typu mají být chováni v ústavech vydržovaných na státní útraty. Osoby, které nejsou zločinci, jsou však oddány požívání omamných prostředků a nejsou s to platiti za své léčení, mají být chováni v ústavech vydržovaných na státní útraty; budou ovšem odděleny od zločinných typů. Požívači zámožní budou léčení v soukromých ústavech k tomu cíli specializovaných. Politika a policejní ochrana nebude míti nic společného s těmito vládními ústavy.

V boji tom jest míti stále na zřeteli, že trvalá ochrana společnosti proti oddávání se požívání omamných prostředků musí spočívat ve výchově mládeže ve školách, v kolejích, nedělních školách a v klubech pro mladé muže a ženy. Při výchově mládeže bude zvláštní důraz kladen na to, jak nebezpečné jsou důsledky první dávky takového omamného prostředku.

Dalším prostředkem boje proti narkotikům bude vědecká a nikoliv prázdná propaganda velkých slov.

Rozesílaná tištěná brožura obsahuje pak výtažek z knihy Mayor Jannes J. Walker-a, která pod názvem „Náš zločinný problém“ pokládá oddávání se požívání narkotik za prokletí moderního lidstva a která ničí lidská individua v jejich útlém věku. Uvádí některé příklady a poukazuje na to, jak užívání kokainu a narkotik ničí fyzicky a demoralizuje. Osoby oddané užívání těchto narkotik možno pokládati za živoucí mrtvolu. Ve východních zemích tvoří osoby požívající narkotika desítky miliónů, v zemích západních pak stovky tisíců.

Zmíněná brožura obsahuje konečně pozvání k účasti na druhé světové konferenci protinarkotické, která se bude konat v druhém týdnu července 1931 v Londýně a která bude uspořádána pod vlajkou zdravého vývinu člověka. Zvou se k ní všichni lidé, muži i ženy dobré vůle, jakož i příslušné organizace a instituce. Výchova protinarkotická má být spásou veškerému lidstvu.

Z těchto zde jen stručně uvedených opatření vysvítá, že používání narkotik je rozšířeno po celém světě a že státy téměř celé zeměkoule proti tomuto zakořeněnému zlu bojují.

Policejní hlídka č. 19 ze dne 1. července 1930, str. 154, 155.

Policejní rada Josef Vaňásek, Praha

POUŽITÍ ZBRANĚ PŘÍSLUŠNÍKY ČETNICKÉHO SBORU II. DÍL

Na následujících řádcích Vám budou představeny další dva příběhy příslušníků četnického sboru, kteří byli okolnostmi donuceni ke krajním prostředkům k vynucení práva a pořádku – použití zbraně. Oba případy spojuje zásah četníků proti potulným cikánským tlupám, které kočovaly, tehdejší Československem. Popis případů byl zpracován podle hlášení velitelů četnických stanic exponovanému četnickému štábnímu důstojníkovi v Plzni, který prováděl další šetření a oznámení na vyšší místa četnické správy – četnickému zemskému velitelství v Praze.

Štěnovice 1922

Štěnovice jsou významnou obcí ležící asi 4 km jižně od Plzně. Historie obce se začala psát na přelomu 12. a 13. století, první písemná zmínka pochází ze století 14. Obec vždy byla hospodářským a správním centrem přilehlého okolí. Na počátku 20. století zde žilo ve 141 domech 1164 obyvatel¹⁾.

Četnická stanice Štěnovice podléhala cestou Zemského četnického velitelství pro Čechy četnickému oddělení v Plzni a okresnímu četnickému velitelství v Plzni. Mezi ČO a ZČV stál exponovaný četnický štábní důstojník v Plzni, v té době pplk. František Bazala. Okresním četnickým velitelem byl kpt. Alois Nápravník, velitelem četnického oddělení kpt. Jaroslav Motl. Četnická stanice ve Štěnovicích byla obsazena třemi četníky²⁾.

Dne 11. května 1922 byla z četnické stanice ve Štěnovicích, ve 14.00 hodin, vyslána hlídka, složená ze strážmistra Jana Křesťana a strážmistra Jaroslava Filipa II. Hlídka byla vyslána k obci Předenice, neboť v jejím okolí se podle zjištění četníků měla usadit cikánská tlupa. V Předenicích se hlídka dozvěděla, že tlupa se utábořila kdesi v lese, kde se říká „U Dubu“. Četníci se vydali do lesa a v 16.30 hodin utábořenou tlupu vypátrali. Po provedené kontrole byli v osobách zjištěni Václav Serýnek, nar. 1868, příslušný do Milčic, okres Poděbrady, Barbora Serýnková rozená Kůželková, nar. 1856, 25 let starý Josef Serýnek, Antonín Serýnek, narozený 1897 a Růžena Vitmanová, narozená roku 1903 v Malovicích, okres Tábor. Po provedené kontrole prohlásili četníci zjištěné osoby jménem zákona za zatčené. Velitel hlídky strážm. Křesťan nařídil strážm. Filipovi,

aby mladým cikánům Josefovi a Antonínu Serýnkovi přiložil svěřací řetízky. Sám zaujal s připravenou puškou postoj na ochranu řetízky příkládajícího strážm. Filipa. Ten si podle předpisu zavěsil pušku na levé rameno a připravil se přiložit svěřací řetízky. Ve chvíli, kdy strážm. Filip přikročil k Antonínu Serýnkovi, uchopil jeho bratr pušku strážm. Křesťana a vykřikl: „Ty fousku, od Tebe se svázat nenechám!“ a kopnul do nůše s nádobím, která udeřila strážm. Křesťana. Ve chvíli, kdy Josef Serýnek začal křičet, vzala Barbora Serýnková hrnec s vlažnou kávou a celý jej vylila strážm. Křesťanovi do obličeje. Potom ho chytila zezadu za opasek, aby mu znemožnila pronásledovat Josefa Serýnka, který začal utíkat směrem k obci Předenice. Strážm. Křesťan se za cikánem rozběhl asi patnáct kroků, kdy za sebou vlekl na opasku starou cikánku. Současně na Serýnka křičel: „Stůj nebo střelím!“ V tu chvíli se utíkající cikán zastavil asi ve vzdálenosti 35 kroků, sáhl do kapsy a čímsi namířil na četníka. Oba četníci dobře věděli, že tito cikáni bývají velice často ozbrojeni krátkou střelnou zbraní a pro výstřel nechodí daleko. Strážm. Křesťan nečekal a sám proti Serýnkovi ze své pušky vystřelil. Cikán se otočil a dal se na útěk. Další střelbu četník neriskoval, aby střela nezranila někoho z blízké vesnice, kam cikán prchal. Po výstřelu se pustila Barbora Serýnková četnickou opasku.

Když viděl Antonín Serýnek počínání svého bratra a své matky, vrazil rukama do strážmistra Filipa a dal se rovněž na útěk. Strážm. Filip jej chtěl pronásledovat, ale do cesty se mu postavila s rozpřaženými rukama Růžena Vitmanová. Četník ji odstrčil a začal cikána pronásledovat. Běžel za ním asi 80 metrů a vyzýval jej jménem zákona, aby zůstal stát. Když se vzdálenost mezi muži začala zkracovat, všiml si strážm. Filip, jak si Serýnek sahá do kapsy kabátu. Po krátké chvíli proti němu namířil krátkou zbraň. Strážm. Filip neváhal a vystřelil jako první. Po výstřelu začal cikán utíkat do lesa a strážm. Filip vystřelil ještě jednou. Další střelba a pronásledování již bylo neúčelné, protože Serýnek zmizel v lese mezi stromy. Po střelbě nebyly na místě zjištěny žádné stopy zranění a rovněž okamžité pátrání po uprchlých cikánech nemělo úspěch. Zbývající členové tlupy byli dodáni k okresnímu soudu v Dobrušce, Václav Serýnek pro potulku, Barbora Serýnková

¹⁾ <http://www.stenovice.cz>.

²⁾ Tomáš HERAJT, Exponovaný četnický štábní důstojník v Plzni v letech 1921 – 1929, in: Minulostí západočeského kraje XLII/2, Plzeň 2008, str. 592 – 601, Kalendář četnictva pro rok 1927, strana 182.

a Růžena Vítmanová pro veřejné násilí. Svědkem celého výjevu byl kovář Jakub Liška z Předenic, který jej pozoroval ze vzdálenosti asi 80 metrů. Po zvolání strážm. Křest'ana přiběhl četníkům na pomoc, ale když doběhl, byli oba cikáni na útěku a bylo i po střelbě.

Velitel četnického oddělení v Plzni kpt. Jaroslav Motl na základě šetření okresního četnického velitele vyhodnotil zákrok obou četníků jako oprávněný a průběh celé události, tedy postup před použitím zbraně, její použití a další konání, jako zcela v souladu s platnými předpisy. Strážm. Křest'an použil zbraň v nutné sebeobraně, neboť byl po zásahu vlašnou kávou dezorientován, a když viděl Serýnka, jak na něj míří střelnou zbraní, zcela oprávněně použil střelné zbraně proti útočníkovi jako první. Vzhledem k tomu, že Barbora Serýnková jej po výstřelu pustila, nebylo nutné použít zbraň i proti ní. Strážm. Filip použil střelné zbraně k zamezení útěku Antonína Serýnka, neboť ten byl znám, že chodí ozbrojen a zbraně neváhal použít a v tu chvíli nebylo jiného prostředku k jeho zadržení³).

Chotěšov 1925

Obec Chotěšov se nachází 18 km jihozápadně od Plzně. Nejstarší zmínka o obci pochází z roku 1115 a historie obce je úzce spjata se zdejším klášterem premonstrátek založeným kolem roku 1200 blahoslaveným Hroznatou. V moderních dějinách došlo k přeměně zemědělského rázu obce v průmyslový, a to vlivem nálezů ložisek kamenného uhlí v nedalekém Mantově. Další doly se nacházely v blízkém Zbůchu a Nýřanech⁴).

Četnická stanice Chotěšov podléhala cestou Zemského četnického velitelství pro Čechy četnickému oddělení v Plzni a okresnímu četnickému velitelství ve Stříbře. Mezi ČO a ZČV stál exponovaný četnický štábní důstojník v Plzni, v té době pplk. Bohdan Baťka. Okresním četnickým velitelem byl npor. výk. František Kalenský, velitelem četnického oddělení mjr. Josef Svoboda. Osazenstvo četnické stanice v Chotěšově tvořili tři četníci⁵).

5. července 1925 ve 24.00 hodin odešel strážmistr Josef Kulovaný, ze stanice Chotěšov na služební obchůzku. Mezi 4. a 5. hodinou ranní dne 6. července zastihl v lese zvaném „Karen“ nedaleko Zieglerova Dolu cikánskou tlupu „Wintrů“. Jejimi členy byly František Wintr, Jana Wintrová, Matěj Wintr, Anna Wintrová, Božena Wintrová, Alois Florián, Karolína Janečková a čtyři děti. Při příchodu strážmistra do tábora se její starší člen František Wintr chystal odejít. Aby četník zamezil rozprchnutí celé cikánské tlupy, okamžitě

všechny její členy vyzval jménem zákona, aby si zabalili zavazadla, zatknul je pro potulku a vyzval je, aby jej následovali k okresnímu soudu do Stoda. Výzvu, aby tlupa následovala četníka ve směru na Týnec, nerespektovala cikánka Božena Wintrová. Tato výzva vým tónem četnickovy sdělila, že: „*Já s Vámi nepůjdu, já tam nemám co dělat, musím jít do Nýřan pro peníze.*“ A celá tlupa se otočila a následovala ji. Strážmistr Kulovaný tlupu následoval, protože doufal, že cestou potká nějakou osobu, která bude moci informovat četnickou stanici v Zieglerově Dole a s pomocí kolegů provede eskortu k soudu do Stoda. Když cikáni přišli na cestu ve směru na obec Úherce, vyzval je četník, aby šli touto cestou směrem do Stoda. Cikáni přišli na blízkou křižovatku a pokračovali dál na Nýřany. Strážmistr Kulovaný však tlupu vyzval, aby pokračovala na Zbůch. Této výzvě se postavila Božena Wintrová, Jana Wintrová a Alois Florián. Ti začali na ostatní členy tlupy křičet: „*On nám nebude nic poroučet, my si půjdeme, kam budeme chtít!*“ Při tomto křiku začal na četníka dorážet asi 40 cm vysoký pes, který patřil k tlupě. Strážmistr Kulovaný se cítil být ohrožen, neboť pokud by jej pes pokousal, ztratil by ostrážitost vůči vzdorovitým cikánům, kteří by jej mohli napadnout a následně utéci. Vzal svou služební karabinu a jedním výstřelem psa zastřelil. V místě se nacházela písčitá půda a tak odražená střela nemohla nikoho zranit. Zdechlinu psa zůstala ležet v příkopu u cesty. Cikáni pak nekladli již dalšího odporu a následovali četníka, kam jim nařídil. Ten je odvedl do Chotěšova a odtud posléze společně s velitelem stanice vrchním strážmistrem Františkem Neumanem k soudu do Stoda. Zde na cikány učinili oznámení pro potulku a pro míchání se do veřejných služeb.

Použití služební zbraně strážmistrem Kulovaným bylo nadřízenými velitelstvími vyhodnoceno jako oprávněné a zcela v souladu s předpisy, neboť bylo učiněno v souladu s bodem 1 a 2 § 13 zákona o četnictvu v případě nutné obrany a aby byl překonán odpor směřující k zmaření služebního výkonu⁶).

V obou případech je zajímavá jistota a rozhodnost četníků proti přesile předváděných osob a jistota při použití zbraně, zejména v druhém případě. Četníci museli cítit oporu v zákonech, předpisech, svých nadřízených. Četníci v obou případech nepřipouštěli kompromis a diskuzi a byli pevným ramenem spravedlnosti v Československé republice.

Tomáš HERAJT Městské ředitelství PČR Plzeň

³) Státní oblastní archiv v Plzni, fond Exponovaný četnický štábní důstojník v Plzni, zn. Četnický důstojník Plzeň, k. č. 18 – hlášení o použití zbraně strážm. a o urážkách strážm., hlášení ČO č. 5 v Plzni ze dne 15. května 1922 č. j. 998.

⁴) <http://www.obec-chotesov.cz>.

⁵) Tomáš HERAJT, Exponovaný četnický štábní důstojník v Plzni v letech 1921 – 1929, in: Minulostí západočeského kraje XLII/2, Plzeň 2008, str. 592 – 601, Kalendář četnictva pro rok 1927, strana 182.

⁶) Státní oblastní archiv v Plzni, fond Exponovaný četnický štábní důstojník v Plzni, zn. Četnický důstojník Plzeň, k. č. 18 – hlášení o použití zbraně strážm. a o urážkách strážm., hlášení ČO č. 5 v Plzni ze dne 8. června 1925 č. j. 1051.

CIKÁNI

Varování autorů: Především bychom si dovolili předeslat, že uvedené články nemají nic společného s xenofobií, rasismem či jinými extremistickými myšlenkami, potlačujícími lidská práva pro barvu pleti, kulturní naturel, řeč či jiné odlišné aspekty.

Tímto článkem, respektive úvodem k článku jsme nechtěli nijak zapřít diskusi o etniku, o němž se diskutuje již stovky a stovky let. Cikáni, chce-li někdo. Romové a jejich otázka vždy byla a je fenoménem, který je naší společností vnímán poměrně intenzivně, aniž by bylo rozhodující, v jakém zřízení se společnost právě nachází. Přístupy a názory k této otázce u nás se střídaly stejně jako společenská zřízení. Od nenávisti, přes snahu o pochopení, pomoc až po apatii. Jakékoliv soudy bez hlubší znalosti problematiky jsou více než zavádějící a na analýzu vztahů společnosti k tomuto etniku zde není místo. Velmi dobře jsme si vědomi toho, že jakékoliv diskuse na toto téma jsou pouštěním se na tenký led. Proto předesíláme, že se v předmluvě budeme zabývat pouze vztahem bezpečnostních sborů k cikánům z hlediska dějin a dále pak nástině vývoje legislativní úpravy. Stejně tak se omlouváme, pokud budeme k možné nelibosti používat název cikáni. Je to historický název a o historii zde jde především, proto by bylo zavádějící používat název Rom tam, kde historicky nikdy používán nebyl. Nechceme tímto názvem nikoho urazit či napadat, ale nebudme papežštější než papež.

Cikáni jsou fenoménem již po celá staletí. Vymykali se zejména způsobem života, nespoutání, sponťání, nesvázaní se žádnou středoevropskou kulturou. Zároveň tajemní a mystičtí. To vše samozřejmě mohlo vést a pravděpodobně vedlo k tomu, že okolní společnost k nim byla velmi ostražitá. A jak jinak, k této ostražitosti vedla i svoje bezpečnostní sbory. Budeme-li zde hovořit o cikánech, nemáme na mysli pouze příslušníky tohoto etnika, ale i osoby žijící kočovným a potulným způsobem života (viz níže).

Po vzniku Československé republiky jakožto demokratického státu, by se mohlo zdát, že zvítězí myšlenka vzájemné rovnosti a pospolitosti i ve vztahu k cikánům. Nestalo se tak, naopak. Jestliže republika převzala policejní správu, bezpečnostní sbory a zákony a právní regulativy c. k. monarchie, převzala samozřejmě i problematiku cikánů.

Již v období monarchie jim byla věnována velká pozornost. Pravděpodobně nebyla schůdná myšlenka na vytvoření samostatného zákona, řešícího jejich otázku, nicméně velmi podrobně se jimi zabýval návrh zákona o omezení tuláctví a zahálčivého života

z roku 1916. Tento návrh se později stal základním pramenem při tvorbě zákona č. 117/1927 Sb. z. a n. o cikánech. Hlavní zásady návrhu spočívaly v zákazu kočování cikánů a tuláků z povolání. Těmi se rozuměly *osoby, které neměly stálé bydliště, ze zvyku buď samotny nebo s rodinou nebo v tlupách z místa na místo kočovaly a živily se buď vykonáváním kočovných živností nebo podomním obchodem, žebráním nebo jiným nezákonným obchodem.*

Podle tohoto rakouského návrhu měl být pořízen soupis všech takovýchto osob, měly jim být vystaveny legitimace a vedena jejich evidence a evidence jejich otisků prstů. Samozřejmě se návrh týkal i jejich zaměstnávání, výchovy a dalších oblastí působení na ně. Návrh však nebyl realizován.

Poválečná euforie, návraty často již oplakaných mužů, mnohdy smutek ze zkázy, nouze a nedostatek vládnoucí ve společnosti na čas otázku cikánů jakoby odsunuly na druhou kolej. Nicméně již v dubnu 1919 putují na ministerstvo vnitra četné stížnosti a požadavky na přijetí proticikánských opatření. Nejenom místní samosprávné úřady, ale i například Zemská politická správa v Praze upozornila ministerstvo na neuspokojivé výsledky aplikace dosud platných předpisů, řešících *cikánský zlořád*. Ministerstvo zareagovalo pružně a již v červnu 1919 vydalo oběžník (30. června 1919), v němž se státním politickým a policejním úřadům připomínala povinnost stíhání cikánů podle dosud platných předpisů. Samozřejmě největší tíhu represivních opatření zde neslo četnictvo. To postupovalo podle rozkazu zemského velitele četnictva ze dne 30. června 1912 a tajného rozkazu téhož velitele z 22. února 1919 o *potírání cikánského zlořádu*. Podle tohoto rozkazu měly být na všech četnických stanicích v Čechách zpracovány situační náčrty cest a cikánských táborů podle místní a osobní znalosti četníků. Kopie si pak stanice a velitelství vyměňovaly. Každý cikán a tlupa, která se v obvodu objevila, měli být okamžitě kontrolováni a mělo být zjišťováno, zda se nedopustili trestné činnosti. Pokud se ukázalo, že se ničeho nedopustili, měli být okamžitě postrkem (předáváním od stanice ke stanici až do místa s domovským právem – pozn. aut.) předáni do domovské obce.

Situace šla dokonce tak daleko, že bylo mimo jiné navrhováno zřizovat tzv. občanskou stráž proti kočovným cikánům a obcím s usedlými cikány poskytnout zvláštní finanční výpomoc ze státní pokladny. U obecního úřadu v Čermné (malý městys v tehdejší okrese Lanškrounském) vznikla dokonce v prosinci

1920 petice, kterou se občané obrátili na Národní shromáždění s výzvou, aby byl vypracován zákon na trvalé usídlení cikánů a do doby přijetí tohoto zákona aby byli všichni cikáni internováni v bývalých zajateckých táborech. To byl velmi silný impuls k řešení tzv. cikánské otázky legislativní cestou.

Zde je však nutno uvést, že návrhy nebyly zaměřeny pouze proti Cikánům jako etniku. Podle všeho nešlo navrhovatelům a stěžovatelům o to, zda je někdo jiné pleti, národnosti či rasy. Naopak, šlo o osoby, které neměly stálé bydliště, nemohly se vykázat řádným zaměstnáním.

K těmto návrhům se přidávalo stále více obcí a stížností. Brzy se k nim připojily např. obce z jihu Čech – okresy Blatná, Vodňany, Strakonice, Mirovice, Břežnice a všechny žádaly o legislativní opatření, upravující život potulných cikánů, kramářů, komediantů a podobně, protože: *jsou největší škůdci bezpečnosti, jak majetkové tak osobní a pravá metla našeho občanstva, zejména pak venkova*. K tomu se připojily argumenty a stížnosti lékařů, kteří na skutečných příkladech poukazovali na to, že tyto tlupy do kraje zavlekly skvrnitý tyfus a že mnohé Cikánky živící se prostitucí šíří pohlavní choroby. Samozřejmě zde existovaly i opačné názory, které se cikány pokoušely obhajovat. V. Thon například uváděl: *...cikán jest přes své nejstinnější stránky přece jenom člověk. Vyrůstá a vyrůstá jako strom v lese, v prostředí zlodějském a lenošském, úskok a lež jsou mu jeho okolím vštěpovány, odnikud nemá příkladu morálky, o Bohu neslyšel, lidé mají proň nadávky a štítí se ho, spáše-li delikt, zbije ho a bohužel, mnohdy policie a ani jiný úřad s ním nezachází jako s člověkem*.

Přes všechny náměty, ať už byly jakékoliv, se však prakticky po celá dvacátá léta nedařilo přijmout jakákoliv relevantní legislativní opatření.

V tomto právním stavu se pak musely pohybovat bezpečnostní orgány. Právě ony byly povinny vyšetřovat trestnou činnost a stíhat protiprávní jednání a právě ony byly atakovány, obviňovány z nečinnosti a byl na ně vyvíjen nátlak ze strany médií, občanů i politických činitelů. K tomu přistupovala osobní profesní zkušenost s cikány a potulnými tlupami, které se skutečně z drtivé většiny živily pácháním trestné činnosti, počínaje krádežemi, podvody a konče násilnou trestnou činností včetně vražd a únosů. Nelze se tedy divit přístupu zejména četnictva k problematice cikánů jako takové. Proto bezpečnostní orgány přijímaly různá opatření. První – systematické kroky byly učiněny na četnické stanici v Kuřimi na Moravě již v roce 1922. Četnická stanice zde začala vést evidenci cikánů. Mimo jiné také vedla evidenci brusičů, deštníkářů, obsluhy kolotočů, eskamotérů apod. Rozkazem zemského velitele četnictva pro zemi Moravskou z 11. února 1923 byl kuřimské stanici přidělen úkol vést tuto evidenci pro celou Moravu. Každá

podchycená tlupa dostala svoje číslo. Každý člen tlupy pak dostal svoje zlomkové číslo a lístek s osobními daty. Evidence byla doplňována opisy dřívějších trestů a údajů po pátráních vyhlášených v ústředním policejním věstníku, v policejním oznamovateli a pátracích listech. Tyto kuřimské zkušenosti se osvědčily a tak bylo četnickým oddělením poznávacího úřadu policejního ředitelství v Praze nařízeno podat návrh na zavedení tohoto systému v celé zemi. Realizace však byla z různých důvodů odložena na rok 1925.

Samozřejmě to nebyla jediná evidence, která byla ve věci cikánů vedena. Policejní ředitelství v Praze vedlo daktyloskopickou sbírku cikánů podle vládního nařízení ze 14. července 1922 č. 198 Sb. o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky již od roku 1922.

Posléze začal být sestavován seznam cikánů. Šlo de facto o jejich sčítání. Tento úkol spočinul na četnickém oddělení poznávacího úřadu policejního ředitelství v Praze. To požádalo o spolupráci četnické stanice v jednotlivých zemích (Čechy, Morava, Slezsko, Slovensko a Podkarpatská Rus). Žádosti však bylo vyhověno pouze v Čechách a ve Slezsku, a to ještě se značnými nepřesnostmi. V září 1925 pak bylo nařízeno tento soupis provést všude. Tímto sčítáním pak bylo podchyceno přes 60 000 cikánů, z toho 579 v Čechách, 1994 na Moravě, 79 ve Slezsku, 60 315 na Slovensku a 94 na Podkarpatské Rusi. Jak přesné toto sčítání bylo, je otázkou. Smyslem tohoto sčítání byly nejen již výše uvedené otázky, ale především příprava na realizaci legislativních opatření v roce 1927, která vyvrcholila přijetím zákona č. 117/1927 Sb. z. a n. o potulných cikánech.

Zákon byl schválen 14. července 1927, v platnost vstoupil 29. července téhož roku a účinnosti nabyl již 1. srpna 1927. Podepsán je, jak jinak, T. G. Masarykem, Švehlou a tehdejším ministrem vnitra Černým. Zrušen byl až v roce 1950. Po jeho přečtení je naprosto zřejmé, že se nejednalo o žádný rasistický zákon typu norimberských. Naopak, je to reakce na bezpečnostní situaci a její vývoj.

Po celou dobu se bezpečnostní orgány v této otázce ať již aktivně či z donucení angažovaly. Věnovaly se jí přední kapacity z oblasti především četnického vzdělávání, ale i z akademických kruhů. Otázka cikánů se tak dostala například do „bible“ pátrací služby – tedy vyšetřování trestných činů – Učebnice pátrací taktiky od mjr. četnictva Rudolfa Košťáka. Aktivně se jí věnoval i Oldřich Pinkas či Josef Povondra. V časopisech pro policisty a četníky (např. Bezpečnostní služba) vycházely na pokračování celé studie. Velmi zajímavě cikány podává právě mjr. Košťák ve zmíněné učebnici. Zde se uvádí: *Pod pojmem cikán jest rozuměti nejen osobu, náležející k cikánskému plemeni, nýbrž i osobu, která žije po způsobu*

cikánů. Pojem „žije po způsobu cikánském“ je velmi široký... hned po vydání zákona se objevily mnohé nesrovnalosti. Po způsobu cikánském žije ten, kdo se potuluje v tlupách od místa k místu, bydlí v přírodě (třeba ve vozech) a živí se žebrotou, krádežemi nebo jinými trestnými činy, bez ohledu na to, zda provozuje nějakou živnost čili nic, ježto tato živnost jest jen rouškou.... Jak je však známo, jsou zvláštním nařízením vyňaty všechny tlupy, které třebaže se potulují od místa k místu, mají řádné živnostenské oprávnění a platí daně. Brusiči, majitelé houpaček, střelnic, kolotočů, cirkusů a jiných podobných atrakcí nejsou tedy cikány. Z tohoto výkladu tedy vyplývá, že se skutečně nejednalo pouze o příslušníky etnika a pod označení cikán pak patřila celá řada osob a profesí, které měly společný jmenovatel – potulný život a zpravidla protiprávní jednání. Takovéto osoby, jejich charakteristika a popis jsou pak samozřejmě v učebnici uvedeny a připomínají spíše živočichopis. Nicméně jsou podloženy objektivními poznatky ze služby.

Zákon také zavedl celou řadu povinností pro cikány. Především každý cikán po dovršení 14 let věku obdržel průkaz totožnosti – cikánskou legitimaci s osobními daty a otisky prstů. Tuto legitimaci musel mít u sebe každý potulný cikán (nikoliv ten, který je trvale usazen) a na výzvu ji musel předložit. Pokud pak chtěla tlupa kočovat, směla tak činit pouze se svolením politického úřadu. Pak byl tlupě vystaven tzv. výkaz potulné tlupy se seznamem všech jejích členů. Tento list byl vystaven na jméno „hlavy“ tlupy. Tento list opět musel být na výzvu předložen. Zákonem bylo také zakázáno jakékoliv držení zbraní, střeliva, výbušných látek potulnými cikány. Kočování bylo povoleno pouze v rámci jedné rodiny a pokud se někde chtěla tlupa utábořit, směla tak učinit pouze se svolením obecního starosty nebo policejního úřadu na jim určeném místě a pouze na určenou dobu. Po dobu takového táboření byly kočovnické listy uloženy u starosty nebo na policejním úřadu. Samozřejmě zde existovala ještě další řada omezení a nařízení, včetně povinností se kdykoliv podrobit antro-

pologickým měřením a evidenci. Zároveň byl zaveden cikánský evidenční list, který byl veden v kartotéce Ústředního četnického pátracího oddělení. Tak byla vypracována prakticky úplná a velmi přesná evidence.

Oldřich Pinkas v několika svých článcích shrnoval zkušenosti s aplikací těchto opatření a zpravidla je hodnotil z hlediska prevence jako přínosná. Celá řada dosud potulně žijících Cikánů se usadila a snažila se žít pro okolní společnost normálním životem. Ti, kteří zůstali u kočovného způsobu života pak byli přesně evidováni a jejich pohyb byl mapován a sledován. To pomáhalo v mnoha směrech při objasňování, ale i předcházení trestné činnosti. Místy byl zaregistrován i pokles trestné činnosti.

Příslušníci bezpečnostních sborů a zejména pak četnictvo přicházeli do styku s cikány velmi často a jejich profesní zkušenost jim velela být ve střehu. Ostatně nejen ze zákona, ale i z další řady zejména vnitřních nařízení vyplývala celá řada povinností ve spojitosti s cikánskou otázkou. Není zde místa na vypisování všech oprávnění a povinností, které se k nim vázaly. Faktem je, že cikáni ve smyslu kočovníků a osob žijících tímto způsobem života byli pro bezpečnostní sbory předmětem velké pozornosti. Ne vždy tomu bylo v negativním slova smyslu, byť následující případ hovoří o opaku. Svědčí o tom celá řada příběhů, zveřejněných v původních Četnických humoreskách, které byly vydávány ve dvacátých letech samotnými četníky. Cikánská tematika se dostala dokonce i na četnické pohlednice, které byly ve velkém tištěny.

Věnovat se hlouběji problematice cikánů z pohledu bezpečnostních orgánů by vydalo na samostatný příspěvek, snad tento nástin čtenáři postačí. Faktem zůstává, že mýtus o rasistickém přístupu k cikánům je skutečně pouhým mýtem. Je jen stěží představitelné, že by se pod zákon, potlačující práva etnika z rasových důvodů podepsal tak velký humanista, jakým byl T. G. Masaryk.

kpt. Bc. Radek Galaš

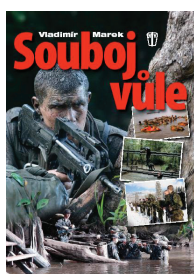
KNIHOVNIČKA

Peter C. Smith: **Pěst z nebe**

Kniha sleduje na osudech jednoho z nejvýznamnějších japonských střemhlavých bombardovacích letců Takašige Egusyho evoluci japonského námořního letectva i zrod tohoto leteckého esa.

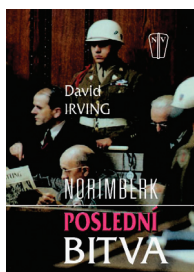
Cena: cca 335,- Kč

Vladimír Marek: **Souboj vůle**

Autor seznamuje čtenáře se speciálními výcviky našich vojáků v nejexotičtějších částech světa, např. v džungli Francouzské Guyany, v poušti, za polárním kruhem či při zdolávání velehor. Publikaci doplňuje rozsáhlá fotopříloha.

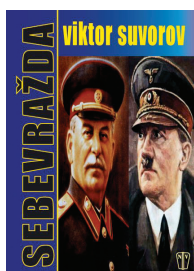
Cena: cca 499,- Kč

David Irving: **Norimberk – poslední bitva**

Pravděpodobně nejkontroverznější kniha britského spisovatele je zaměřena na rozbor norimberského procesu, přičemž pro zdůvodnění vlastního konstruktu autor využívá selektivního výběru informačních zdrojů. Nový český překlad bude redakčně doplněn poznámkovým aparátem, v němž se budou nacházet autorem vynechané informace a interpretace.

Cena: cca 379,- Kč

Viktor Suvorov: **Sebevražda**

Pro mnohé kontroverzní autor knih o druhé světové válce v předkládané publikaci se zaměřuje na srovnávání osobností J.V. Stalina a A. Hitlera a jak jejich rozhodnutí ovlivňovala vývoj událostí v Evropě.

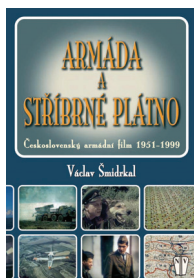
Cena: cca 369,- Kč

Hitler ve své vlasti

Hitler ve své vlasti je další publikací z edice Vojenské dějiny ve fotografii. Líčí Hitlerovu triumfální osmidenní cestu po Rakousku, začínající v jeho rodném městě Braunau, pokračující přes Linz do Vídně a končící jeho návratem do Berlína.

Cena: cca 499,- Kč

Václav Šmidrkal: Armáda a stříbrné plátno

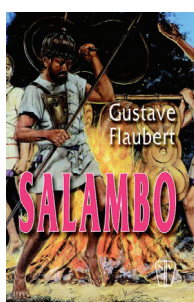
Kniha přináší pestrý obraz tvůrčích úspěchů i proher známých i zapomenutých režisérů na pozadí dramatické historie Československa v druhé polovině 20. století. První monografické zpracování tématu doplněné fotografiemi a kopiemi odtajněných archivních dokumentů.

Cena: cca 250,- Kč

Krása evropské faleristiky

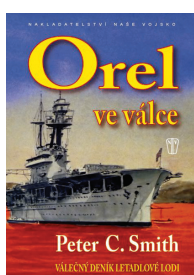
Katalog stejnojmenné výstavy, konané Úřadem vlády České republiky v únoru 2009 při příležitosti českého předsednictví v rámci Evropské unie. Výstava představuje kolekce nejvyšších vyznamenání všech 27 členských států Evropské unie, přičemž většina dekorací je v České republice vystavena v tomto rozsahu poprvé.

Cena: cca 199,- Kč

Gustav Flaubert: Salambo

Děj jednoho z nejslavnějších historických válečných románů se odehrává ve 2. století př. n. l. v Kartágu, poraženém v punské válce. Autor barvitě líčí příběh lásky vůdce vzpoury žoldnéřů na pozadí bitev a velkolepých obléhání, jejichž znamenitý popis a plastická kresba taktických pohybů vojsk řadí toto dílo k nejlepším románům líčícím vojenská tažení.

Cena: cca 299,- Kč

Peter C. Smith: Orel ve válce

Napínavý a pohnutý příběh proslulé letadlové lodi z období druhé světové války, jak jej viděli bývalí členové její posádky. Očitá svědectví doplňují výsledky pečlivého bádání autora a dobové fotografie, pocházející převážně ze soukromých kolekcí, je ještě více umocňují. Společně tak tvoří jednu z nejlepších námořních historií plnou napětí a informací.

Cena: cca 325,- Kč

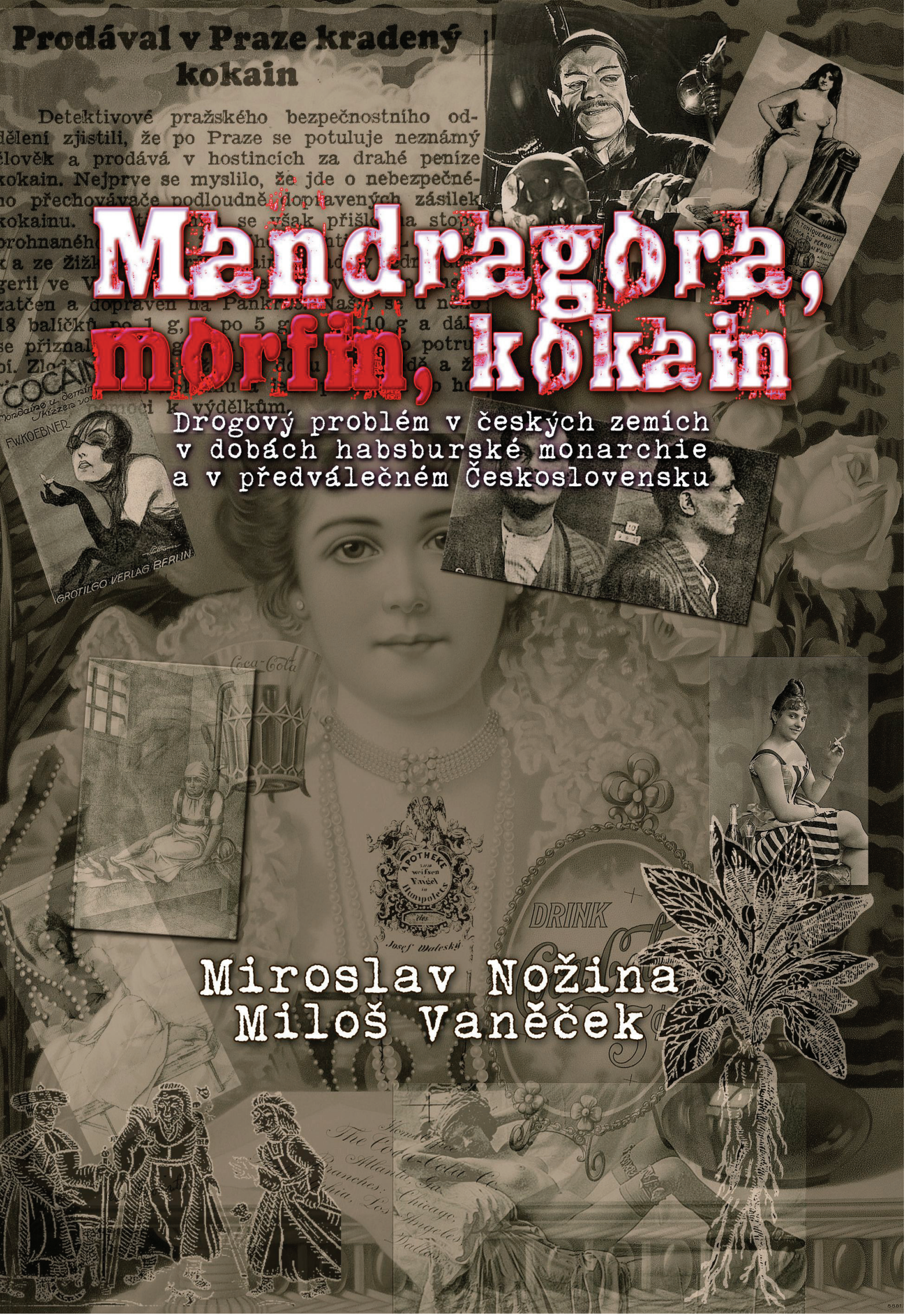
Miloš VANĚČEK, NPC

Prodával v Praze kradený kokain

Detektivové pražského bezpečnostního oddělení zjistili, že po Praze se potuluje neznámý člověk a prodává v hostincích za drahé peníze kokain. Nejprve se myslelo, že jde o nebezpečného přechovávajícího podloudně dopravených zásilek kokainu.

Mandragora, morfin, kokain

Drogový problém v českých zemích
v dobách habsburské monarchie
a v předválečném Československu

Miroslav Nožina
Miloš Vaněček

Ilustrace k článku „Cikáni“

Čís. záznamu:
Vormerknummer:

Tato cikánská legitimace obsahuje 37 stránek.
Diese Zigeunerlegitimation enthält 37 Seiten.

REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ.
ČECHOSLOVAKISCHE REPUBLIK.

CIKÁNSKÁ LEGITIMACE ZIGEUNERLEGITIMATION

vydaná podle § 4 zákona ze dne 14. července 1927, č. 117 Sb. z. a n.
ausgestellt gemäß § 4 des Gesetzes vom 14. Juli 1927, Nr. 117 S. d. G. u. V.

ČÍSLO CIKÁNSKÉ LEGITIMACE:
NRO. DER ZIGEUNERLEGITIMATION:

(shodující se s číslem u Ústředí pro evidenci potulných cikánů).
(gleichlautend mit dem Nro. bei der Zentralstelle für die Evidenz
der umherziehenden Zigeuner).

Jméno a příjmení majitele:
Vors und Zuname des Inhabers:

(přezdívk):
(Spitzname):

Státní příslušnost:
(Staatszugehörigkeit):

Vydána politickým (státním policejním) úřadem
Ausgestellt von der politischen (staatlichen Polizei-) Behörde

v
in

dne
am

Razítko:
Stampiglie:

Přednosta úřadu:
Amtsvorstand:

Nášivky protidrogových jednotek - USA - DEA - 5. část

1. USA – DEA – Oakland County

2. USA – DEA – Las Vegas

3. USA – DEA

4. USA – DEA

5. USA – DEA

6. USA – DEA

7. USA - DEA

8. USA – DEA - Cleveland

9. USA – DEA – San Diego

10. USA – DEA – Arkansas

11. USA - DEA

ČERVENEC

Po		6	13	20	27
Út		7	14	21	28
St	1	8	15	22	29
Čt	2	9	16	23	30
Pá	3	10	17	24	31
So	4	11	18	25	
Ne	5	12	19	26	

SRPEN

Po	3	10	17	24	31
Út	4	11	18	25	
St	5	12	19	26	
Čt	6	13	20	27	
Pá	7	14	21	28	
So	1	8	15	22	29
Ne	2	9	16	23	30

ZÁŘÍ

Po		7	14	21	28
Út	1	8	15	22	29
St	2	9	16	23	30
Čt	3	10	17	24	
Pá	4	11	18	25	
So	5	12	19	26	
Ne	6	13	20	27	